

การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการจัดการ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ปริญญานิพนธ์

ของ

สิทธิพงษ์ สุพรม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

เมษายน 2549

การศึกษความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการจัดการ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

บทคัดย่อ

ของ

สิทธิพงษ์ สุพรม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

เมษายน 2549

สิทธิพงษ์ สุพรหม. (2549). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม.

(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ฐศรี วงศ์รัตนะ, รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง กับความสามารถในการจัดการ และเพื่อศึกษาคำนวณความสำคัญของคุณลักษณะบางประการที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวนนักเรียน 487 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการจัดการแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .79, .83, .89, .77, .85 และ .79 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สหสัมพันธ์พหุคูณและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และความสามารถในการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง
2. คุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .501 ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรคุณลักษณะทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการจัดการได้ ร้อยละ 25.10
3. น้ำหนักความสำคัญของคุณลักษณะด้านลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและความมีมนุษยสัมพันธ์ส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการจัดการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองส่งผลต่อความสามารถในการจัดการ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

A STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN SOME CHARACTERISTICS
AND MANAGEMENT ABILITY OF PRATHOMSUKSA VI STUDENTS

AN ABSTRACT
BY
SITTIPONG SUPROM

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Educational Measurement
at Srinakharinwirot University
April 2006

Sittipong Suprom. (2006). *A Study of Relationship Between Some Characteristics and Management Ability of Prathomsuksa VI Students*. Master thesis, M.Ed. (Educational Measurement). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Chusri Wongrattana, Assoc. Prof. Nipa Sripairot.

The purposes of this research was to study the relationship between some characteristics included future orientation, leadership, human relations, participation learning, parent's learning support with management ability and to find beta weight of some characteristics that contributed to the management ability. The sample consisted of 487 of Prathomsuksa VI students in Srisaket Province and selected by using stratified random sampling. The instruments for research included management ability test, some characteristics questionnaires included future orientation, leadership, human relations, participation learning and parent's learning support. The reliability of each instrument was .79, .83, .89, .77, .85 and .79 respectively. The data were analyzed by using multiple correlation and multiple regression.

The result of study revealed that :

1. Future orientation, leadership, human relations, participation learning, parent's learning support and management ability of Prathomsuksa VI students were at a moderate level.
2. Some characteristic included future orientation, leadership, human relations, participation learning, parent's learning support were correlated with management ability statistically significant at .01 level. The multiple correlation coefficient was equaled .501, it showed that all of them could explained the variance of management ability at 25.10 percent.
3. The score-wight of future orientation, leadership, human relations, and participation learning contributed positively to management ability which were statistically significant at .01 level. The parent's learning support contributed to management ability which was non statistically significant.

การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการจัดการ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ปริญญานิพนธ์

ของ

สิทธิพงษ์ สุพรม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

เมษายน 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการจัดการ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ของ
สิทธิพงษ์ สุพรม

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศิริ จิระเดชากุล)
วันที่ เดือน เมษายน พ.ศ. 2549

.....ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

.....กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิคม ตั้งคะพิภพ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ)

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
“งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2549”

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์หลายท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน ประธาน และรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการ ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการจัดทำปริญญานิพนธ์นี้ทุกขั้นตอน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับ ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ ทำให้ปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิคม ดังคะพิภพ และอาจารย์ขวลิตร รวยอาจิน ซึ่งเป็นคณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่ แต่งตั้งเพิ่มเติม ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำวิจัย รู้ถึงคุณค่าของงานวิจัยที่จะช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ไปอย่างมีคุณภาพ ตลอดจนการเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเท ให้กับศิษย์ในงานด้านวิชาการอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ณสรณ์ ผลโคก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช อาจารย์ ดร. พาสนา จุลรัตน์ อาจารย์ขวลิตร รวยอาจิน อาจารย์จรรยา สิงห์ทอง และอาจารย์อดุลย์ ไบกุลลาบ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับความเอื้อเฟื้อและสนับสนุนจาก ผู้บริหาร คณะครูใน โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ และขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการทำข้อสอบ และตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการวัดผลการศึกษากทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอด ความรู้และประสบการณ์ที่ดีและมีคุณค่าให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา และทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนเป็นแรงผลักดันให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าอันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ตลอดจนครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สิทธิพงษ์ สุพรม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	5
ตัวแปรที่ศึกษา	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานในการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	1
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำโครงการ	17
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจัดการ	24
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะบางประการ.....	44
ลักษณะมุ่งอนาคต	44
ลักษณะความเป็นผู้นำ	48
ความมีมนุษยสัมพันธ์.....	54
ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	59
การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง	67
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	70
3 วิธีดำเนินการวิจัย	78
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	78
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	81

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ) การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	82
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	95
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	95
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	101
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	101
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	102
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	102
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	107
สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีการวิจัย.....	107
สรุปผลการวิจัย	109
อภิปรายผล	110
ข้อเสนอแนะ	114
บรรณานุกรม	116
ภาคผนวก.....	125
ภาคผนวก ก.....	126
ภาคผนวก ข.....	133
ภาคผนวก ค	141
ภาคผนวก ง	164
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	166

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม.....	13
2 โครงการกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	21
3 จำนวนโรงเรียน จำนวนห้องเรียน และจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	78
4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน.....	79
5 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรคุณลักษณะแต่ละด้านและความสามารถในการจัดการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และคุณภาพของเครื่องมือวัด	102
6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรคุณลักษณะ และค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณลักษณะกับความสามารถในการจัดการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	103
7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรคุณลักษณะกับความสามารถใน การจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	104
8 คำนำนักความสำคัญของตัวแปรคุณลักษณะที่ส่งผลต่อความสามารถใน การจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และการทดสอบนัยสำคัญของ คำนำนักความสำคัญโดยใช้ค่าที	105
9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความสามารถในการจัดการ.....	127
10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต	128
11 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ.....	129
12 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์	130
13 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	131
14 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้ปกครอง	132
15 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความสามารถในการจัดการ.....	134

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
16 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต	136
17 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ.....	137
18 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์	138
19 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	139
20 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง	140

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 ขั้นตอนกระบวนการจัดการ	27
3 วิธีการดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถในการจัดการ.....	83
4 วิธีการดำเนินการสร้างแบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ	87
5 ขั้นตอนการปรับปรุงและการหาคุณภาพของแบบสอบถามวัด คุณลักษณะบางประการ	91

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 4) ซึ่งหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ๆ โดยยึดหลักการเรียนรู้ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสำคัญและสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และมีคุณธรรมจริยธรรม อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 6)

ดังนั้น เป้าหมายของการจัดการศึกษาในทุกระดับจะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งการพัฒนาด้าน การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ในด้านองค์ความรู้ ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะทางกายและจิตใจ ทั้งส่วนที่เป็นมาตรฐานการเรียนรู้เชิงสากล และคุณภาพการเรียนรู้ที่ตอบสนองการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงตน เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในทางเศรษฐกิจ ก็คือ ความสามารถในการจัดการ (ศรีสมร พุ่มสะอาด; และคนอื่นๆ. 2543: 2-3) อีกทั้งการศึกษายังเป็นหัวใจของการพัฒนาคน อันเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคมให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544: คำสั่ง)

จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในวิชาคณิตศาสตร์ 43.77 จาก 41.70 และพบว่ามีค่าเฉลี่ยลดลงในวิชาภาษาไทย 44.23 จาก 45.25 วิทยาศาสตร์ 41.60 จาก 42.41 และภาษาอังกฤษ 37.34 จาก 41.14 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก (ผลสัมฤทธิ์ขั้นพื้นฐานปี 47 ต่ำกว่า 50% ยกชุด. 2548: 15; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ. 2548) อีกทั้งคุณภาพการศึกษาของไทยในแง่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มาตรฐานการศึกษาของไทยจะต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในเอเชียด้วยกัน ซึ่งจากผลการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการ

ในช่วงปี 2539-2543 พบว่า ผู้เรียนไทยยังได้คะแนนต่ำกว่าจีน เวียดนาม เกาหลี ไต้หวัน และสิงคโปร์ มาโดยตลอด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 9) และกระบวนการเรียนรู้วิชาต่างๆ ในระบบโรงเรียนยังขาดการบูรณาการระหว่างวิชาสามัญ ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และค่านิยมอันดีงามเข้าด้วยกัน ส่งผลให้ผู้เรียนขาดปัญญาที่จะสามารถพัฒนาและแก้ไขปัญหาชีวิตได้อย่างรู้เท่าทัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 26) ดังนั้น การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นหัวใจของการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาของไทย เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาสุนทรียภาพ และเรียนรู้เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนส่งผลต่อการพัฒนา อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิต และการมีศักยภาพของคนไทย

ความสามารถในการจัดการ เป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่งที่จะทำให้ นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นขั้นตอน เพราะเป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 2) ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดไว้ในจุดหมายข้อ 3 ว่า ให้ความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งความสามารถในการจัดการ เป็นความพยายามของบุคคลที่จะจัดระบบงาน โดยอาศัยทักษะกระบวนการในการทำงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ความสามารถในการจัดการจึงเป็นกระบวนการในการทำงาน ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน และการปรับปรุงงาน (กรมวิชาการ. 2543: 20) นอกจากนี้ โกวิท ประवालพฤกษ์ (2535: 7) กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องมุ่งเน้นพัฒนาคนให้มีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ คิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีระบบ วางแผนอย่างมีกลยุทธ์ และปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งแนวทางกลยุทธ์ในการฝึกให้บุคคลเกิดนิสัยด้านการจัดการ ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของปัจจัยภายในด้านลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความคิดริเริ่ม ฉลาดมีไหวพริบ ความรอบคอบ และลักษณะมุ่งอนาคต ส่วนองค์ประกอบของปัจจัยภายนอก ก็จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนจาก ครู ผู้ปกครอง หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นแบบการมีส่วนร่วม อิทธิพลของสื่อ ตลอดจนสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนที่เหมาะสม

ลัดดา ภูเกียรติ (2544: คำนิยม) กล่าวว่า การที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ได้ คุณลักษณะของนักเรียนดังกล่าว จำเป็นจะต้องมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม ดังนั้น การพัฒนาการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางใหม่ๆ ให้มากและหลากหลาย

ไปกว่าเดิม กระบวนการสอนหรือการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติดังกล่าวได้ คือ กระบวนการเรียนรู้ในลักษณะของโครงงานที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้สัมผัสการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ให้ได้รับผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้เหล่านั้นด้วยตัวเองและให้เห็นว่าทั้งกระบวนการเรียนรู้และผลของการเรียนรู้ นั้น เขาจะสามารถนำไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ โกวิท ประวาลพุกษ์ ที่ว่า ความสามารถในการจัดการ คือ ความสามารถด้านกระบวนการที่นำมาใช้ในการเรียนรู้แบบโครงงานหรือการลงมือปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติได้จริง ลงมือทำได้จริง (ศรีสมร พุ่มสะอาด; และคนอื่นๆ. 2543: 88) นอกจากนี้ กรมสามัญศึกษา (2539: 16) ได้เสนอแนะว่า วิธีการสอนแบบโครงงาน เป็นการสอนที่ให้นักเรียนได้วางแผนโครงงานและดำเนินงานให้สำเร็จตามโครงงานนั้น เป็นการสอนที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริง เด็กจะเริ่มทำงานด้วยการตั้งปัญหา และดำเนินงานด้วยการแก้ปัญหาด้วยการลงมือทำจริง ทำให้นักเรียนเกิดความสามารถในการจัดการเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

จากการศึกษา พบว่า คุณลักษณะบางประการที่ทำให้เกิดความสามารถในการจัดการได้นั้น คือ คุณลักษณะที่เป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ และความมีมนุษยสัมพันธ์ และคุณลักษณะที่เป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ซึ่งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน โดยให้นักเรียนปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผล และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นกระบวนการการทำงานแบบโครงงาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 4-6) นอกจากนี้ คุณลักษณะบางประการเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตจะส่งผลต่อพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียนแล้ว ลักษณะมุ่งอนาคตยังมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งความสำเร็จในแต่ละขั้นจะเป็นแรงจูงใจให้คนพยายามทำงานขั้นต่อไปให้สำเร็จ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขั้นสุดท้ายอย่างมีคุณภาพ (ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ. 2541: 110-113) ส่วนลักษณะความเป็นผู้นำ มีบทบาทสำคัญในการจัดการการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ ซึ่ง พิศิษฐ์ ตันทวณิช; และคนอื่นๆ (2542: 13) กล่าวว่า การจัดการ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกระบวนการในการทำงานทุกประเภท ผู้นำมีหน้าที่หลักสำคัญ คือ การจัดการภายใน เพื่อประสานตัวคน ตลอดจน วัตถุประสงค์ และการทำงานอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันต้องมีการจัดการภายนอก เพื่อเป็นผู้นำและปรับตัวให้เหมาะสมกับลักษณะสภาพแวดล้อมภายนอก นอกจากนี้ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ยังเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดการ (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. 2540: 3) แอดเลอร์ (อัมพร แต่เกษม. 2539: 36; อ้างอิงจาก Adler. 1929) ใช้คำว่า “ความสนใจทางสังคม” (Social Interest) แทนคำว่า “มนุษยสัมพันธ์” เป็นบุคคลที่สนใจในความสนใจของผู้อื่น มีความกระตือรือร้น

มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี ชอบสังคมกับคนอื่น ชอบให้ความร่วมมือ คำกล่าวของ แอดเลอร์สอดคล้องกับมาสโลว์ว่า ผู้ที่สร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นได้นาน คือ “ผู้ที่บรรลุสัจจการแห่งตน” (Self-Actualization) คือ บุคคลที่ไม่ตกอยู่ในอำนาจของความต้องการที่ตนขาดแคลน แต่จะมุ่งไปข้างหน้าอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ (อัมพร แต่เกษม. 2539: 37; อ้างอิงจาก Corsini; & Marsella. 1983) จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 27-29) ซึ่งให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การจัดการเรียนการสอนในลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ส่วนการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มีส่วนในการสร้างความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งนักเรียนจะต้องได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องและเหมาะสม (ปณิศา นิตยาพร. 2542: 32-33) อุมพร ตรังคสมบัติ (2543: 13) กล่าวว่า ความสัมพันธ์อันดีระหว่างพ่อ แม่ ลูก มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียน เนื่องจากผู้ปกครองจะช่วยแนะนำเกี่ยวกับการจัดการตนเองเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า คุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเรียน โดยอาศัยความสามารถในการจัดการเป็นตัวกลางนำไปสู่คุณลักษณะดังกล่าว ซึ่งความสามารถในการจัดการเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของคนได้ดีประการหนึ่ง ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา จึงมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องกระทำและมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและศักยภาพในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 4) ดังนั้น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงตัวแปรที่จะส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกิดความสามารถในการจัดการ โดยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งมั่นอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาตัดสินใจ ปรับปรุง พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการจัดการและเพื่อศึกษาปัจจัยคุณลักษณะบางประการที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งมั่นอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณลักษณะแต่ละด้านกับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งมั่นอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง กับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
4. เพื่อศึกษาคำแนะนำนักความสำคัญของคุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งมั่นอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และทำให้ทราบว่าคุณลักษณะบางประการของนักเรียนด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการ ซึ่งข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาความสามารถในการจัดการของนักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งยังจะใช้เป็นแนวทางในการค้นหา ปรับปรุง และพัฒนาความสามารถด้านอื่นๆ ที่จะส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 214 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 278 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 6,358 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 20 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 21 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 487 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

- 1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ คุณลักษณะต่อไปนี้
 - 1.1 ลักษณะมุ่งอนาคต
 - 1.2 ลักษณะความเป็นผู้นำ
 - 1.3 ความมีมนุษยสัมพันธ์
 - 1.4 ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 1.5 การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
- 2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความสามารถในการจัดการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสามารถในการจัดการ (Management Ability) หมายถึง ความพยายามของนักเรียนที่จะจัดระบบงานในการทำงาน โดยอาศัยทักษะกระบวนการในการทำงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักเรียนที่มีความสามารถในการจัดการ สามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดความสามารถในการจัดการ จากสถานการณ์ที่เป็นโครงงานวิทยาศาสตร์ประเภทการสำรวจ และการทดลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ (กรมวิชาการ. 2543: 20-21)

1.1 การวางแผน หมายถึง ความสามารถในการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือแนวทางในการดำเนินงาน สามารถระบุกิจกรรมที่ต้องทำและระบุวิธีการทำงาน ตลอดจนเรียงลำดับขั้นตอนการทำงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายได้

1.2 การปฏิบัติงาน หมายถึง ความสามารถในการกำหนดหรือแบ่งหน้าที่รับผิดชอบและมอบหมายงานตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละคนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งการจัดระเบียบการทำงานอย่างเป็นระบบ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

1.3 การประเมินผลงาน หมายถึง ความสามารถในการกำหนดตัวบ่งชี้ที่แสดงว่างานสำเร็จตามเป้าหมายทั้งต่อบุคคลและกลุ่ม รวมทั้งการติดตามงานในแต่ละขั้นตอนและการสรุปผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

1.4 การปรับปรุงงาน หมายถึง ความสามารถในการเลือกวิธีการแก้ไข ปรับปรุง ดัดแปลง หรือพัฒนาผลงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

2. คุณลักษณะบางประการ หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะต่างๆ ของนักเรียน ที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการ ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ลักษณะมุ่งอนาคต (Future Orientation) หมายถึง ความสามารถของนักเรียน ในการควบคุมตนเอง การแสดงออกถึงพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนการคาดการณ์โอกาส และการวางแผนเพื่อรอรับผลดี หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยไม่ต้องพึ่งพาการควบคุม จากคนอื่น และสามารถกระทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความเสียสละหรืออดทนเป็นเวลานานเพื่อที่จะ นำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคตได้

2.2 ลักษณะความเป็นผู้นำ (Leadership) หมายถึง ความสามารถของ นักเรียนในการจูงใจ โน้มน้าว ริเริ่ม และการประสานงานให้สมาชิกปฏิบัติหรือกระทำการใดๆ ในการทำงานร่วมกันด้วยความยินดี เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งต่อบุคคลและกลุ่มได้

2.3 ความมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) หมายถึง ความสามารถของนักเรียน ในการแสดงออกเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลและกลุ่ม ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจ อันดีต่อกัน เกิดความรักใคร่ ความเชื่อถือ การยอมรับซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จใน การทำงานร่วมกัน

2.4 ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participation Learning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การดำเนินการ การติดตามและการประเมินผลเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน รวมทั้งมีบทบาทต่อการ เรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ และทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนนักเรียน โดยครูมีบทบาทในการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้

2.5 การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (Parent's Learning Support) หมายถึง การที่ผู้ปกครองดูแล เอาใจใส่และติดตามผลการเรียนของนักเรียน โดยสอนให้นักเรียนรู้จักทำงาน อย่างเป็นระบบ เริ่มจากการคิดวิเคราะห์ การวางแผน การดำเนินการ การประเมินงาน และ การปรับปรุงงาน รวมทั้งสอนให้นักเรียนรู้จักแบ่งเวลาในการทำงาน การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การช่วยให้นักเรียนสนใจค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ส่งเสริมและให้กำลังใจให้นักเรียนมีความกล้าคิด กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง

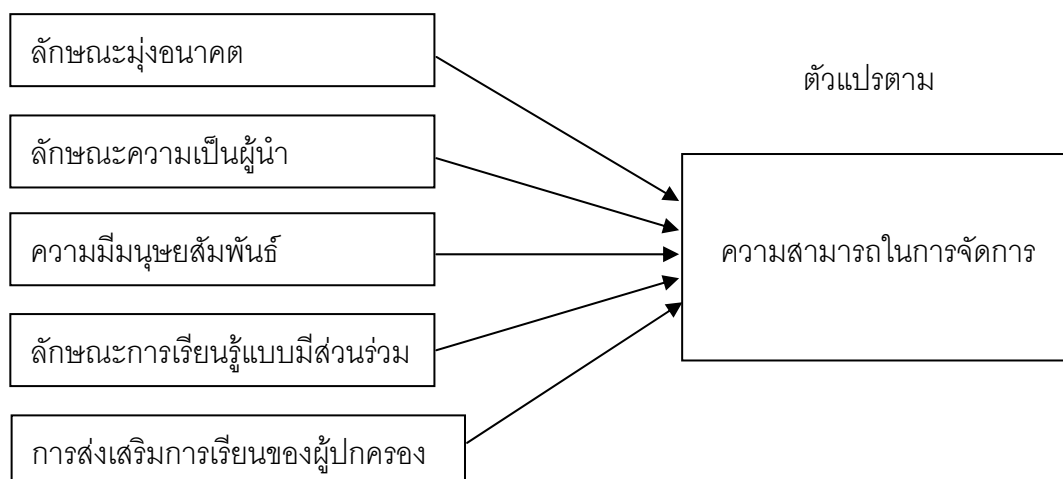
3. ค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) หมายถึง ค่าที่บอกให้ทราบว่าน้ำหนักของ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองส่งผลต่อความสามารถในการจัดการมากน้อยเพียงใด

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานอย่างน้อย 5 ปี โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดผลการศึกษา จำนวน 4 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิทยาศาสตร์ จำนวน 1 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจัดการ พบว่า คุณลักษณะบางประการที่ทำให้เกิดความสามารถในการจัดการได้นั้น คือ คุณลักษณะที่เป็น ปัจจัยภายใน ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ และความมีมนุษยสัมพันธ์ และ คุณลักษณะที่เป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ซึ่งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรอิสระ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ตัวแปรคุณลักษณะแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. คุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. คำนวณน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรคุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจะนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
 - 1.1 จุดหมาย
 - 1.2 โครงสร้าง
 - 1.3 การจัดหลักสูตร
 - 1.4 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำโครงการ
 - 2.1 ความหมายของโครงการ
 - 2.2 ประเภทของโครงการ
 - 2.3 ประโยชน์ในการทำโครงการ
 - 2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการกับการจัดการศึกษา
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจัดการ
 - 3.1 ความหมายของความสามารถในการจัดการ
 - 3.2 ความสำคัญของความสามารถในการจัดการ
 - 3.3 คุณลักษณะของความสามารถในการจัดการ
 - 3.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจัดการ
 - 3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการ
 - 3.6 การวัดความสามารถในการจัดการ
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการ
 - 4.1 ลักษณะมุ่งอนาคต
 - 4.2 ลักษณะความเป็นผู้นำ
 - 4.3 ความมีมนุษยสัมพันธ์
 - 4.4 ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 4.5 การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต
 - 5.1 ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต
 - 5.2 ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต
 - 5.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคต
 - 5.4 การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต
 - 5.5 การวัดลักษณะมุ่งอนาคต
6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นผู้นำ
 - 6.1 ความหมายของลักษณะความเป็นผู้นำ
 - 6.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นผู้นำ
 - 6.3 ประเภทของลักษณะความเป็นผู้นำ
 - 6.4 การวัดลักษณะความเป็นผู้นำ
7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมีมนุษยสัมพันธ์
 - 7.1 ความหมายของความมีมนุษยสัมพันธ์
 - 7.2 ประโยชน์และความสำคัญของความมีมนุษยสัมพันธ์
 - 7.3 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความมีมนุษยสัมพันธ์
 - 7.4 ลักษณะและหลักการสร้างความมีมนุษยสัมพันธ์
 - 7.5 การวัดความมีมนุษยสัมพันธ์
8. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 8.1 ความหมายของลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 8.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 8.3 ความสำคัญของลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 8.4 องค์ประกอบของกระบวนการลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 8.5 แนวทางในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
 - 8.6 การวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
9. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
 - 9.1 การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
 - 9.2 การวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 10.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 10.2 งานวิจัยในประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 อาศัยอำนาจความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 และมาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544: คำสั่ง) กระทรวงศึกษาธิการ จึงเห็นสมควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือ การจัดการศึกษาจะต้องมุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคน ให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

สถานศึกษาจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนด้วย

อนึ่ง เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษาต้องมีการประสานสัมพันธ์และร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการยังจำเป็นต้องสนับสนุน ส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษาให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 2-3)

หลักการ

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะ และศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิขิตแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังตาราง 1

ตาราง 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม

ช่วงชั้น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา	
	ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-3)	ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6)	ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3)	ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-6)
	← การศึกษาภาคบังคับ →			
	← การศึกษาขั้นพื้นฐาน →			
กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม				
ภาษาไทย	●	●	●	●
คณิตศาสตร์	●	●	●	●
วิทยาศาสตร์	●	●	●	●
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	●	●	●	●
สุขศึกษาและพลศึกษา	■	■	■	■
ศิลปะ	■	■	■	■
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	■	■	■	■
ภาษาต่างประเทศ	■	■	■	■
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	▲	▲	▲	▲
เวลาเรียน	ประมาณปีละ 800-1,000 ชม.	ประมาณปีละ 800-1,000 ชม.	ประมาณปีละ 800-1,200 ชม.	ไม่น้อยกว่า ปีละ 800- 1,000 ชม.

หมายเหตุ

- สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลัก เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้และการแก้ปัญหา
- สาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ และศักยภาพพื้นฐานในการคิด และการทำงาน
- ▲ กิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ นอกจากสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และการพัฒนาตนตามศักยภาพ

การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย แต่การจัดหลักสูตรจะกล่าวถึงเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรก ของการศึกษาภาคบังคับ หลักสูตรที่จัดขึ้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งกระบวนการ การเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 9)

การจัดเวลาเรียน

ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้นปี ทั้งการจัดเวลาเรียน ในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และรายวิชาที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งต้องจัดให้มีเวลาสำหรับ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนตามความเหมาะสม แต่การจัดเวลาเรียนจะกล่าวถึงเฉพาะในส่วน ที่เกี่ยวกับการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียน วันละประมาณ 4-5 ชั่วโมง การจัดเวลาเรียนในกลุ่มภาษาไทย และคณิตศาสตร์อาจใช้เวลาลดลง เหลือประมาณร้อยละ 40 ของเวลาเรียนในแต่ละสัปดาห์ โดยให้เวลากับกลุ่มวิทยาศาสตร์มากขึ้น สำหรับการเรียนภาษาไทยและคณิตศาสตร์ แม้เวลาเรียนจะลดลง ยังคงต้องฝึกฝนและทบทวน อยู่เป็นประจำ เพื่อพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐานในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น สถานศึกษาจะมีเวลาอย่าง เพียงพอให้เด็กมีโอกาสนเล่น ทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและปฏิบัติงานต่างๆ โดยต้องจัดเวลาเรียน ในแต่ละกลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประมาณร้อยละ 20 ส่วนเวลาที่เหลือ สถานศึกษา สามารถจัดกิจกรรมอื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 10)

การจัดการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 32 กำหนดแนวทางในการจัด การศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้น ครู ผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้อง เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุน ผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตนเองได้ ซึ่งสามารถจัดได้หลายลักษณะ ดังนี้

1. การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว
2. การบูรณาการแบบคู่ขนาน
3. การบูรณาการแบบสหวิทยา
4. การบูรณาการแบบโครงการ

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 การจัดการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่สนใจ มุ่งเน้นทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การสอนแบบบูรณาการ โครงการ การใช้หัวเรื่องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์ผลงานแล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 21-22)

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์

ธรรมชาติและลักษณะเฉพาะของวิทยาศาสตร์

ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้มาด้วยความพยายามของมนุษย์ที่ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (scientific process) ในการสืบเสาะหาความรู้ (scientific inquiry) การแก้ปัญหา โดยผ่านขั้นตอน การสังเกต การสำรวจตรวจสอบ (investigation) การศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบ และการสืบค้นข้อมูล ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เพิ่มพูนตลอดเวลา ความรู้และกระบวนการดังกล่าวมีการถ่ายทอดต่อเนื่องกัน เป็นเวลายาวนาน

ความรู้วิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยี เทคโนโลยีเป็นกระบวนการในงานต่างๆ หรือกระบวนการพัฒนา ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยความรู้วิทยาศาสตร์ร่วมกับศาสตร์อื่นๆ ทักษะประสบการณ์ จิตนาการ ตลอดจนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของมนุษย์ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการ และแก้ปัญหาของมวลมนุษยชาติ ด้วยเทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับทรัพยากร กระบวนการ และระบบการจัดการ จึงต้องใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 1-2)

เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์

การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษามีเป้าหมายสำคัญดังนี้

1. เพื่อให้เข้าใจหลักการ ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในวิทยาศาสตร์
2. เพื่อให้เข้าใจ ธรรมชาติ และข้อจำกัดของวิทยาศาสตร์
3. เพื่อให้มีทักษะที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้าและคิดค้นทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
4. เพื่อพัฒนาระบวนการคิดและจินตนาการ ความสามารถในการแก้ปัญหาและ

การจัดการ ทักษะในการสื่อสาร และความสามารถในการตัดสินใจ

5. เพื่อให้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี มวลมนุษย์และสภาพแวดล้อมในเชิงที่มีอิทธิพลและผลกระทบซึ่งกันและกัน
6. เพื่อนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและการดำรงชีวิต
7. เพื่อให้เป็นคนมีจิตวิทยาศาสตร์ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 3)

คุณภาพของผู้เรียนวิทยาศาสตร์เมื่อจบช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)

ผู้เรียนที่เรียนจบช่วงชั้นที่ 2 ควรมีความรู้ ความคิด ทักษะ กระบวนการและจิตวิทยาศาสตร์ ดังนี้

1. เข้าใจโครงสร้างและการทำงานของระบบต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตและความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตที่หลากหลายในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน
2. เข้าใจสมบัติของวัสดุ สถานะของสาร การแยกสาร การทำให้สารเกิดการเปลี่ยนแปลง
3. เข้าใจผลที่เกิดจากการออกแรงกระทำกับวัตถุ หลักการเบื้องต้นของแรงลอยตัว สมบัติของสาร และปรากฏการณ์เบื้องต้นของแสง เสียง และวงจรไฟฟ้า
4. เข้าใจลักษณะ องค์ประกอบ สมบัติของผิวโลก และบรรยากาศ ความสัมพันธ์ของดวงอาทิตย์ โลก และดวงจันทร์ที่มีผลต่อการเกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติ
5. ตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้ คาดคะเนคำตอบหลายแนวทาง วางแผนและสำรวจตรวจสอบโดยใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ วิเคราะห์ข้อมูล และสื่อสารความรู้จากผลการสำรวจตรวจสอบ
6. ใช้ความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการดำรงชีวิต และการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทำโครงการหรือชิ้นงานตามที่กำหนดให้หรือตามความสนใจ
7. แสดงถึงความสนใจ มุ่งมั่น รับผิดชอบ รอบคอบและซื่อสัตย์ในการสืบเสาะหาความรู้
8. ตระหนักในคุณค่าของความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แสดงความชื่นชม ยกย่องและเคารพสิทธิในผลงานของผู้คิดค้น
9. แสดงถึงความซาบซึ้ง ห่วงใย แสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้ การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรู้คุณค่า
10. ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ แสดงความคิดเห็นของตนเอง และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 5-6)

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เน้นการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย ให้ความสำคัญของการบูรณาการความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ ตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา ในส่วนของการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์นั้น ต้องให้เกิด ทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติด้านวิทยาศาสตร์ รวมทั้งความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งทักษะประสบการณ์ เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ต่างๆ เป็นความรู้แบบองค์รวม อันจะนำไปสู่การ สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความสามารถในการจัดการได้อย่างดี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า คุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้ปกครอง จะมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสามารถในการจัดการมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้ นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาตัดสินใจ ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำโครงการ

2.1 ความหมายของโครงการ

ธีระชัย ปุณณโชติ (2531: 48) โครงการ เป็นการศึกษากิจกรรมโดยที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ และศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง โดยอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ภายใต้คำแนะนำปรึกษาและการดูแลของครูหรือผู้เชี่ยวชาญ

สถาบันการส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2531: 1-2) ได้ให้ความหมาย โครงการว่า เป็นการศึกษาค้นคว้าตามความสนใจ ความถนัด ตามความสามารถของผู้เรียนเอง ภายใต้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบหรือผลงานที่มีความสมบูรณ์ในตัว โดยนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการวางแผนศึกษา ดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ส่วนครูเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาเท่านั้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2536: 5) ได้ให้ความหมายว่า โครงการเป็นการทำกิจกรรมที่เปิด โอกาสให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ภายใต้การดูแลของครูที่ปรึกษา ตั้งแต่ การสร้างโครงการ การวางแผนดำเนินการ การออกแบบลงมือปฏิบัติ รวมทั้งร่วมกันกำหนดแนวทางใน การวัดและประเมินผลด้วย

ลัดดา ภูเกียรติ (2543: 48) ได้ให้ความหมายของโครงการว่า เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายๆ สิ่งที่ยากรู้คำตอบให้ลึกซึ้งหรือเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ให้มากยิ่งขึ้นโดยใช้กระบวนการวิธีการที่ศึกษาอย่างเป็นขั้นตอน มีการวางแผนในการศึกษาอย่างละเอียด ปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้จนได้ข้อสรุปหรือผลสรุปที่เป็นคำตอบในเรื่องนั้นๆ

อุดมศักดิ์ ธนะกิจรุ่งเรือง; และคนอื่นๆ (2543: 17) กล่าวว่า โครงการ หมายถึง กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการอื่นใดไปใช้ในการแสวงหาคำตอบในเรื่องนั้นๆ โดยมีครูผู้สอนคอยกระตุ้นแนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2544: 81) ได้ให้ความหมายของโครงการว่า เป็นการสืบค้นอย่างลุ่มลึกในหัวข้อของการเรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียนรายบุคคล กลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ทั้งในชั้นเรียน ลักษณะของโครงการ คือ การเน้นไปที่การหาคำตอบให้แก่คำถามหรือสิ่งที่ยากทราบตามหัวข้อของโครงการ การแสวงหาคำตอบอาจทำให้นักเรียนหรือครูร่วมกับนักเรียนก็ได้ ถือได้ว่าเป็นการปรึกษาหารือร่วมกันโดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก

สรุปได้ว่า โครงการ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งหรือหลายๆ สิ่ง เพื่อให้ได้คำตอบที่ละเอียดลึกซึ้งหรือเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ให้มากยิ่งขึ้นโดยใช้กระบวนการหรือวิธีการศึกษาอย่างมีระบบเป็นขั้นตอน มีการวางแผนในการศึกษาอย่างละเอียด สามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จนได้ข้อสรุปที่เป็นคำตอบในเรื่องนั้นๆ ครอบคลุมสมบูรณ์ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

ส่วนการสอนแบบโครงการ เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิธีการศึกษาอย่างเป็นขั้นตอน มีการวางแผนศึกษาอย่างละเอียด โดยนักเรียนจะมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้า คิดค้น วางแผน และลงมือปฏิบัติตามแผนภายในกลุ่มที่วางไว้ ซึ่งนักเรียนจะลงมือปฏิบัติตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ โดยที่นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมมือกับเพื่อนในกลุ่ม เพื่อให้โครงการของกลุ่มบรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

2.2 ประเภทของโครงการ

เมื่อพิจารณารูปแบบลักษณะของกิจกรรมที่ศึกษาค้นคว้าแล้ว สถาบันการส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2531: 4-8) กล่าวว่าโครงการวิทยาศาสตร์ควรแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งสอดคล้องกับ ธีระชัย ปุณณโชติ (2531: 5-9) ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. โครงการประเภทการสำรวจ (Survey Research Project) เป็นกิจกรรมการศึกษาสิ่งแวดลอมต่างๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความรู้ที่มีอยู่หรือเป็นอยู่ตามธรรมชาติ โดยวิธีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดกระทำ เช่น จำแนกเป็นหมวดหมู่ แล้วนำเสนอในรูปแบบต่างๆ

เพื่อให้เห็นลักษณะ หรือเห็นความสัมพันธ์ในเรื่องที่ต้องการศึกษาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ไม่ต้องมี การจัด หรือกำหนดตัวแปรอิสระ อาจทำได้หลายลักษณะ เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บวัสดุตัวอย่าง มาวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ เป็นต้น

2. โครงการประเภทการทดลอง (Experimental Research Project) เป็นการศึกษาหาคำตอบของปัญหา โดยการออกแบบการทดลองและดำเนินการทดลอง เพื่อหาคำตอบของปัญหาที่ต้องการทราบหรือตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขั้นตอนของการทำโครงการประเภทนี้ ประกอบด้วย การกำหนดปัญหา การตั้งสมมติฐาน การออกแบบการทดลอง ซึ่งจะต้องควบคุมตัวแปรต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อตัวแปรที่ต้องการศึกษาแล้วดำเนินการทดลองโดยการจัดการกระทำกับตัวแปรอิสระ เพื่อดูผลที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตาม มีการแปลผลและสรุปผล ได้แยกโครงการประเภทนี้การทดลองออกเป็น 2 ประเภท คือ โครงการประเภทการทดลองที่มีการควบคุมตัวแปร กับโครงการการทดลองเพื่อแก้ปัญหาโดยที่ไม่ต้องควบคุมตัวแปร

3. โครงการประเภทการพัฒนาหรือประดิษฐ์ (Developmental Research Project or Invention Project) เป็นการพัฒนาหรือประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้หรืออุปกรณ์ต่างๆ ให้ใช้งานได้ตามประสงค์ โดยอาศัยความรู้หรือหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ อาจเป็นการประดิษฐ์สิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนหรือเป็นการปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ใช้งานได้ดีกว่าเดิม รวมทั้งเป็นการเสนอหรือสร้างแบบจำลองทางความคิดเพื่อแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ขั้นตอน และกระบวนการที่เหมาะสม

4. โครงการประเภทการสร้างทฤษฎีหรือการอธิบาย (Theoretical Research Project) เป็นโครงการที่เสนอแนวคิดใหม่ๆ ในการอธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีเหตุผล โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์หรือทฤษฎีสนับสนุน หรือหากเป็นการอธิบายปรากฏการณ์เก่าหรือใหม่ อาจเสนอในรูปแบบการอธิบายสูตรหรือสมการ โดยมีข้อมูลหรือทฤษฎีอื่นสนับสนุน การทำโครงการประเภทนี้ ผู้ที่ทำจะต้องมีพื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นอย่างดี จะต้องศึกษาค้นคว้าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องอย่างมาก จึงจะสร้างคำอธิบายหรือทฤษฎีได้

2.3 ประโยชน์ในการทำโครงการ

สุพิน ดิษฐสกุล (2545: 19–20) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการทำโครงการที่เน้นการร่วมมือร่วมพลัง ส่งเสริมให้นักเรียนและครูได้พัฒนาตนเองในหลายด้าน ได้แก่

1. การพัฒนาทักษะการค้นคว้าสารสนเทศ
2. ทำให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล สารสนเทศ ระหว่างผู้ทำงานร่วมกัน
3. สร้างกระบวนการภายในกลุ่มและการจัดระบบภายในกลุ่ม
4. เพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหา
5. พัฒนาทักษะการคิดระดับสูง

6. พัฒนาทักษะในการจัดการ
7. ทำให้เกิดทักษะทางสังคม
8. มีการพัฒนาสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
9. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้พหุปัญญาจากการแบ่งงานกันทำตามความสามารถ
10. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น
11. พัฒนาทักษะในการเรียนและการทำงาน
12. ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึภาคภูมิใจในตนเอง
13. เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนจากการเรียน
14. ทำให้เกิดความหลากหลายในบรรยากาศของการเรียนรู้
15. ทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ที่จะค้นคว้าและพัฒนาคุณลักษณะโครงการ

ญาดาพนิต พิณกุล (2545: 284) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการทำโครงการไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักมีความคิดสร้างสรรค์
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักมีความรับผิดชอบ
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานอย่างมีแบบแผน
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหา
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินผลงานของตนเอง

วัชรภรณ์ แก้วดี (2544: 209) ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการทำโครงการ มีดังนี้

1. นักเรียนได้พัฒนาวิธีการเรียนรู้และทักษะทางปัญญา
 - 1.1 พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา
 - 1.2 พัฒนาทักษะบูรณาการ
 - 1.3 พัฒนาทักษะการสื่อสารกับผู้อื่น
 - 1.4 พัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. นักเรียนได้พัฒนาทักษะการดำรงชีวิต
 - 2.1 พัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเอง
 - 2.2 พัฒนาความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานมีความสำคัญอย่างมาก ในกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิธีการที่ศึกษาอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน มีการวางแผน การศึกษาอย่างละเอียด โดยนักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้า คิดค้น วางแผน และลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ภายในกลุ่มตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ โดยนักเรียนจะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และร่วมมือกับเพื่อน เพื่อให้โครงงานของกลุ่ม

บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการทำงาน เห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักการแสวงหาความรู้ พัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีความสามารถในการคิด ความสามารถในการทำงานร่วมกัน และความสามารถในการจัดการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานกับการจัดการศึกษา

เมื่อวิเคราะห์ลักษณะของการจัดกิจกรรมแบบโครงงาน จะพบว่า โครงงานเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาแนวใหม่ ตามหลักการปฏิรูปการศึกษา ดังนี้ (บุรุษย์ ศิริมหาสาคร. 2547: 20–49)

1. โครงงานกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

หากพิจารณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวทางจัดการศึกษาในหมวด 4 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตราต่างๆ ดังนี้

ตาราง 2 โครงงานกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	ลักษณะของกิจกรรมโครงงาน
มาตรา 22 การจัดการศึกษายึดหลักการว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ	- ให้นักเรียนตั้งปัญหาแล้วหาคำตอบด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน หรือกลุ่ม
มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด และการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา	- ให้นักเรียนเลือกทำโครงงานได้ 2 ลักษณะ คือ โครงงานตามหลักสูตรใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และโครงงานตามความถนัดและความสนใจ - ลักษณะของโครงงานจะเน้นทักษะกระบวนการต่างๆ ในการแสวงหาความรู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้สู่ชีวิตจริง

ตาราง 2 (ต่อ)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	ลักษณะของกิจกรรมโครงการ
3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนรู้โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ	- กิจกรรมโครงการ ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ลงมือปฏิบัติจริง เกิดการใฝ่รู้ รักการศึกษา ค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง - ลักษณะของกิจกรรมโครงการเป็น การบูรณาการความรู้ในศาสตร์ต่างๆ เพื่อใช้ตอบคำถามที่ตั้งสมมติฐานไว้ ดังนั้น ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 จึงกำหนดให้ผู้สอนจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบโครงการ - โครงการเป็นผลงานการวิจัยชิ้นเล็กๆ ของผู้เรียนที่ใช้กระบวนการวิจัยในการแสวงหาความรู้ ฉะนั้นกิจกรรมโครงการจึงส่งเสริมความเป็นกัลยาณมิตรทางวิชาการระหว่างครูกับนักเรียนได้เรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ - กิจกรรมโครงการเป็นกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนเพื่อเปิดประตูโลกกว้างให้สิ่งรอบข้างเป็นครู สมกับปรัชญาที่ว่า “ทุกสถานที่ คือห้องเรียน ทุกสถานการณ์ คือ การเรียนรู้ทุกคน คือ ครู” นี่คือนิยามกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ” (บุรชัย ศิริมหาสาร. 2547: 25)

2. โครงการกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ โดยกำหนดไว้ในหลักสูตร เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งกำหนดไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 21-22)

2.1 การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว

2.2 การบูรณาการแบบคู่ขนาน

2.3 การบูรณาการแบบสหวิทยาการ

2.4 การบูรณาการแบบโครงการ

ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะการบูรณาการแบบโครงการ ให้จัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแบบโครงการ ซึ่งมีวิธีการคือ ให้ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงงานขึ้น โดยใช้เวลาเรียนต่อเนื่องกันได้หลายชั่วโมง ด้วยการนำเอาจำนวนชั่วโมงของวิชาต่างๆ ที่ผู้สอนเคยสอนแยกกันนั้น มารวมเป็นเรื่องเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ในลักษณะของการสอนเป็นทีม เรียนเป็นทีม

ส่วนในเรื่องการจัดหลักสูตรสถานศึกษา ในสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกช่วงชั้น จัดทำโครงงานในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 โครงงาน โดยระบุไว้ชัดเจนในเรื่องแนวการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 22-23) นอกจากสถานศึกษาจะต้องจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ แล้ว จะต้องจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นโครงงานให้มากขึ้น เพื่อทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจการศึกษาสู่โลกของการทำงานตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม โดยให้ทำโครงงานตามความถนัดและความสนใจ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการมีความสำคัญอย่างมาก ในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งโครงงานเป็นวิธีการที่ศึกษาอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน มีการวางแผน การศึกษาอย่างละเอียด ซึ่งนักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้า คิดค้น วางแผน และลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ภายในกลุ่มตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ โดยใช้ความสามารถในการจัดการของนักเรียน เป็นกระบวนการที่ทำให้งานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย อันจะนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า คุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง จะมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสามารถในการจัดการมากน้อยเพียงใด โดยใช้การเรียนการสอนแบบโครงการเป็นกิจกรรมที่จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงงาน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนและการทำงาน นอกจากนี้ ยังทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าการทำงาน เห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักการแสวงหาความรู้ และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวทางการจัดการศึกษา และเป็นคนดีของสังคมต่อไป

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจัดการ

3.1 ความหมายของความสามารถในการจัดการ

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของความสามารถในการจัดการไว้ในลักษณะต่างๆ กัน ดังนี้
 อุทัย หิรัญโต (2526: 182-183) ได้นิยามว่า “การจัดการ” หมายถึง กระบวนการของการทำงานให้สำเร็จ ด้วยการใช้บุคคลอื่น และทรัพยากรการบริหารต่างๆ รวมถึงการใช้เทคนิคและวิธีการ แล้วกำกับสั่งการให้เกิดการกระทำ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วิทยากร เชียงกุล (2536: 102) ได้นิยามว่า “การจัดการ” ไว้ว่า หมายถึง การวางแผน การอำนวยการ การควบคุมการทำงานและสภาพแวดล้อม

ไชศรี คนจริง (2537: 11) ได้นิยามว่า “การจัดการ” หมายถึง หน้าที่การจדרะเบียบ การดำรงไว้ซึ่งสถานภาพภายในของกลุ่มหรือหน่วยงาน เพื่อให้การทำงานของกลุ่มหรือหน่วยงานทำงานร่วมกันจนบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลดีที่สุด

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2540: 3) ได้นิยามว่า “การจัดการ” ไว้ว่า หมายถึง เป็นความพยายามของบุคคลที่จะจัดระบบงานในการทำงานเดี่ยว และจัดระบบคนในการทำงานกลุ่ม เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (2542: 58) ได้นิยาม ความสามารถในการจัดการ ไว้ว่า กระบวนการในการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มตั้งแต่ปฏิบัติการวางแผน ดำเนินงานในด้านการทำกิจกรรมต่างๆ ตามหน้าที่ของตนเองด้วยความคิดสร้างสรรค์ที่ดีขึ้นกว่าเดิมได้อย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพและประหยัด

จากความหมายของการจัดการ สรุปได้ว่า ความสามารถในการจัดการ หมายถึง ความพยายามของบุคคลที่จะทำงานอย่างเป็นระบบ ทั้งงานส่วนตัวและส่วนรวม ซึ่งใช้วิธีการและเทคนิคในการทำงานที่แตกต่างกันตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3.2 ความสำคัญของความสามารถในการจัดการ

ความสามารถในการจัดการ เป็นการใช้กระบวนการและกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ นอกจากนี้มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการในลักษณะต่างๆ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 1-3) เห็นความสำคัญของการจัดการ โดยนำความสามารถด้านการจัดการเป็นทักษะหนึ่งที่มีมุ่งเน้นให้เกิดกับนักเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ตามจุดหมาย ข้อ 3 กล่าวไว้ว่า ให้มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี

ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ จากการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พบว่า การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด
ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคน
ให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด นอกจากนี้ กระบวนการเรียนรู้อย่างเน้นการฝึกทักษะ
กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไข
ปัญหาต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน อนึ่ง เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุ
จุดหมายที่กำหนดไว้ จะต้องมีการประสานสัมพันธ์ และร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และ
บุคคลในชุมชนให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องยังจำเป็นต้องสนับสนุน ส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
ให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและนำไปสู่ความเป็นสากล

กรมวิชาการ (2543: 13) เห็นความสำคัญของการจัดการ โดยนำความสามารถในด้าน
การจัดการเป็นทักษะหนึ่งที่ยังเน้นให้เกิดกับนักเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
จากการวิเคราะห์หลักสูตร พบว่า จุดเน้นที่สำคัญมี 3 ประการ คือ

1. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ
2. การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น
3. การให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ

ในการนี้หากศึกษาคำอธิบายรายวิชาในทุกรายวิชาแล้วจะพบว่า หลักสูตรนี้มุ่งเน้น
สมรรถนะที่สำคัญ 4 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ความคิด
2. ด้านทักษะ
3. ด้านจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม
4. ด้านทักษะการจัดการ

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2535: 15-17) ได้ให้นิยามของทักษะกระบวนการไว้ว่า
“ทักษะกระบวนการ” เป็นรูปแบบกลางในระดับความคิดรวบยอด เป็นภาพรวมของกระบวนการ
ทั้งหลายที่ได้นำมารวมกัน เป็นแบบแผนสำหรับการใช้ในการดำเนินงาน หรือที่เรียกง่าย ๆ สั้น ๆ ว่า
“ทำงานเป็น” ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการแบ่งเป็น 9 ขั้นตอน คือ

1. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
2. คิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบและมีวิจารณญาณเป็นระบบ
3. สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย
4. ประเมินและเลือกทางเลือกที่เหมาะสม

5. กำหนดขั้นตอนและลำดับได้อย่างชัดเจน
6. ปฏิบัติอย่างมีความชื่นชม
7. ประเมินระหว่างปฏิบัติด้วยตนเอง
8. ปรับปรุงให้งานดีขึ้นอยู่เสมอ
9. ชื่นชมต่อผลที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ โกวิท ประวาลพุกษ์ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” โดยเสนอว่า ในการจัดการศึกษาจะต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีคุณสมบัติที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. คิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างเป็นระบบ
2. วางแผนอย่างมียุทธศาสตร์
3. ปรับได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

การที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติตามทักษะกระบวนการดังกล่าว สามารถทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดรวบยอดซึ่งเป็นหลักการพัฒนา สร้างความมั่นคงถาวร ซึ่งถ้าผู้เรียนมีลักษณะดังกล่าวแล้ว ก็จะสามารถไปพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างถาวร และมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่า ความสามารถในการจัดการ มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการเป็นวิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้การปฏิบัติงานลุล่วงเป็นไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การจัดการถือว่าเป็นความสามารถอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่ควรได้รับการปลูกฝัง เพราะการจัดการเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสำเร็จ ในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

3.3 คุณลักษณะของความสามารถในการจัดการ

กรมวิชาการ (2543: 14-15) ได้นิยามคำว่า “การจัดการ” หมายถึง กระบวนการในการทำงานให้สำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน และการปรับปรุงงาน โดยอาศัยทักษะที่จำเป็น ประกอบด้วย

1. การวางแผน พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่
 - 1.1 วิเคราะห์งาน
 - 1.2 ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ
 - 1.3 กำหนดขั้นตอนในการทำงาน
2. การปฏิบัติงาน พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่
 - 2.1 ประสานงาน
 - 2.2 ทำงานเป็นระบบตามแผน

3. การประเมินผลและสรุปผลงาน พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่

3.1 ติดตามงานอย่างเป็นระบบ

3.2 ประเมินผลและปรับปรุงงาน

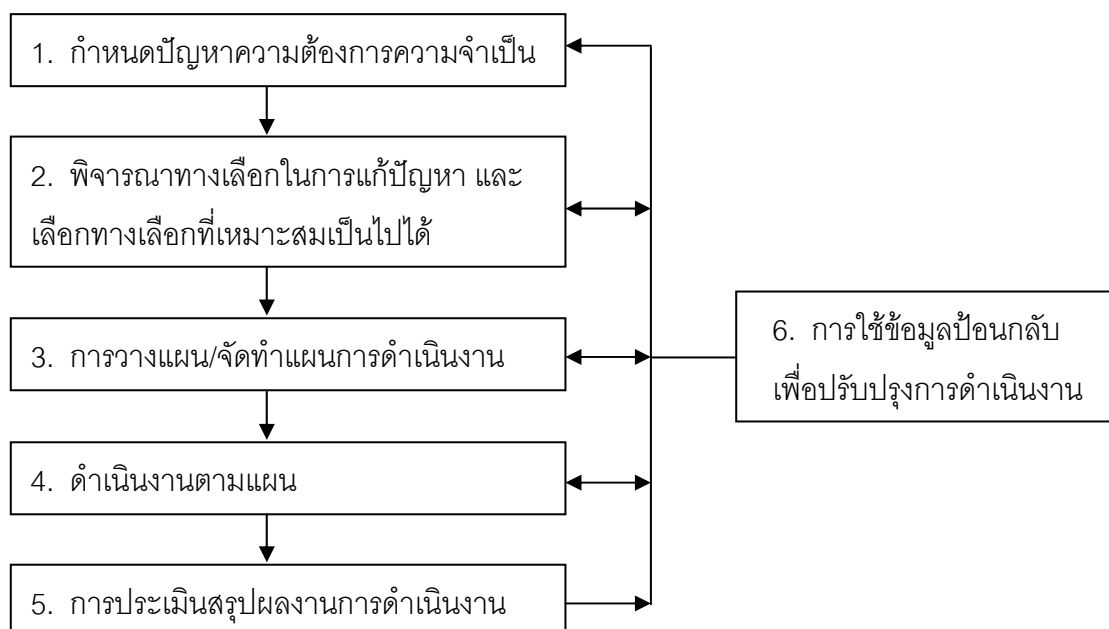
3.3 สรุปผลงาน

4. ทักษะที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดการ พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่

4.1 เลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

4.2 ปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์

กล่าวโดยสรุป ความสามารถในการจัดการ หมายถึง กระบวนการจัดการให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยมีองค์ประกอบของการจัดการ ดังนี้

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนกระบวนการจัดการ

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2540: 3-7) ได้เสนอว่าผู้ที่มีความสามารถในการจัดการเป็นผู้ที่สามารถจัดระบบงานได้ดีจะต้องเป็นผู้ที่มองการณ์ไกล มีความเป็นผู้นำ ฉลาดมีไหวพริบรอบรู้ทันคนทันเหตุการณ์ มีความคิดริเริ่ม มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อเท็จจริง มีความมุ่งมั่นใฝ่สัมฤทธิ์ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม รู้จักงานที่ทำเป็นอย่างดี และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ส่วนผู้ที่สามารถจัดระบบคนได้นั้น ควรมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศในการทำงานและชักจูงให้เพื่อนร่วมงานร่วมมือกันทำงานจนสำเร็จ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความขยันอดทน ซื่อสัตย์ และมีความยุติธรรม เพื่อให้เพื่อนร่วมงานพึงพอใจที่จะทำงานด้วย ดังนั้น ผู้ที่มีความสามารถในการจัดการควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. ความสามารถในการประเมินสถานการณ์ คือ มีความคิดริเริ่ม มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อเท็จจริง มีความสามารถในการคาดคะเนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต มองการณ์ไกล สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อตัดสินใจว่าสภาพแวดล้อมนี้ควรทำอะไรจึงจะมีโอกาสประสบความสำเร็จมากที่สุด

2. ความสามารถในการวางแผนการทำงาน คือ มีความรู้ความสามารถในงานที่ต้องการทำเป็นอย่างดี มีการกำหนดเป้าหมายของการทำงานได้ชัดเจน มีการกำหนดกิจกรรมหรืองานที่ต้องปฏิบัติได้ครบถ้วน มีการกำหนดวิธีการทำงานได้เหมาะสมกับผู้ทำและเป้าหมาย มีการกำหนดวิธีการควบคุมผลการปฏิบัติงานได้เหมาะสม มีวิธีการคัดเลือกคนเข้าทำงานได้เหมาะสม มีวิธีการกระตุ้นยั่วยุให้เพื่อนร่วมงานช่วยกันทำงานจนสำเร็จ มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุด รู้จักใช้ข้อมูลข่าวสารเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ สามารถประมาณการ การใช้งบประมาณ เวลา แรงงาน และวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการจัดระบบการทำงาน คือ รู้ขั้นตอนและวิธีการทำงานทั้งหมด ในทุกด้านและสามารถทำได้ด้วย มีค่านิยมใช้แผนในการทำงาน บรรยายลักษณะงานของแต่ละตำแหน่งได้ถูกต้อง กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของงานแต่ละตำแหน่งได้ถูกต้อง กำหนดตำแหน่ง หน้าที่ และจำนวนเพื่อนร่วมงานได้เหมาะสมกับเป้าหมายของงาน สามารถแบ่งงานเป็นส่วนย่อยๆ แล้วมอบหมายงานย่อยๆ ให้แก่ผู้ที่มีความสามารถในการทำงานย่อยๆ นั้นเป็นผู้ทำ

4. ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน คือ มีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็น มีความซื่อสัตย์และยุติธรรม ใจกว้าง เสียสละ เอื้อเฟื้อ โอบอ้อมอารี มีมนุษยสัมพันธ์ พยายามให้เพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน กระตุ้นยั่วยุให้ตนเอง และเพื่อนร่วมงานทำงานจนสำเร็จ มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการถ่ายทอดวิธีการทำงานที่ถูกต้องให้เพื่อนร่วมงานได้ มีความขยันหมั่นเพียร มีวินัยในการทำงาน

5. ความสามารถในการตรวจสอบผลการทำงาน คือ กำหนดเวลาที่เหมาะสมสำหรับการทำงานแต่ละอย่างให้สำเร็จ กำหนดมาตรฐานของผลการปฏิบัติงาน กำหนดมาตรฐานของผลงาน กำหนดวิธีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานและผลงานกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ได้ถูกต้องตามความเป็นจริง หมั่นตรวจสอบและติดตามผลการงานทุกกิจกรรม

6. ความสามารถในการปรับปรุงการทำงาน คือ รู้จักใช้ข้อผิดพลาดเป็นบทเรียน ระบุที่มาของปัญหาในการทำงานได้ถูกต้อง รู้จักใช้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน เพื่อใช้ในการตัดสินใจ ปรับปรุง ดัดแปลง และแก้ไข ระบุข้อดี ข้อบกพร่อง ของผลงานหรือผลการปฏิบัติงานได้ถูกต้อง กำหนดวิธีการแก้ไข ดัดแปลงผลงานให้มีคุณภาพดีขึ้น มีความสามารถในการประเมินความสำเร็จของงานที่ทำ

นอกจากนี้ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2540: 7) ยังได้เสนอว่า ผู้ที่มีความสามารถในการจัดการจะต้องมีพฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำงาน ดังนี้

1. ความสามารถในการเขียนโครงการหรือแผนการปฏิบัติงาน มีพฤติกรรม ดังนี้
 - 1.1 กำหนดเป้าหมายในการทำงานชัดเจน
 - 1.2 กำหนดกิจกรรมหรืองานที่จะปฏิบัติได้ครบถ้วน
 - 1.3 กำหนดจำนวนและลักษณะของผู้ร่วมงานได้เหมาะสม
 - 1.4 กำหนดวิธีการทำงานได้เหมาะสมกับผู้ทำ และเป้าหมายการทำงาน
 - 1.5 ประเมินการใช้งบประมาณ ระยะเวลาการทำงาน และวัสดุอุปกรณ์ได้เหมาะสม
 - 1.6 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการทำงานแต่ละขั้นตอน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย
 - 1.7 กำหนดวิธีการควบคุมผลการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย
2. ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีพฤติกรรม ดังนี้
 - 2.1 ใช้แผนในการทำงานเสมอ
 - 2.2 มีวินัยในการทำงาน
 - 2.3 กระตุ้นยั่วยุให้เพื่อนร่วมงานช่วยกันทำงานจนสำเร็จ
 - 2.4 มีใจกว้าง ซื่อสัตย์ ยุติธรรม
 - 2.5 ถ่ายทอดวิธีการทำงานที่ถูกต้องให้เพื่อนร่วมงาน
 - 2.6 เสียสละเวลา กำลังกาย กำลังใจเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย
 - 2.7 หมั่นตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงานทุกกิจกรรม
 - 2.8 ระบุปัญหาและแก้ปัญหาในการทำงานได้ถูกต้อง
3. ความสามารถในการประเมินผลสำเร็จของโครงการ มีพฤติกรรม ดังนี้
 - 3.1 ตรวจสอบและเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐานตามความเป็นจริง
 - 3.2 วิพากษ์วิจารณ์เพื่อหาสาเหตุที่ทำให้งานเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน
 - 3.3 เสนอแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อให้งานดีขึ้นอย่างสมเหตุผล

ส่วนกรมวิชาการ (2543: 58-59) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ผู้เรียนที่มีทักษะกระบวนการและความสามารถในการจัดการ ดังนี้

1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และคาดการณ์ล่วงหน้า
 2. มีการวางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผลและปรับปรุงงาน
 3. มีการจัดระบบการทำงานและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
 4. มีการใช้กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจวิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไข
- ปัญหาที่เกิดขึ้นกับงานของตนเอง หมู่คณะ และครอบครัว

5. มีการเลือกใช้เทคโนโลยีพื้นฐานในการพัฒนางาน

กล่าวโดยสรุป ความสามารถในการจัดการ หมายถึง ความพยายามของบุคคลที่จะ จัดระบบงานในการทำงานเดี่ยว และจัดระบบคนในการทำงานกลุ่ม โดยใช้กระบวนการในการทำงาน ให้ประสบผลสำเร็จประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน และการปรับปรุงงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีประเด็นย่อยๆ ดังนี้

1. การวางแผน ประกอบด้วย การเขียนโครงการได้ การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และการจัดทำปฏิทินงาน

2. การปฏิบัติงาน ประกอบด้วย การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ การควบคุมการทำงาน การชักจูงให้สมาชิกมีส่วนร่วมใจในการทำกิจกรรม การจัดระเบียบการทำงานระบบกลุ่ม การดำเนินการประสานงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ การจัดประชุมปรึกษาหารือ และการตัดสินใจ ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

3. การประเมินผลงาน ประกอบด้วย การกำกับติดตามงาน การประเมินความก้าวหน้า ของงาน และการสรุปผลการดำเนินงาน

4. การปรับปรุงงาน ประกอบด้วย การปรับปรุงงาน การระบุและแก้ไขปัญหาในการทำงาน การกำหนดวิธีการแก้ไขและดัดแปลงผลงานให้มีคุณภาพดี การนำเสนอผลงาน และการเขียน รายงานสรุปผลการดำเนินงาน

3.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจัดการ

เสถียร เหลืองอร่าม (2525: 15-17) ได้รวบรวมทฤษฎีด้านการจัดการไว้ 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการจัดการที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับมนุษย์ ทฤษฎีการจัดการที่จะต้องยึดถือสถาบันสังคม และทฤษฎีการจัดการที่เกี่ยวข้องกับภาวะจิตของมนุษย์ ส่วนกรมวิชาการ (2543: 22-25) ได้รวบรวม ทฤษฎีการจัดการไว้ 5 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีการจัดการเป็น กระบวนการ ทฤษฎีการจัดการเชิงปริมาณ ทฤษฎีการจัดการเชิงระบบ และทฤษฎีการจัดการ เชิงสถานการณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการจัดการที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับมนุษย์

นักทฤษฎี ได้แก่ พาร์สัน (เสถียร เหลืองอร่าม. 2525: 15; อ้างอิงจาก Tacolt Parsons) เป็นนักสังคมวิทยาและเป็นอาจารย์สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในวิชาสังคมวิทยา และมนุษยวิทยา ทฤษฎีดังกล่าวระบุว่า คนทุกคนย่อมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำงานและ การจัดการงานทุกรูปแบบ ซึ่งจะต้องมีผู้นำเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิด ความสำเร็จในการจัดการงาน บุคคลแต่ละบุคคลต่างก็มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบไม่เหมือนกัน จะต้องปฏิบัติงานไปตามบทบาทหน้าที่อย่างเป็นทางการโดยอาศัยการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง

2. ทฤษฎีการจัดการที่จะต้องยึดถือสถาบันสังคม

พาร์สัน (เล็ทียร เหลืองอร่าม. 2525: 16; อ้างอิงจาก Tacolt Parsons) ได้แบ่งระดับสถาบันบุคคลออกเป็น 4 ระดับ คือ (1) ระดับเทคนิค (2) ระดับบุคลากรบริหาร (3) ระดับสถาบันบุคคล และ (4) ระดับสังคมบุคคล ตามทฤษฎีพาร์สัน กล่าวว่า ถ้าแบ่งงานตามหน้าที่การทำงาน ซึ่งจะได้ผลสูงสุดนั้นจะต้องคำนึงถึงพฤติกรรมของบุคคลภายนอกองค์การด้วย ในส่วนของ การดำเนินงานและความตึงเครียดของการจัดการ (Tension Management) เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารที่จะต้องใช้ความสามารถในการที่จะต้องใช้พฤติกรรมของบุคคลภายในองค์การ โดยใช้ตัวกลางหรือสื่อกลางต่างๆ เป็นเครื่องช่วยให้เกิดการผสมผสาน อันเป็นเป้าหมายแห่งความสำเร็จของการจัดการ

3. ทฤษฎีการจัดการที่เกี่ยวข้องกับภาวะจิตของมนุษย์

พุกซ์ (เล็ทียร เหลืองอร่าม. 2525: 17; อ้างอิงจาก D. S. Pugh) ได้กล่าวว่าการจัดการงานเป็นวิธีการที่นำเอาสังคมวิทยาและจิตวิทยามาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการงาน ซึ่งลักษณะของสังคมวิทยาและจิตวิทยาตามที่ Pugh ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการทำให้เขารวบรวมและจัดหมวดหมู่ของทฤษฎีนี้ออกเป็น 5 หมวดหมู่ ด้วยกันคือ ทฤษฎีการจัดการ ทฤษฎีโครงสร้าง ทฤษฎีกลุ่ม ทฤษฎีเอกัตภาพ และทฤษฎีเทคนิควิทยา

4. แนวคิดและทฤษฎีด้านการจัดการแบบวิทยาศาสตร์

แนวคิดทางการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์เน้นที่การปรับปรุงการผลิตโดยการแสวงหาวิธีที่ดีที่สุด และให้ความสนใจกับปัญหาบุคคลมากขึ้นโดยคำนึงถึงเรื่องการประสานงาน และการสร้างแรงจูงใจ ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งแนวคิดทางการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ คือ เฟรเดอริก วินสโลว์ เทย์เลอร์ (Frederick Winslow Taylor) เขาเป็นผู้ริเริ่มองค์การที่มีรูปแบบเป็นผู้นำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาแก้ไขปัญหาที่พบในโรงงานที่เขาทำอยู่เป็นการนำหลักการที่มีหลักเกณฑ์เข้ามาแทนที่วิธีการลองผิดลองถูกที่เคยใช้กัน โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

1. พัฒนารูปแบบการทำงานที่ดีที่สุด (One best way) ที่ผ่านการวิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์ แทนการใช้กฎที่ไม่แน่นอน (rule of thumb)

2. ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีหลักเกณฑ์ คัดเลือก ฝึกหัด สอน และพัฒนาคนงาน ให้มีคุณสมบัติตรงตามงานที่ปฏิบัติ เพราะในอดีตคนงานจะทำงานของตนและแสวงหาประสบการณ์ไปเรื่อยจนพบวิธีที่ดีที่สุดด้วยตนเอง

3. มีการร่วมมือกับคนงานอย่างจริงจัง เพื่อให้เชื่อมั่นว่างานทั้งหมดได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ได้พัฒนาขึ้น

4. มีการแบ่งงานและความรับผิดชอบระหว่างการจัดการงาน

5. แนวคิดและทฤษฎีด้านการจัดการเป็นกระบวนการ

แนวคิดเน้นกระบวนการเป็นกระบวนการทำงานโดยอาศัยบุคคลอื่นมีการดำเนินการเป็นขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้ในองค์การกลุ่มแนวคิดนี้เห็นว่าประสิทธิภาพขององค์การที่จะเพิ่มขึ้นได้ โดยการปรับปรุงกระบวนการบริหาร ซึ่งถือว่าเป็นวิถีทางที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้เสนอแนวคิดไว้ว่าองค์ประกอบมูลฐานของการจัดการมีอยู่ 5 ประการ ดังนี้ การวางแผน การจัดหน่วยงาน การบังคับบัญชา ประสานงาน และการควบคุม ให้งานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและรวดเร็ว

6. แนวคิดการจัดการเชิงระบบ

แนวคิดด้านระบบเป็นการจัดการที่เน้นกลยุทธ์ คือศึกษาส่วนต่างๆ ของระบบ ภายในจะมีธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกันและกัน มีความสัมพันธ์กัน การวิเคราะห์เชิงระบบเป็นความพยายามที่จะกำหนดธรรมชาติของความสัมพันธ์องค์ประกอบต่างๆ ที่อยู่ในระบบถึงแม้ระบบอาจจะเป็นการแบ่งแยกออกเป็นกลุ่มย่อยๆ แต่ก็ยังมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ สิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์ในการนำมาพิจารณาวัตถุประสงค์ล่วงหน้า

สำหรับการจัดการเชิงระบบนั้นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับระบบ คือ การวางแผน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดบุคลากร การอำนวยความสะดวก และการควบคุมงาน ความคิดเชิงระบบนี้จะเกี่ยวข้องกับการวางแผนเป็นอย่างมาก ซึ่ง สแกนแดน และคนอื่นๆ (พิศิษฐ์ ดันทวนิช และคนอื่นๆ. 2542: 28; อ้างอิงจาก Scandan; Key. 1979. Management and Organization Behavior) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการวางแผนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การตั้งเป้าประสงค์ (Goals) และวัตถุประสงค์ (Objectives)

ขั้นที่ 2 การกำหนดนโยบาย (Policies) และยุทธศาสตร์ (Strategies) เพื่อจะนำไปสู่วัตถุประสงค์

ขั้นที่ 3 จัดทำแผนระยะกลาง และแผนระยะสั้นในการทำงานตามนโยบาย

ขั้นที่ 4 ระบุรายละเอียดของการดำเนินงานในแต่ละแผน

ทั้งนี้ การวางแผนจะต้องอาศัยวิธีการเชิงระบบ ซึ่งจะทำให้เกิดภาพรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและการวางแผน นั้นจะต้องประกอบด้วยข้อมูลเข้า ขบวนการ ข้อมูลออก สิ่งสะท้อนกลับ ทั้ง 4 ขั้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

7. แนวคิดการจัดการเชิงปริมาณ

การศึกษาตามวิธีการของกลุ่มนี้ ได้นำเอาเทคนิคเชิงปริมาณมาช่วยในการตัดสินใจ เพื่อเป็นการตัดสินใจที่สมเหตุสมผล โดยอาศัยเทคนิคทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการหาวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องที่สุดสาระสำคัญ 3 ประการที่ทำให้การตัดสินใจต่างๆ ถูกต้องยิ่งขึ้น คือ

1. ปัญหาต่างๆ จะถูกทดแทนเป็นสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ซึ่งจะช่วยให้ข้อปัญหาชัดเจนขึ้นและช่วยให้สะดวกในการแก้ปัญหาโดยใช้คณิตศาสตร์

2. แต่ละปัญหาจะถูกสร้างขึ้นเป็นชุดสมการ หรือตัวแบบและตัวแบบดังกล่าวจะแสดงให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และบอกให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ตัวแบบที่สร้างขึ้นจะแสดงให้เห็นภาพพจน์ของปัญหาทั้งหมดได้อย่างครบถ้วนเป็นระบบได้ดีกว่า การแก้ปัญหาโดยไม่เป็นระเบียบโดยใช้ความนึกคิดของผู้บริหาร

3. ข้อมูลทางคณิตศาสตร์ต้องมีอย่างครบถ้วนสำหรับตัวแปรต่างๆ และจะต้องมีการให้น้ำหนักปริมาณ การกำหนดเป็นปริมาณดังกล่าวนี้จึงต้องอาศัยความพยายามเป็นอย่างมาก เทคนิคเชิงปริมาณที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ได้แก่ เทคนิคของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Operation Research หรือ OR) เช่น โปรแกรมเชิงเส้น ตัวแบบแถวคอย ตัวแบบจำลองสถานการณ์

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงปริมาณได้ถูกนำมาพิจารณาและประยุกต์ใช้ในการบริหารสมัยใหม่ในลักษณะของวิทยาการ (Management Science) ซึ่งเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารสมัยใหม่ เพราะเป็นวิธีการที่เน้นการใช้เทคนิคเชิงปริมาณ (Quantitative Techniques) ในการตัดสินใจและการควบคุม ทั้งนี้เนื่องจากองค์การมีความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น ทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจำนวนมาก ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ จำเป็นต้องเป็นข้อมูลที่ใช้การได้เพื่อให้การตัดสินใจและการควบคุมมีคุณภาพมากขึ้น

8. แนวคิดการจัดการเชิงสถานการณ์

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมาทั้งหมด นับได้ว่ามีส่วนช่วยในการจัดการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น องค์การประสบผลสำเร็จมากขึ้นแต่ก็ยังคงมีปัญหาหรือข้อบกพร่องที่แต่ละกลุ่มแนวคิดที่ไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ จากข้อบกพร่องของแต่ละกลุ่มแนวคิดดังกล่าว จึงนำมาสู่การคิดค้นวิธีการที่จะนำเทคนิคมาใช้ในสถานการณ์บางกรณีที่ไม่สามารถใช้งานได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมขององค์การที่ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศที่มีอิทธิพลต่อองค์การ

2. สภาพแวดล้อมภายใน คือ ข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรขององค์การ อันได้แก่ เทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการผลิต ลักษณะงานที่คนทำงาน และคนทำงานซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การเลือกพนักงาน การอำนวยการ การควบคุม

ทั้งนี้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การซึ่งผู้บริหารจะต้องจัดการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ ผู้บริหารจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ซึ่งระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการมีบทบาทสำคัญอย่างมาก เนื่องจากระบบ

สารสนเทศเพื่อการจัดการ จะให้สารสนเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมดังกล่าวต่อผู้บริหาร เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน และตัดสินใจให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

สามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการนั้นมีอยู่ 8 ทฤษฎีที่สำคัญ ดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าทฤษฎีการจัดการเหล่านี้สามารถนำมาเป็นแนวทางดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดการณ์ไว้ในเบื้องต้น ทั้งนี้พบว่า การดำเนินการจะต้องมีการวางแผนดำเนินการอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน มีการแบ่งหน้าที่ได้เหมาะสมกับบุคคล การปฏิบัติควรเป็นไปตามแนวทางที่วางไว้อย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้นตามลำดับ จะเห็นได้ว่าการที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติหน้าที่หรือกิจกรรมให้สำเร็จได้จำเป็นต้องมีความสามารถในการจัดการที่ดี มีการวางแผนเป้าหมายที่ชัดเจน มีการกำหนดวิธีการปฏิบัติที่ดี มีการกำหนดขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลงานที่เกิดจากวางแผนเป้าหมายเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขผลงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

3.5 การวัดความสามารถในการจัดการ

ความสามารถในการจัดการ เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่ซับซ้อนหลายมิติ มีทั้งความสามารถทางสมองที่คิดงานเป็นระบบ ความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นระบบ มีค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมในการทำงานทั้งส่วนตนและงานกลุ่ม คุณลักษณะต่างๆ เหล่านี้ เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันปลูกฝังและเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในเยาวชนเพื่อให้เขาเหล่านั้นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและสร้างคุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคมในอนาคต

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2540: 8) ได้แบ่งระดับการวัดความสามารถในการจัดการออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. การวัดความสามารถในการจัดการโดยข้อเขียน เป็นการวัดความสามารถในการจัดการเบื้องต้น เพื่อตรวจสอบดูว่านักเรียนมีแนวคิดเชิงการจัดการหรือไม่ นอกจากนี้ยังเป็นการวัดความสามารถในการจัดการที่เป็นภาพความสำเร็จของการจัดระบบงานและจัดระบบคนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ภาพความสำเร็จเหล่านี้จะเกิดขึ้นภายในสมอง หรือความคิดของผู้ที่มีความสามารถในการจัดการ
2. การวัดความสามารถในการจัดการโดยการปฏิบัติจริง เป็นการวัดความสามารถในการจัดการที่สูงกว่าการวัดโดยข้อเขียน เพราะการวัดข้อเขียนนั้น เป็นการวัดคุณลักษณะบางประการเท่านั้น ยังมีคุณลักษณะที่สำคัญอื่นๆ ที่แสดงว่าเขาจะจัดการได้สำเร็จ ไม่สามารถวัดโดยใช้ข้อเขียน เช่น ค่านิยมใช้แผนในการทำงาน วินัยในการทำงาน ความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อเท็จจริง ความสามารถในการกระตุ้น ยั่วยุให้ตนเองและเพื่อนร่วมงานช่วยกันทำงานจนบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น

ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องให้นักเรียนปฏิบัติจริงโดยการกำหนดสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุดเพื่อวัดความสามารถในการจัดการของนักเรียน เช่น ให้นักเรียนสำรวจ

สภาพแวดล้อมของโรงเรียนหรือชุมชนของตน และสำรวจความรู้ความสามารถ ความถนัดของตนเอง หรือกลุ่มเพื่อนแล้วเลือกตัดสินใจทำโครงการ 1 โครงการ โดยการเขียนโครงการ นำไปปฏิบัติและประเมินความสำเร็จของโครงการ การวัดเช่นนี้จะช่วยให้ครูตรวจสอบว่านักเรียนมีคุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการจัดการหรือไม่ ได้ดีกว่าการวัดโดยใช้ข้อเขียน

ลักษณะของเครื่องมือวัดความสามารถในการจัดการ

เครื่องมือวัดความสามารถในการจัดการจะมี 2 ลักษณะ ดังนี้

(สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. 2540: 17)

1. เครื่องมือวัดชนิดเขียนตอบ เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดความสามารถในการจัดการที่เป็นแนวคิดเชิงการจัดการ ลักษณะของเครื่องมือประกอบด้วย

สถานการณ์ ที่มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดบางประการที่จำเป็นต้องเข้ามาจัดการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม

โจทย์คำถาม เป็นชุดคำถามที่ถามความคิดในเชิงการจัดการแบบต่อเนื่องกันจากสถานการณ์เดียวกัน โดยเริ่มจากคำถามให้นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์ที่กำหนดให้แล้วตัดสินใจเลือกทำงานที่เป็นไปได้ และมีโอกาสประสบความสำเร็จมากที่สุด ต่อจากนั้นให้นักเรียนนำงานที่ตนเองเลือกกระทำมาวางแผนการทำงาน ปฏิบัติงาน ประเมินผลการทำงาน และปรับปรุงงาน

2. เครื่องมือวัดโดยการปฏิบัติจริง เป็นการวัดความสามารถเชิงกระบวนการจัดการที่สามารถตรวจสอบคุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการจัดการได้ดีกว่าเครื่องมือวัดที่เป็นข้อเขียน เครื่องมือวัดชนิดนี้ประกอบด้วยเครื่องมือวัดการปฏิบัติงาน 4 ชุด คือ

2.1 เครื่องมือวัดความสามารถในการประเมินสถานการณ์

2.2 เครื่องมือวัดความสามารถในการเขียนโครงการหรือแผนปฏิบัติงาน

2.3 เครื่องมือวัดความสามารถในการปฏิบัติงาน

2.4 เครื่องมือวัดความสามารถในการประเมินความสำเร็จโครงการหรือแผนปฏิบัติงาน

เครื่องมือวัดการปฏิบัติจริง ซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือวัดการปฏิบัติงาน 4 ชุด เป็นเครื่องมือวัดความสามารถในการจัดการเชิงกระบวนการที่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีความสามารถในการจัดการจะแสดงความสามารถต่างๆ ออกมาต่อเนื่องกันเชื่อมโยงกัน โดยเริ่มตั้งแต่ประเมินสถานการณ์เพื่อตัดสินใจว่าจะทำงานหรือโครงการอะไรจึงจะมีโอกาสประสบความสำเร็จมากที่สุดภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ ที่มีอยู่ ต่อจากนั้นจะเขียนโครงการหรือแผนปฏิบัติงาน พิจารณา ทบทวนโครงการหรือแผนงานเพื่อดูความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ แล้วนำแผนไปปฏิบัติ

มีการตรวจสอบผลการทำงานในขณะปฏิบัติงานและบันทึกผลการทำงาน และประเมินความสำเร็จของโครงการหรือแผนปฏิบัติงาน

กล่าวโดยสรุปแล้ว จะเห็นว่าเครื่องมือวัดความสามารถในการจัดการโดยการให้นักเรียนปฏิบัติจริง มีเครื่องมือวัดอยู่ 4 ชุด ซึ่งแต่ละชุดจะมีลักษณะ ดังนี้

1. พฤติกรรมที่ต้องการวัด
2. สถานการณ์ชีวิตจริงของนักเรียน
3. คำสั่ง และการปฏิบัติ
4. วิธีดำเนินการสอบ
5. เกณฑ์ การให้คะแนน
6. การแปลความหมายของคะแนน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาในส่วนที่เป็นความสามารถในการจัดการของนักเรียน จึงเลือกใช้แนวคิดของกรมวิชาการ (กรมวิชาการ. 2543: 20-21) ซึ่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสามารถในการจัดการไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน และการปรับปรุงงาน ซึ่งหากพิจารณาในแต่ละขั้นตอนแล้วจะพบว่าเป็นกระบวนการของการจัดการที่นักเรียนแต่ละคนจะปฏิบัติได้ไม่เท่ากัน ซึ่งความสามารถในการจัดการเป็นภาพความสำเร็จของการจัดระบบงานและจัดระบบคนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ภาพความสำเร็จเหล่านี้จะเกิดขึ้นภายในสมอง หรือความคิดของผู้ที่มีความสามารถในการจัดการด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้แนวคิดของกรมวิชาการมาเป็นแนวคิดหลัก และได้เลือกใช้เครื่องมือวัดความสามารถในการจัดการชนิดเขียนตอบในการวิจัยครั้งนี้

3.6 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการ

การจัดการเรียนการสอนได้นำเอาความสามารถในการจัดการมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวถึง ดังนี้

ทิสนา เขมมณี (2542: 37) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนที่นำความสามารถในการจัดการมาใช้ ด้วยวิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางจะช่วยให้ นักเรียนได้เรียนรู้ “กระบวนการ” ควบคู่ไปกับ “ผลผลิต”

กรมวิชาการ (2542: 33; อ้างอิงจาก หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2539) เสนอแนะว่า วิธีการสอนแบบโครงการ (Project Method) เป็นการสอนที่ให้นักเรียนเป็นหมู่หรือรายบุคคลได้วางแผนโครงการ และดำเนินงานให้สำเร็จตามโครงการนั้น ถือเป็น การสอนที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริง เด็กจะเริ่มต้นด้วยการแก้ปัญหา และดำเนินการแก้ปัญหาด้วยการลงมือทำจริง ทำให้นักเรียนเกิดความสามารถในการจัดการเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน ทั้งนี้ในการจัดการเรียนการสอน

ได้เสนอแนะขั้นตอนการสอนหรือการดำเนินงานตามหลักการ 4 ขั้นตอน คือ

- (1) กำหนดจุดมุ่งหมาย (2) ขั้ววางแผนหรือวางแผนโครงการ (3) ขั้วการดำเนินการตามแผน และ
- (4) ขั้วประเมินผล เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าในความสำเร็จ จุดเด่นหรือจุดด้อยที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข อีกทั้งได้เสนอแนะว่า การสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน (Committee work Method) เป็นวิธีการสอนอีกแบบหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความสามารถในการจัดการ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและร่วมกันปฏิบัติงานจนบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ นอกจากจะเป็นการเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมแล้ว การเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ประธานกลุ่ม หรือผู้ประสานงานกลุ่ม ก็ถือว่าเป็นการฝึกความสามารถในการจัดการไปในตัวด้วย

ตามที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการสร้างและพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการให้กับนักเรียนสามารถทำได้หลายลักษณะ อาทิเช่น

1. การสร้างความสามารถในการจัดการ ในบรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียน กิจกรรมที่สามารถทำได้ เช่น การแบ่งกลุ่มทำงาน การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การแบ่งกลุ่มให้ร่วมกันศึกษาค้นคว้าเพื่อหาคำตอบเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การสอนแบบโครงการ
2. การสร้างความสามารถในการจัดการ ในบรรยากาศการจัดการศึกษาของโรงเรียน กิจกรรมที่สามารถทำได้ เช่น การจัดกลุ่มอาชีพอิสระ การจัดทำโครงการ
3. การสร้างความสามารถในการจัดการ ในบรรยากาศการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว กิจกรรมที่สามารถทำได้ เช่น โครงการรณรงค์เพื่อการประหยัดพลังงานในครอบครัว การวางแผน และการจัดการดูแลรักษากันในด้านต่างๆ
4. การสร้างความสามารถในการจัดการ ในบรรยากาศการอยู่ร่วมกันในชุมชน กิจกรรมที่สามารถทำได้ เช่น การสำรวจปัญหาสุขภาพ/โรคภัยต่างๆ การจัดตั้งกลุ่มอาชีพท้องถิ่น

ในการพัฒนาความสามารถในการจัดการแก่นักเรียนควรเน้นการพัฒนาประเด็นที่สำคัญ 6 ประเด็น ดังนี้

1. การกำหนดประเด็นปัญหาเพื่อการพัฒนา ได้แก่
 - 1.1 การรวบรวมข้อมูล การเลือกใช้ข้อมูล การกำหนดตัวบ่งชี้สภาพปัญหา
 - 1.2 การระดมสมอง เพื่อกำหนดปัญหาความต้องการความจำเป็น
2. การพิจารณาทางเลือกในการแก้ปัญหา
 - 2.1 การวิเคราะห์ทรัพยากร ความพร้อม
 - 2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านตนเอง ด้านหลักวิชา และสภาพแวดล้อม
 - 2.3 การวิเคราะห์ต้นทุน และการตัดสินใจทำตามทางเลือกต่างๆ
3. การจัดทำแผนงาน

- 3.1 การวางแผนเป็นทีม
- 3.2 การเสนอโครงการ การเขียนโครงการ
- 4. การบริหารแผนงาน/โครงการ
 - 4.1 การแบ่งหน้าที่ การมอบหมายงาน
 - 4.2 ความมีมนุษยสัมพันธ์ การประสานงาน การชี้แนะ การนิเทศงาน
 - 4.3 การกำกับติดตามงาน การให้ข้อมูลป้อนกลับ
 - 4.4 การประเมินความก้าวหน้าของงาน
 - 4.5 การปรับปรุงงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
- 5. การประเมินผล
 - 5.1 การประเมินความก้าวหน้า และสรุปผลการดำเนินงาน
 - 5.2 การนำเสนอผลการประเมิน/การเขียนรายงาน
- 6. การให้ข้อมูลป้อนกลับ
 - 6.1 การจัดระบบ แฟ้มสะสมผลงาน/โครงการ
 - 6.2 การเลือกใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ

ดังนั้น ในการสร้างและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสามารถในการจัดการ ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นไปได้ในชีวิตจริงของเด็กหลายแหล่ง อาทิ การจัดประสบการณ์ในห้องเรียนโดยผ่านรายวิชาต่างๆ การจัดประสบการณ์ผ่านกิจกรรมชุมนุมหรือกลุ่มทำงาน การจัดประสบการณ์ที่บ้านของนักเรียน การจัดประสบการณ์ในวิถีชีวิตชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ ในการนี้หากโรงเรียนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียนโดยอาศัยแหล่งการเรียนรู้หลายแหล่งอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กัน โอกาสความสำเร็จในการสร้างและส่งเสริมความสามารถในการจัดการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนก็มีความเป็นไปได้สูงเช่นกัน

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการ

กรมวิชาการ (2543: 22-25) ได้อาศัยแนวคิดและทฤษฎีจากศาสตร์หลายสาขาเพื่อก่อให้เกิดความสามารถในการจัดการ ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีการจัดการเป็นกระบวนการ ทฤษฎีการจัดการเชิงปริมาณ ทฤษฎีการจัดการเชิงระบบ และทฤษฎีการจัดการเชิงสถานการณ์ เรียกได้ว่า เป็นแนวคิดและทฤษฎีที่ส่งผลต่อการจัดการที่นำมาซึ่งความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน หากพิจารณาแนวคิดและทฤษฎีของกรมวิชาการ พบว่า ได้สร้างทฤษฎีสำหรับเด็กไทยขึ้น ซึ่งเป็นทฤษฎีแบบวิทยาศาสตร์ เกิดจากการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาคุณลักษณะ พฤติกรรม และการส่งเสริมความสามารถ

ในการจัดการ โดยเนื้อหาของทฤษฎีกล่าวถึง ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน จะต้องมียอดประกอบของการจัดการที่ดี ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน และการปรับปรุงงาน ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ อย่างเป็นขั้นตอน โดยอาศัยทักษะกระบวนการ เพราะเป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการทำงานให้สำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 2) โดยจะต้องมีคุณลักษณะของการจัดการที่ดี ได้แก่ ลักษณะความเป็นผู้นำ ลักษณะมุ่งอนาคต รู้จักหน้าที่ มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักประสานงานและทำงานร่วมกัน มีความคิดวิเคราะห์สร้างทางเลือกที่หลากหลาย ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ควบคุมตนเองได้ ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ มีเหตุผล มีความสามารถสูง มีความคล่องตัว ทำงานอย่างเป็นระบบ ความมีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะกระบวนการ รู้จักตนเอง มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความกระตือรือร้น มีความอยากรู้อยากเห็น รวมทั้งลักษณะการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (กรมวิชาการ. 2543: 58-63)

นอกจากนี้ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2540: 3) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการจัดการ พบว่า จะต้องมีความพยายามที่จะจัดระบบการทำงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ที่จะสามารถจัดระบบงานได้ดีนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มองการณ์ไกล ความเป็นผู้นำ ฉลาดมีไหวพริบ รอบรู้ทันคนทันเหตุการณ์ มีความคิดริเริ่ม มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อเท็จจริง มีความมุ่งมั่นใฝ่สัมฤทธิ์ รู้จักปรับตัว รู้จักงานที่ทำเป็นอย่างดี และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ส่วนผู้ที่สามารถจัดระบบคนได้ดีนั้น ควรมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศในการทำงานและชักจูงให้เพื่อนร่วมงานร่วมมือกันทำงานจนสำเร็จ ซึ่งความมีมนุษยสัมพันธ์ ความขยัน ซื่อสัตย์ อดทน และความยุติธรรม จะทำให้เพื่อนร่วมงานพึงพอใจที่จะทำงานด้วย ดังนั้นผู้ที่มีความสามารถในการจัดการควรมีคุณลักษณะ คือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการประเมินสถานการณ์ มีความสามารถในการวางแผนการทำงาน มีความสามารถในการจัดระบบงาน มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีความสามารถในการตรวจสอบผลการทำงาน และมีความสามารถในการปรับปรุงการทำงาน

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการคัดเลือกคุณลักษณะบางประการที่นำมาศึกษา ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ซึ่งคาดว่าจะส่งผลต่อความสามารถในการจัดการโดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ลักษณะมุ่งอนาคต นอกจากจะส่งผลต่อพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียนแล้ว ลักษณะมุ่งอนาคตยังมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งความสำเร็จในแต่ละขั้นจะเป็น

แรงจูงใจให้คนพยายามทำงานขั้นต่อไปให้สำเร็จ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขั้นสุดท้ายอย่างมีคุณภาพ (ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ. 2541: 110-113) โดยวิชัย วงษ์ใหญ่ (กรมวิชาการ. 2543: 96; อ้างอิงจาก วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543) กล่าวว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการจัดการที่ดีจะต้องเป็นคนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ มองอะไรเป็นภาพรวมทั้งระบบ มีการวางแผนที่ดี และคิดสิ่งที่ดีกว่าและคิดแตกต่างอย่างมีระบบ นอกจากนี้สงบ ลักษณะ (กรมวิชาการ. 2543: 100; อ้างอิงจาก สงบ ลักษณะ. 2543) กล่าวว่า การที่นักเรียนรู้จักวางแผนในการทำงานว่าอยากทำอะไร ยกมือกันว่าจะใช้วิธีไหนจึงจะดี ช่วยกันดูว่าสิ่งไหนทำยาก เพราะอะไรจึงยาก เพราะอะไรจึงง่าย ช่วยกันประเมินข้อจำกัดหรือปัจจัยที่เอื้อของแต่ละทางเลือกว่าทางเลือกไหนจะประสบความสำเร็จในการทำงาน และมีความมุ่งมั่นในการทำงาน ซึ่งเป็นพฤติกรรม ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการที่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สิริพร บุญญานันต์ (กรมวิชาการ. 2543: 112; อ้างอิงจาก สิริพร บุญญานันต์. 2543) กล่าวว่า คุณลักษณะนักเรียนที่มีความสามารถในการจัดการที่ดี คือ นักเรียนจะต้องรู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ มีลักษณะมุ่งอนาคต รู้จักวางแผน เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จในการทำงาน ซึ่งพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการที่ดี คือ นักเรียนจะต้องทำอะไรอย่างมีเหตุผล มีวิธีการขั้นตอนในการทำงานอย่างละเอียดรอบคอบ ส่วนปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จโดยใช้ความสามารถในการจัดการ คือ ผู้ปกครองต้องวางแผนสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนคิดหรือแก้ปัญหา ตลอดจนแนะนำแหล่งความรู้ให้ไปค้นคว้าจึงจะทำให้ นักเรียนจัดการงานให้สำเร็จได้

4.2 ลักษณะความเป็นผู้นำ มีบทบาทสำคัญในการจัดการ การทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ ซึ่ง พิศิษฐ์ ตันทวนิช; และคนอื่นๆ (2542: 13) กล่าวว่า การจัดการ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกระบวนการในการทำงานทุกประเภท ผู้นำมีหน้าที่หลักสำคัญ คือ การจัดการภายใน เพื่อประสานตัวคน ตลอดจนวัตถุประสงค์ และการทำงานอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันต้องมีการจัดการภายนอก เพื่อเป็นผู้นำและปรับตัวให้เหมาะสมกับลักษณะสภาพแวดล้อมภายนอก โดยประสาท สอ้านวงษ์ (กรมวิชาการ. 2543: 84; อ้างอิงจาก ประสาท สอ้านวงษ์. 2543) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า นักเรียนในวัยเด็กจะมีลักษณะความเป็นผู้นำยังเห็นไม่ชัด พอโตขึ้นผ่านประสบการณ์ ความสามารถในการจัดการก็ยิ่งมีมากขึ้น เพราะฉะนั้น การฝึกนักเรียนให้เป็นผู้นำเป็นผู้ตามก็เป็นเรื่องสำคัญ และลักษณะการเป็นผู้นำอยากเป็นคนจัดการ ลักษณะการเป็นหัวหน้าคนทำให้เป็นคนที่ดีจัดการอะไรได้ดี ซึ่งก็จะทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ภาณี สุรัสวดี (กรมวิชาการ. 2543: 103; อ้างอิงจาก ภาณี สุรัสวดี. 2543) กล่าวว่า คุณลักษณะที่สำคัญของนักเรียนที่มีความสามารถในการจัดการที่ดี คือ ลักษณะความเป็น

ผู้นำ การมีความคิดที่หลากหลาย มีความสามารถสูง ซึ่งพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการ คือ นักเรียนอยากเป็นผู้นำกลุ่ม มีนิสัยแนะนำกลุ่ม กล้าแสดงความคิดเห็น เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่า นักเรียนจะเป็นผู้นำในการจัดการ ส่วนปัจจัยที่นักเรียนทำกิจกรรมหรือทำงานให้ประสบความสำเร็จโดยใช้ความสามารถในการจัดการ ได้แก่ ปัจจัยด้านบริบท คือ นักเรียนต้องเข้าใจหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความสามารถในการแนะนำ สามารถถ่ายทอดวิธีการได้ถูกต้อง ปัจจัยด้านกระบวนการ คือ นักเรียนมีความเชี่ยวชาญในงาน และปัจจัยด้านผลผลิต คือ ผลงานที่ออกมาถูกต้องสมบูรณ์ ดังนั้น โรงเรียนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรส่งเสริมให้นักเรียนตั้งกลุ่ม หาผู้นำกลุ่มและคิดวิธีการทำงานเป็นขั้นตอน และประสานกับผู้ปกครองให้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการที่บ้านด้วย

4.3 ความมีมนุษยสัมพันธ์ ยังเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดการ (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. 2540: 3) แอดเลอร์ (อัมพร แต่เกษม. 2539: 36; อ้างอิงจาก Adler. 1929) ใช้คำว่า “ความสนใจทางสังคม” (Social Interest) แทนคำว่า “มนุษยสัมพันธ์” เป็นบุคคลที่สนใจในความสนใจของผู้อื่น มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี ชอบสังคมกับคนอื่น ชอบให้ความร่วมมือ คำกล่าวของ แอดเลอร์สอดคล้องกับมาสโลว์ว่า ผู้ที่สร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นได้นาน คือ “ผู้ที่บรรลุสัจจการแห่งตน” (Self-Actualization) คือ บุคคลที่ไม่ตกอยู่ในอำนาจของความต้องการที่ตนขาดแคลน แต่จะมุ่งไปข้างหน้าอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ (อัมพร แต่เกษม. 2539: 37; อ้างอิงจาก Corsini; & Marsella. 1983) นอกจากนี้ สุชาติา วัยวุฒิ (กรมวิชาการ. 2543: 106; อ้างอิงจาก สุชาติา วัยวุฒิ. 2543) กล่าวว่า คุณลักษณะของนักเรียนที่มีความสามารถในการจัดการที่ดี จะต้องเป็นคนที่ทำงานคล่อง มีการทำงานเป็นระบบ และเป็นคนที่มีความสัมพันธ์สูง รู้จักประสานงาน ซึ่งพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสามารถในการจัดการ คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำโครงการ ให้นักเรียนรู้จักวางแผนการทำงาน ลงมือปฏิบัติงาน ประเมินผลงาน และปรับปรุงงาน ส่วนปัจจัยที่นักเรียนจะดำเนินกิจกรรมหรือทำงานให้สำเร็จโดยใช้ความสามารถในการจัดการ ได้แก่ ปัจจัยด้านบริบท คือ เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงาน ปัจจัยด้านกระบวนการ คือ นักเรียนรู้วิธีทำงาน ได้เรียนรู้เข้าใจ และมีประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนปัจจัยด้านผลผลิต คือ นักเรียนอยากแสวงหาความรู้ อยากค้นคว้า อยากเรียนรู้ อยากทำงาน และมีแรงจูงใจในการทำงาน

4.4 ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน มีบทบาทต่อการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ และทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนนักเรียน โดยที่ครูมีบทบาทในการช่วยกระตุ้นให้นักเรียน

เกิดการเรียนรู้ โดยโกวิท ประวาลพุกษ์ (2535: 7) กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องมุ่งเน้นพัฒนาคนให้มีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ คิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีระบบ วางแผนอย่างมีกลยุทธ์ และปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งแนวทางกลยุทธ์ในการฝึกให้บุคคลเกิดนิสัยด้านการจัดการ รวมทั้งการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นแบบการมีส่วนร่วม อิทธิพลของสื่อ ตลอดจน

สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนที่เหมาะสม สอดคล้องกับคำกล่าวของ พงนิย ธนโกเศศ (กรมวิชาการ. 2543: 78; อ้างอิงจาก พงนิย ธนโกเศศ. 2543) กล่าวว่า การเรียนการสอนที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ กระตุ้นให้นักเรียนได้คิด และให้นักเรียนได้ศึกษาจากของจริง ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดความคิด ตลอดจนเกิดความสามารถในการจัดการ นอกจากนี้ จำรูญ เรืองขจร (2543: 37) ได้กล่าวถึง รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักของกระบวนการกลุ่ม โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กระบวนการปฏิสัมพันธ์กลุ่มเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้เพื่อสร้างความรู้ มีการโต้ตอบ มีการซักถาม ร่วมปฏิบัติงาน กลุ่มตามที่ได้รับมอบหมาย มีครูเป็นผู้แนะนำ เพื่อให้สามารถทำกิจกรรมร่วมกัน อันจะนำไปสู่การร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมเรียนรู้ จนกลายเป็นความคิดรวบยอด และสามารถประยุกต์การเรียนรู้ที่ได้มาเป็นแนวทางปฏิบัติของตนเอง เสริมสร้างการพัฒนาทักษะพื้นฐานของการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสามารถในการจัดการมากขึ้น

4.5 การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มีส่วนในการสร้างความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะต้องได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องและเหมาะสม (ปิ่นตา นิตยาพร. 2542: 32-33) อูมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 13) กล่าวว่า ความสัมพันธ์อันดีระหว่างพ่อ แม่ ลูก มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียน เนื่องจากผู้ปกครองจะช่วยแนะนำเกี่ยวกับการจัดการตนเอง เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิชัย วงษ์ใหญ่ (กรมวิชาการ. 2543: 96; อ้างอิงจาก วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543) กล่าวว่า ปัจจัยที่จะทำให้เด็กเรียนดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จโดยใช้ความสามารถในการจัดการ คือ ปัจจัยด้านบริบท ได้แก่ สภาพแวดล้อมทั้งที่บ้านและโรงเรียนต้องเอื้อให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถในการจัดการ สำหรับปัจจัยด้านกระบวนการ ได้แก่ ครูหรือผู้ปกครองจะต้องวางแผนจัดกระบวนการให้นักเรียนจัดการได้ และคอยแนะนำ ส่งเสริมให้นักเรียนคิดแก้ปัญหา ส่วนปัจจัยด้านผลผลิต ได้แก่ นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กันได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สิริพร บุญญานันต์ (กรมวิชาการ. 2543: 112) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จ คือ ผู้ปกครองต้องวางแผนสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนคิดหรือแก้ปัญหา ตลอดจนแนะนำแหล่งความรู้ให้ไปค้นคว้าจึงจะทำให้เด็กเรียนจัดการงานให้สำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ซุลลิแวน (Sullivan. 1990:

online) พบว่า ปัจจัยด้านความเกี่ยวข้องของผู้ปกครอง จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และเกิดความสำเร็จในการเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตติญา แสนละมุน (2541: 53-56) พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวในโรงเรียน ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี ผู้ปกครองดูแลเอาใจใส่ให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นตัวอย่างในการปฏิบัติแก่นักเรียนสามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เมื่อมีปัญหาที่พร้อมที่จะแก้ปัญหา โดยมีผู้ปกครองเป็นที่ปรึกษาและคอยให้คำแนะนำ จะทำให้นักเรียนเกิดความสามารถในการจัดการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีระบบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยาพร ถาวรเศรษฐ (2546: 84-88) พบว่า ปัจจัยด้านบทบาทของผู้ปกครองส่งผลต่อการทำงานกลุ่มสูงสุด เนื่องจากการทำโครงงานนั้นเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีระบบ มีขั้นตอนและกระบวนการ ดังนั้น ถ้าผู้ปกครองเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานอย่างเต็มที่ ตามความสามารถและความถนัด คอยกระตุ้นให้กำลังใจ เป็นที่ปรึกษาและส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มที่แล้วก็จะสามารถทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการทำงานตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างดีเยี่ยม

จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ คุณลักษณะของปัจจัยภายใน ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ และความมีมนุษยสัมพันธ์ และคุณลักษณะของปัจจัยภายนอก ได้แก่ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน โดยให้นักเรียนปฏิบัติด้วยตนเอง ตั้งแต่ ศึกษา วิเคราะห์ วางแผนงาน ปฏิบัติตามแผนงาน ประเมินผลงาน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นกระบวนการการทำงานแบบโครงงาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 4-6) ฉะนั้น สรุปได้ว่า คุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นมีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จในการเรียนรู้และการทำงาน โดยอาศัยความสามารถในการจัดการเป็นตัวกลางนำไปสู่คุณลักษณะดังกล่าว ซึ่งความสามารถในการจัดการเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของคนได้ดีประการหนึ่ง ผู้วิจัยในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จึงมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องกระทำและมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและศักยภาพในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 4) จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงตัวแปรปัจจัยที่จะส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกิดความสามารถในการจัดการ โดยสนใจศึกษาคุณลักษณะบางประการด้านลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ว่ามีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสามารถในการจัดการมากน้อยเพียงใด เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาตัดสินใจ ปรับปรุง และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อไป

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต

5.1 ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต

มิสเชล (mischel. 1974: 287) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่าเป็นความสามารถในการคาดการณ์ไกลและเล็งเห็นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีความต้องการได้รับผลในอนาคตที่ดีกว่าหรือมากกว่าผลที่ได้รับในปัจจุบัน จึงดำเนินการวางแผนเพื่อปฏิบัติ ต่อจากนั้นจะควบคุมตนเองให้ปฏิบัติเป็นขั้นตอนตามแผนที่วางไว้ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคต การดำเนินการปฏิบัติตามแผนนี้เป็นระยะเวลานานกว่าจะบรรลุหรือจะต้องทำหลายครั้ง ซึ่งเป็นการควบคุมตนเองให้ละเว้นการกระทำบางอย่างในระยะเวลาหนึ่งจนกระทั่งได้ผลตามความต้องการ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินึก (2520: 35) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตไว้ว่า เป็นความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการรอได้ในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การรอรับรางวัลที่ยิ่งใหญ่ในอนาคตแทนการรับรางวัลเล็กน้อย ซึ่งจะได้รับในทันทีหรือการงดบำบัดความต้องการในปัจจุบันของตนเองเพราะเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมาหรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ลักษณะมุ่งอนาคตนี้ตรงข้ามกับลักษณะมุ่งปัจจุบันและอาจถือเป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลได้

เพ็ญแข ประจันปัจฉินึก (2526: 15) กล่าวว่า ลักษณะนิสัยมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะนิสัยที่อดได้รอได้ รู้จักหักห้ามใจตนเอง เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางแห่งความสำเร็จหรือผลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่หรือมีคุณค่ามากกว่า รวมทั้งความสามารถในการทำนายหรือคาดการณ์ล่วงหน้า และมีความสัมพันธ์กับลักษณะนิสัยความรับผิดชอบด้วย

พนิดา สินสุวรรณ (2527: 8) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดได้รอได้ในสภาพการณ์ต่างๆ เพราะเล็งเห็นผลภัยที่จะเกิดตามมา หรือการพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมตนเอง การแสดงออกถึงพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนการคาดการณ์ไกลและการวางแผนเพื่อรอรับผลดี หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยไม่ต้องพึ่งพาการควบคุมจากคนอื่น และสามารถกระทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความเสียสละหรืออดทนเป็นเวลานานเพื่อที่จะนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคตได้

5.2 ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต

ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากประเทศที่กำลังพัฒนาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ระเบียบ ประเพณี ประชาชนของประเทศที่กำลังพัฒนา

ต้องเห็นความสำคัญของการวางแผน เพื่อประโยชน์ที่จะได้รับในอนาคต (Mischel. 1974: 250)

เรเนอร์ (Raynor. 1982: 71-116) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นจิตลักษณะที่แยกต่างหากจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคคลใดมีลักษณะสองประการนี้สูงก็อาจคาดได้ว่า จะมีพลังผลักดันให้กระทำกิจกรรมต่างๆ ในปัจจุบันได้อย่างขยันขันแข็งที่สุด และเป็นจุดเริ่มต้นของผลประโยชน์ที่ได้รับในระยะยาว เช่น ขยันเรียนหนังสือในปัจจุบัน เพื่อจะได้งานดีมีชีวิตก้าวหน้าและสุขสบายในอนาคต

อุบลรัตน์ เตังไตรลักษณ์ (2520: 29-32) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กในการเตรียมตัวเพื่อชีวิตในอนาคต โรงเรียนจึงเป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญที่จะเริ่มกำหนดจุดประสงค์และวิธีการศึกษาโดยพิจารณาอนาคตมิใช่อดีต

ไพโรจน์ โตเทศ (2531: 21-22) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตปลูกฝังให้นักเรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคม ตลอดจนเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต และให้รู้จักการวางแผนล่วงหน้าได้

จันทนา นนทิกกร (2533: 32-33) กล่าวว่า บุคคลที่มีเป้าหมายหรือการกำหนดสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้าชัดเจน ย่อมมีความตั้งใจและใช้ความพยายามอย่างจริงจัง ในการกระทำพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต ซึ่งเป้าหมายจะมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ ที่เป็นพื้นฐานของแรงจูงใจที่มุ่งตรงไปสู่พฤติกรรม คือ

1. เป้าหมายจะกำหนดการตัดสินใจว่า ควรจะใช้ความพยายามเท่าใดในการทำงานนั้น
 2. เป้าหมายมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมการทำงาน โดยต้องตระหนักถึงความสำคัญ
- นอกจากนี้ยังได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มุ่งอนาคตและมีการควบคุมตนเองสูงไว้ดังนี้
1. สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ และสามารถคาดการณ์ถึงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้
 2. สามารถที่จะอดได้และรอได้ “สามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวาน”
 3. มีความเชื่อมั่นในผลของการกระทำว่า ทำดีย่อมได้ผลดีตอบแทน
 4. เป็นบุคคลที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล
 5. สามารถถ่วงน้ำหนักจากการกระทำบางชนิดที่สังคมไม่ยอมรับ หรือเป็นผลเสียต่อสุขภาพ

5.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคต

เคย์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจุบัน. 2520: 36; อ้างอิงจาก Kay. 1950) เชื่อว่า ป่อเกิดของลักษณะมุ่งอนาคตนั้น อยู่ที่ลักษณะความมั่นคงทางสังคมของบุคคล การที่เด็กจะเรียนรู้ควรอดใจรอ นั้น ส่วนมากจะเกิดในเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและมีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้น เพราะครอบครัวฐานะยากจน ย่อมไม่สามารถจะหาสิ่งของให้เด็กตามสัญญาได้มากนัก ทำให้เด็กขาดความเชื่อถือกับอนาคต นอกจากนั้น การประสบความสำเร็จด้านต่าง ๆ ในชีวิตก็เป็นสิ่งที่เคย์เชื่อว่า จะช่วยให้บุคคลนั้น มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง ทำให้บุคคลเกิดความมานะ

พยายามในการที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ฉะนั้น ลักษณะมุ่งอนาคต จึงเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมเท่านั้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจุบัน (2520: 106-110) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง จริยธรรมของเยาวชนไทย พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ใช้เหตุผลมาก และลงโทษทางจิต มากกว่าทางกายนั้น สัมพันธ์กับการมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงอย่างเด็กอย่างเห็นได้ชัด และยังพบอีกว่า ลักษณะมุ่งอนาคตแปรปรวนไปตามลักษณะทางสังคม 3 ประการ คือ เพศ ชั้นเรียน และที่เกิด โดยหญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตมากกว่าชาย ผู้มีอายุน้อยและมีระดับการศึกษาต่ำมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าที่อายุมาก และอยู่ในระดับการศึกษาสูง และผู้ตอบแบบสอบถามที่เกิดในกรุงเทพมหานคร มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เกิดในต่างจังหวัด

ลักษณะมุ่งอนาคตนี้ นักจิตวิทยาพบหลักฐานว่าเป็นด้านหนึ่งของพลังอีโก้ (ego strength) ของบุคคล ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง สามารถบำบัดความต้องการต่างๆ ได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจุบัน. 2520: 35) และเป็นด้านหนึ่งของบุคลิกภาพที่ พัฒนาการมาจากการเรียนรู้ การศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งจะพัฒนาอย่างช้าๆ ในวัยเด็ก บุคคลจะอาศัยความสามารถของตน และเวลาในปัจจุบันเป็นรากฐานที่จะคาดการณ์ เกี่ยวกับตนเองในอนาคตได้ โครงสร้างของอนาคตขึ้นอยู่กับความคิด มีวิธีการหลายวิธีที่ก่อให้เกิดแผน และโครงการระยะยาว การมุ่งอนาคตจะสัมพันธ์กับความจำเป็นที่จะต้องมีความคิดในการวางแผน การตั้งใจที่จะกระทำและรายละเอียดบางอย่าง ที่ต้องทำซึ่งเปลี่ยนไปตามเวลา

5.4 การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต

เพ็ญแข ประจันปัจจุบัน (2526: 15-37) เสนอแนะบทบาทในการปลูกฝังลักษณะนิสัย มุ่งอนาคตสำหรับครอบครัวและโรงเรียน โดยสรุปดังนี้

1. บทบาทของครอบครัว บิดามารดาต้องทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี เช่น การรู้คุณค่าของเวลา มีการวางแผนการกำหนดการใช้เวลา เช่น ควรทำอะไรในวันหยุด และอาจใช้วิธีปลูกฝังวัยรุ่น ให้เป็นผู้มุ่งอนาคตโดยการใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบการรัก การสนับสนุนแบบใช้เหตุผล และแบบใช้วิธีควบคุมแบบปานกลางอย่างสม่ำเสมอ คงเส้นคงวา นอกจากนี้การจัดการใช้เหตุผลและการคาดการณ์ ควรเริ่มจากสิ่งที่เป็นเรื่องง่ายๆ จนถึงเรื่องยาก เช่น การให้วัยรุ่นวางแผนเกี่ยวกับการเรียนต่อหรือการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพของตนเอง
2. บทบาทของโรงเรียน ครูสามารถปลูกฝังลักษณะมุ่งอนาคตให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยใช้วิธีสนับสนุนให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มในการทำงาน และมีความเพียรพยายามที่จะทำงานให้ลุล่วงไป ยกย่องนักเรียนที่ทำตนเป็นผู้มุ่งในอนาคต ใช้วิธีการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนคิดค้นหาคำตอบเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง นักเรียนจะได้เรียนรู้วิธีการทำงานเป็นขั้นตอนและสามารถวางแผนได้ นอกจากนี้ ครูก็ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นผู้มุ่งอนาคตด้วย นั่นคือ ต้องเป็นผู้มี

ความเพียรพยายาม และมีการวางแผนในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
มีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความจริงในเรื่องต่างๆ อยู่เสมอ

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2527: 14-15) กล่าวว่า การสอนเด็กเพื่อนำความรู้ ต้องเริ่มต้นด้วยการคาดการณ์ว่า ในอนาคตจะมีอะไรที่สำคัญและแตกต่างไปจากปัจจุบันอย่างไรบ้าง เด็กควรจะมีโอกาสในการวางแผนการเรียนในอนาคตของตนเอง และพัฒนาความคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้น การมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต จะช่วยให้การวางแผนเป็นไปด้วยความรอบคอบ สมเหตุสมผล การสอนเพื่อให้นักเรียนมองอนาคตหรือมุ่งอนาคต อาจทำได้โดย

1. ให้มองอนาคตด้วยทัศนคติของตนเอง เช่น มองโลกข้างหน้าว่าจะเป็นอย่างไร และตนเองต้องมีความรู้ ความสามารถอย่างไรจึงจะมีชีวิตอยู่ในโลกเช่นนั้นได้อย่างเหมาะสม
2. เน้นการหาทางเลือกในอนาคตโดยคิดหาวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้โลกอยู่ดีมีสุข
3. ให้นักเรียนเข้าใจยุทธวิธีต่าง ๆ ที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการคาดคะเนอนาคต
4. มุ่งให้นักเรียนเข้าใจสภาพและแนวโน้มของอนาคต

สุจริต เพียรชอบ (2530: 32) ได้เสนอแนะว่า ในการเรียนการสอนควรสอนเรื่องของอดีตให้น้อยลงควรสอนเรื่องปัจจุบันและอนาคตให้มากขึ้น นักเรียนจะได้รับการฝึกฝนให้พร้อมที่จะคาดการณ์ล่วงหน้าไว้ในอนาคตจะเกิดเหตุการณ์ใดขึ้น มีปัญหาใดขึ้น นักเรียนจะสามารถเผชิญกับอนาคตได้อย่างกล้าหาญ สุขุมรอบคอบ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมตนเอง การแสดงออกถึงพฤติกรรมได้ในสถานการณ์ต่างๆ การคาดการณ์ไกล การเลือกที่จะไม่รับประโยชน์เล็กน้อยในทันที แต่รอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่หรือสำคัญกว่าในอนาคต รวมถึงมีความมุ่งมั่นและความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อนำไปสู่เป้าหมายในอนาคต

5.5 การวัดลักษณะมุ่งอนาคต

นักจิตวิทยาพบหลักฐานว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นด้านหนึ่งของพลังอีโก้ (ego strength) ของบุคคล ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง สามารถบำบัดความต้องการต่างๆ ได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินิก. 2520: 35) และเป็นด้านหนึ่งของบุคลิกภาพที่พัฒนามาจากการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ดังนั้น การวัดลักษณะมุ่งอนาคตจึงเป็นพฤติกรรมที่วัดได้ยากเมื่อเปรียบเทียบกับ การวัดด้านอื่นๆ อย่างไรก็ตามนักจิตวิทยาและนักวัดผลได้พยายามหาวิธีการ และสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพ เพื่อกระตุ้นให้เกิดซึ่งลักษณะมุ่งอนาคตที่แท้จริง ซึ่งเครื่องมือที่นำมาวัดลักษณะมุ่งอนาคตมีหลายประเภท ได้แก่ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ. 2545: 64)

1. แบบตรวจสอบรายการ

2. แบบมาตราส่วนประมาณค่า
3. แบบวัดเชิงสถานการณ์
4. แบบวัดการสังเกต
5. แบบการสัมภาษณ์

นอกจากนี้ สำเริง บุญเรืองรัตน์; และคนอื่นๆ (ม.ป.ป.: 39-40) กล่าวถึงเครื่องมือวัด พัฒนาการด้านสติปัญญา จิตใจ และสังคม ซึ่งรวมถึงลักษณะมุ่งอนาคต แบ่งตามหน้าที่และ คุณลักษณะที่สำคัญ คือ แบบทดสอบ แบบจัดอันดับ แบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกเหตุการณ์ แบบทดสอบเชิงสถานการณ์ สังคมมิติ แบบทดสอบสะท้อนภาพ และแบบการศึกษาเป็นรายกรณี ทั้งนี้ผู้วัดจะต้องเลือกเครื่องมือ ให้เหมาะสมกับคุณลักษณะที่จะทำการวัด เพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด

ตามที่กล่าวมาข้างต้น การวัดลักษณะมุ่งอนาคต เราสามารถทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับ ความเหมาะสมกับผู้ที่ต้องการวัด ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดลักษณะมุ่งอนาคต โดยใช้การรายงาน ตนเอง (การเขียนตอบ) ด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ ซึ่งได้ปรับปรุงมา จากแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต ของ ละออ แก้วสุวรรณ (2547: 130)

6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นผู้นำ

6.1 ความหมายของลักษณะความเป็นผู้นำ

เฮเลน (ไพร์ตัน ไหลไผ่ทอง. 2539: 49; อ้างอิงจาก Helen. 2001: 154-191) ได้นิยาม การเป็นผู้นำในรูปพฤติกรรมไว้ 4 กลุ่ม คือ

1. การยกย่อง กลุ่มนี้ถือว่า ผู้นำเป็นที่รวบรวมของความสนใจ เป็นตัวแทนของกลุ่ม การยกย่องนับถือนี้จะช่วยเป็นเครื่องชี้ถึงความโน้มเอียงในการเลือกผู้นำทางสังคมด้วย
2. สถานะ กลุ่มนี้ถือว่า การเป็นผู้นำเหมือนกับความสำคัญของตำแหน่งของผู้นั้น
3. พฤติกรรม ตามแนวคิดของกลุ่มนี้ ผู้นำ คือ บุคคลที่แสดงพฤติกรรมของการนำ เนื่องจากบุคคลที่มีตำแหน่งต่างกันย่อมมีพฤติกรรมของการนำไม่เหมือนกัน
4. อิทธิพล การเป็นผู้นำ คือ การมีอิทธิพลเหนือคนอื่น และชักนำให้คนอื่นปฏิบัติตาม เพื่อบรรลุจุดประสงค์ในทางที่ดี

ยงยุทธ ดลกุล (2528: 29) ให้ความหมายของความเป็นผู้นำว่า หมายถึง การที่บุคคลต้อง ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมของกลุ่มและเป็นที่รวมของความรู้สึก หรือการแสดงออกของกลุ่ม ประกอบด้วย

1. ผู้นำ คือ ผู้ที่ใช้อิทธิพลเพื่อให้บังเกิดผลต่อพฤติกรรมของผู้ตามในสถานการณ์ต่าง ๆ
2. ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่น โดยชักชวนให้คนอื่นเหล่านั้นช่วยปฏิบัติการกิจให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. ผู้นำ คือ ผู้ที่ปฏิบัติกิจของผู้นำ หรือเป็นผู้ที่มีอิทธิพลชักจูงผู้อื่นให้ปฏิบัติการกิจให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากความหมายของความเป็นผู้นำตามที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะความเป็นผู้นำ หมายถึง การที่บุคคลมีบทบาท มีอำนาจมากกว่าบุคคลอื่นในกลุ่ม สามารถจูงใจ โน้มน้าว ริเริ่ม และประสานงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามปฏิบัติหรือกระทำการใดๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

6.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำ

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543: 150-151) ได้แบ่งทฤษฎีลักษณะความเป็นผู้นำ ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. กลุ่มทฤษฎีลักษณะของผู้นำ (Trait Theory of Leadership) กลุ่มทฤษฎีนี้พยายามค้นหาคุณลักษณะต่างๆ ทั้งในด้านกายภาพ ด้านสมอง จิตใจ และบุคลิกภาพ ได้สรุปลักษณะสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ คือ ความเฉลียวฉลาด การบรรลุจุดหมายทางสังคม มีการจูงใจภายใน และมีแรงขับทางด้านความสำเร็จ รวมทั้งต้องมีเจตคติด้านมนุษยสัมพันธ์
2. กลุ่มทฤษฎีความเป็นผู้นำตามสถานการณ์ (Situational Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่ว่าสถานการณ์บางอย่างจะช่วยเอื้ออำนวยให้เกิดความเป็นผู้นำขึ้นได้ หรือผู้ที่ประสบผลสำเร็จจะเป็นผู้ที่ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างดี เพราะเชื่อว่าไม่มีบุคลิกภาพหรือลักษณะใดที่จะทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นผู้นำโดยอัตโนมัติ จากการศึกษาตามทฤษฎีนี้สรุปได้ว่า ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะขึ้นกับสิ่งดังกล่าว คือ สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิก ระดับโครงการของงาน และอำนาจในตำแหน่งของผู้นำที่ได้รับมาจากอำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ

เดโซ สวอนานท์ (2510: 194-196) กล่าวถึงทฤษฎีลักษณะความเป็นผู้นำ 3 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีลักษณะถาวร คือผู้ที่จะเป็นผู้นำได้นั้นจะต้องมีคุณลักษณะพิเศษในตัว คุณลักษณะพิเศษนี้จะต้องมีอยู่ในตัวผู้นั้นๆ โดยเกิดจากการศึกษาค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ พบว่าบรรดาผู้นำทั้งหลายนั้นมีลักษณะรวมกันอยู่บางประการ เช่น ความเป็นผู้กระตือรือร้นกระฉับกระเฉง มีความมั่นใจในตนเอง มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ความสามารถในการพูด ความแน่นอน มั่นคง และความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ในลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ ผู้ที่เชื่อมั่นในทฤษฎีนี้ก็สามารถฝึกฝนและสร้างความเป็นผู้นำขึ้นได้ในโครงการฝึกอบรมผู้นำ

2. ทฤษฎีลักษณะถาวรรวม เชื่อว่าผู้นำแต่ละคนย่อมจะมีลักษณะถาวรเป็นแบบกระสวน (Patter) หนึ่ง และเชื่อว่าแบบกระสวนของลักษณะถาวรแสดงความเป็นผู้นำนั้นจะต้องขึ้นอยู่ กับสภาพแวดล้อมอื่นๆ ประกอบอีกด้วยจึงจะเป็นผู้นำได้

3. ทฤษฎีสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทฤษฎีนี้มีหลักว่า ความเป็นผู้นำนั้นจะต้องคำนึงถึง องค์ประกอบซึ่งสัมพันธ์ซึ่งกันและกันหลายประการ จะคำนึงถึงแต่ลักษณะเฉพาะถาวรของ ความเป็นผู้นำไม่ได้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำมีดังนี้ คือ

3.1 บุคลิกของผู้นำ

3.2 ทักษะคติ ความต้องการ และปัญหาของผู้ตาม

3.3 หมู่คนนั้นๆ เอง ซึ่งจะต้องคำนึงถึงโครงสร้างของหมู่คนด้วย

3.4 สถานการณ์ต่างๆ เช่น ลักษณะของงาน ลักษณะของสถานที่

จากทฤษฎีตามที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในแต่ละทฤษฎีจะแบ่งลักษณะของผู้นำ ออกเป็นกลุ่มคล้ายๆ กัน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ (1) ทฤษฎีที่เชื่อว่าลักษณะผู้นำ ที่ติดมาแต่เกิด (2) ทฤษฎีที่เชื่อว่าลักษณะผู้นำที่สามารถฝึกฝนให้เกิดขึ้นได้ และ (3) ทฤษฎีที่เชื่อว่า ลักษณะผู้นำเกิดจากโอกาสหรือสถานการณ์

6.3 ประเภทของลักษณะความเป็นผู้นำ

การแบ่งประเภทของผู้นำโดยพิจารณาจากลักษณะและวิธีการใช้อำนาจ (Styles) ของการเป็นผู้นำ แบ่งได้เป็น 3 แบบดังนี้ (สวณ สุทธิเลิศอรุณ. 2543: 155-158)

1. ผู้นำแบบอัตตนิยม (Autocratic leader) หรือผู้นำแบบอัตตาธิปไตย คือลักษณะผู้นำที่ ปฏิบัติงานโดยถืออำนาจเป็นใหญ่ โครงสร้างของกลุ่มมีผู้นำเป็นศูนย์กลาง สมาชิกมีความสัมพันธ์กับ ผู้นำเฉพาะในด้านการรับใช้หรือการรับคำสั่ง

2. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic leader) คือ ลักษณะผู้นำที่ปฏิบัติงานโดยไม่ถือ ความเห็นของตนเป็นใหญ่ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับสมาชิก และระหว่างสมาชิกกับสมาชิก ตัดสินใจโดยรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม สมาชิกมีความสัมพันธ์กันหลายทิศทาง

3. ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez-faire) คือ ลักษณะผู้นำที่ปฏิบัติงานโดยปล่อยให้สมาชิก ในกลุ่มปฏิบัติงานตามใจชอบ ไม่มีการตัดสินใจที่เป็นของตนเอง ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับ สมาชิก โครงสร้างเป็นแบบขาดตอนไม่มีระบบกลุ่ม อยู่ในลักษณะกระจายและขาดการประสานสัมพันธ์

นอกจากนี้ ยังได้แบ่งประเภทผู้นำโดยพิจารณาจากลักษณะการใช้อำนาจ แบ่งได้เป็น 4 แบบ คือ (เดโช สวณานนท์. 2510: 199)

1. ผู้นำแบบเจ้าระเบียบ (Regulative Leaders) คือ ผู้นำแบบที่ถือระเบียบแบบแผนเป็นหลัก ไม่ชอบเปลี่ยนแปลง คล้ายผู้นำแบบอัตตนิยม การบังคับบัญชาเป็นแบบ “เจ้านายลูกน้อง”
2. ผู้นำแบบบงการ (Directive Leaders) คือ ผู้นำแบบสั่งการ ไม่ยอมอธิบาย หรือแนะนำลูกน้อง คล้ายผู้นำแบบอัตตนิยม บรรยายภาคเติมไปด้วยความหวาดกลัว การติดต่อกับลูกน้องเป็นไปในรูปพิธีการ
3. ผู้นำแบบจูงใจ (Persuasive Leaders) คือ ผู้นำที่นิยมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือพิจารณาเพื่อการแสดงความคิดเห็น การทำงานมักเป็นไปในรูปกลุ่ม ผลสำเร็จเป็นของส่วนรวม
4. ผู้นำแบบร่วมใจ (Participative Leaders) คือ ผู้นำที่ชักจูงทุกคน ทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยให้เกิดความร่วมมือในการทำงานเพื่อหมู่คณะ โดยใช้วิธีร่วมใจกันปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ คล้ายผู้นำแบบจูงใจ

จากประเภทความเป็นผู้นำตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า ผู้นำสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ พิจารณาจากสถานะของการเป็นผู้นำ และพิจารณาจากลักษณะและวิธีการใช้อำนาจของการเป็นผู้นำแบ่งได้ดังนี้ คือ ผู้นำแบบอัตตนิยม ผู้นำแบบประชาธิปไตย และผู้นำแบบเสรีนิยม

6.4 การวัดลักษณะความเป็นผู้นำ

1. ลักษณะการวัด

คนแต่ละคนจะมีลักษณะพฤติกรรมพิเศษเป็นของตนเอง ตั้งแต่ลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่างหน้าตา ท่าทาง การเดิน การใช้เสียงพูดจาปราศรัยทักทาย ลักษณะกิริยามารยาทตลอดจนลักษณะภายในที่พร้อมจะแสดงออกมาได้เมื่อยามมีเหตุการณ์เฉพาะหน้าเกิดขึ้น หรือมีสิ่งเร้าลักษณะเฉพาะของแต่ละคนแบบนี้เรียกกันว่า “บุคลิกภาพ” ซึ่งลักษณะความเป็นผู้นำก็เป็นส่วนหนึ่งในหลาย ๆ ส่วนของบุคลิกภาพ

การวัดลักษณะความเป็นผู้นำจึงมีหลายแบบ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาประวัติ และการให้รายงานตนเอง (การเขียนตอบ) เป็นต้น ซึ่งในที่นี้จะเน้นการให้รายงานตนเองและมีหลักในการพิจารณาเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือดังนี้ (ไพรัตน์ ไหลไผ่ทอง. 2539: 52-55)

1. สร้างโดยยึดทฤษฎีเป็นฐาน (Rational – Theoretical Approaches) วิธีนี้จะต้องเริ่มจากการนิยามลักษณะความเป็นผู้นำให้ชัดเจนตามทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งหรือเป็นแนวคิดที่เกิดจากการสังเคราะห์ของตนเองก็ได้ และเมื่อนิยามลักษณะความเป็นผู้นำที่จะวัดชัดเจนแล้วก็สามารถเขียนแบบทดสอบหรือหาตัวเร้าตามที่นิยามไว้ โดยอาจจะสร้างเป็นแบบข้อความ สถานการณ์ หรือรูปภาพก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่ผู้สร้างแบบทดสอบพิจารณาเห็นว่าแบบไหนเหมาะสม

2. สร้างโดยยึดเกณฑ์จำแนกสิ่งที่รู้ได้ (Empirical Approach) วิธีนี้เป็นลักษณะเดียวกันกับวิธี external, group-contrast, criterion group, criterion-validated หรือ criterion keyed การสร้างแบบทดสอบโดยวิธีนี้ก่อนอื่นต้องให้หลักการในวิธีที่ 1 ก่อนว่าจะวัดอะไร อิงทฤษฎีหรือความเชื่อใด และรูปแบบจะเป็นลักษณะไหน เมื่อได้เป็นข้อสอบหรือตัวเร้าเป็นข้อ ๆ แล้วหลักการสำคัญของวิธีนี้ก็คือ คำถามที่เขียนวัดจำแนกสิ่งนั้นได้จริง จำเป็นต้องหาเกณฑ์ให้สามารถอธิบายได้ว่า ข้อนี้ถ้าคนทำได้คะแนนสูงจะวัดบุคลิกด้านนั้นได้แน่ ถ้าคนทำคะแนนได้ต่ำจะวัดบุคลิกด้านนั้นไม่ได้ หรือกรณีบางข้อเป็นการตอบ ใช่-ไม่ใช่ หรือ จริง-ไม่จริง หรือ ถูก-ผิด การที่คนตอบใช่หรือ จริง หรือ ถูก ก็จะต้องจำแนกได้แน่ชัดว่าเป็นคนละกลุ่มของคนที่ตอบ ไม่ใช่ หรือ เท็จ หรือ ผิดอย่างแน่นอน

เกณฑ์ที่นิยมใช้พิจารณาจึงเป็นเกณฑ์ที่รู้แน่ชัด (Known group) เช่น กลุ่มโรคประสาทกับกลุ่มปกติ กลุ่มตื่นเต้นกับกลุ่มเฉื่อยชา กลุ่มพูดจริงกับกลุ่มพูดเท็จ กลุ่มซื่อสัตย์กับกลุ่มทุจริต กลุ่มแสดงออกกับกลุ่มเก็บตัว ถ้าหาเกณฑ์ว่าข้อนั้นจำแนกสองกลุ่มได้ดี ก็จะเป็นวิธีการสร้างแบบทดสอบแบบนี้ได้

3. สร้างโดยยึดการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor-Analytic Approach) วิธีนี้บางทีเรียกว่า แบบสร้างความคงเส้นคงวภายใน (Internal Consistency Approach หรือ Clustering หรือ Itemetric ในการสร้างแรกเริ่มก็ต้องสร้างตามนิยามของบุคลิกภาพ นั่นก็คือ ต้องสร้างข้อความวัดพฤติกรรม หรือลักษณะนิสัยที่วัดบุคลิกด้านนั้น การสร้างข้อความหรือข้อคำถามหลาย ๆ ข้อที่คิดว่าวัดสิ่งที่เราต้องการวัดนั้นจะเชื่อได้อย่างไร ถ้าข้อความนั้นจับกลุ่มกันมีความสัมพันธ์กันเป็นกลุ่มๆ ก็แสดงว่าแต่ละกลุ่มวัดแต่ละอย่าง การเขียนข้อความตามจริงแต่ละอย่างจะวัดจิตนั้นจริงหรือไม่ ถ้าดีจริงๆ ข้อความที่เขียนวัดจิตหนึ่งๆ นั้น ต้องมีองค์ประกอบเดียว ถ้าวิเคราะห์รวมทั้งหมดก็ควรจะได้ 6 องค์ประกอบ จึงจะวัดสิ่งที่เราต้องการวัดได้ การสร้างโดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบจึงช่วยชี้ให้เห็นความเที่ยงตรงของข้อสอบแต่ละข้อดียิ่งขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวัด

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดลักษณะความเป็นผู้นำแบบการรายงานตนเอง (การเขียนตอบ) มีดังนี้ (สำเริง บุญเรืองรัตน์; และคนอื่นๆ. ม.ป.ป.: 39-40)

1. ประสาทข้อความเดียว เป็นการถามเพื่อจะดูว่าผู้ตอบมีสิ่งนั้นอยู่ในตัวหรือไม่ คือเคยประสบพบเห็นหรือเกิดกับตนเองหรือไม่ โดยมีข้อตกลง (Assumption) ว่าผู้ตอบจะตอบสนองสิ่งเร้าตามจริง การเขียนข้อความต้องเขียนให้เป็นตัวเร้าที่ดี โดยมากจะเป็นประโยคง่าย ๆ สั้นๆ มีใจความกระชับรัด อาจจะเป็นข้อความธรรมดา หรือเป็นข้อความคำถามก็ได้ ดังตัวอย่าง

1. ข้าพเจ้าวางแผนในการทำงานล่วงหน้าเสมอ () ใช่ () ไม่ใช่

2. ข้าพเจ้าชอบตักเตือนเพื่อนๆ เมื่อเห็นเขาทำผิด () ใช่ () ไม่ใช่

การให้คะแนน ข้อความในทางบวกถ้าตอบใช่ให้ 1 คะแนน ไม่ใช่ให้ 0 คะแนน แต่ถ้าเป็นข้อความในทางลบตอบใช่ให้ 0 คะแนน ไม่ใช่ให้ 1 คะแนน

นอกจากนี้ยังมีในรูปแบบ Rating scales แบบ 5 4 3 2 1 ดังตัวอย่าง

ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
	5	4	3	2	1
1. ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อในการทำตามผู้อื่น					
2. ข้าพเจ้าเชื่อในความคิดของหัวหน้าเสมอ					

2. ประเภทสถานการณ์ เป็นการสร้างสถานการณ์จำลอง อาจจะเป็นด้านภาษาหรือเป็นภาพก็ได้ แล้วให้ผู้ตอบสมมติตัวเองเป็นตัวละครตัวหนึ่งในสถานการณ์นั้น ถ้าพบกับเหตุการณ์อย่างที่กำหนดให้จะทำตัวอย่างไร ผู้ที่ตอบจะระลึกถึงเหตุการณ์เท่าที่เคยเกิดขึ้นกับตนหรือเรียกว่าประสบการณ์ที่เคยได้รับ หรือความรู้สึกที่สั่งสมมาเพื่อใช้แก้ปัญหาที่ประสบขึ้น ข้อสอบลักษณะนี้มีอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นคำถามและส่วนที่เป็นคำตอบ ดังตัวอย่าง

1) ครูในโรงเรียนของท่านกำลังตัดสินใจว่าเปิดภาคเรียนนี้จะไปทัศนศึกษาที่ใดจึงจะเหมาะสม ท่านมีความประสงค์จะไปเชียงใหม่ ท่านจะปฏิบัติเช่นใด

- A. เสนอความคิดเห็นของท่านและยอมปฏิบัติตามมติของที่ประชุม
- B. เสนอให้ครูไปทัศนศึกษาที่เชียงใหม่ เพราะมีสถานที่น่าเที่ยวหลายแห่ง
- C. ท่านพร้อมจะไปพร้อมกับคณะครูแห่งใดก็ตามแล้วแต่ความคิดของครูทั้งหลาย

2) ครูชายคนหนึ่งโรงเรียนของท่านไว้ผมยาวตามสมัยนิยม ท่านไม่พอใจ ท่านจะปฏิบัติเช่นใด

- A. พยายามทำตัวเป็นผู้ใหญ่ที่ดี วางเฉยไว้ก่อน
- B. ให้ครูคนนั้นแสดงความคิดเห็นส่วนตัวของเขา และแก้ไขตัวเอง
- C. ชี้แจงความเหมาะสมของครู ออกระเบียบของโรงเรียนให้รัดกุม

การให้คะแนน กำหนดให้ตัวเลือกที่แสดงถึงลักษณะความเป็นผู้นำมากให้ 2 คะแนน มีลักษณะความเป็นผู้นำรองลงมาให้ 1 คะแนน และไม่มีลักษณะความเป็นผู้นำให้ 0 คะแนน

ตามที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการวัดลักษณะความเป็นผู้นำ เราสามารถทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับผู้ที่ต้องการวัด ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดลักษณะความเป็นผู้นำ โดยใช้การรายงานตนเอง (การเขียนตอบ) ด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ ของ สุภิญญา เลี้ยววนิชย์ (2545: 81-82)

7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมีมนุษยสัมพันธ์

7.1 ความหมายของความมีมนุษยสัมพันธ์

เดวิส (Davis. 1976: 5) กล่าวว่า ความมีมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง วิธีการนี้ก่อให้เกิดวัตถุประสงค์และแรงจูงใจให้คนในกลุ่มได้ทำงานร่วมกันอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ โดยมีความพึงพอใจในทางจิตใจและสังคม

ฟูลตัน (Fulton. 1982: 24) ได้ให้ความหมายของความมีมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่าเป็นความสามารถที่จะเข้ากับผู้อื่นได้ดี และก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่มีความหมาย

โกศล มีคุณ (2534: 4) ได้ให้ความหมายของความมีมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า เป็นเรื่องของความพยายามที่จะทำให้คนซึ่งต้องติดต่อเกี่ยวข้องกันเข้าใจกัน เกิดการยอมรับ และพึงพอใจ มีความพยายามที่จะแสดงออก หรือแสดงการกระทำที่ดีต่อกัน เกิดการร่วมมือในการทำงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของบุคคลและกลุ่ม

สุภัททา ปิณฑะแพทย์ (2540: 214) กล่าวว่า ความมีมนุษยสัมพันธ์เป็นศิลปะในการสร้างมิตรภาพทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เรียบ ศรีทอง (2542: 213) กล่าวโดยสรุปว่า ความมีมนุษยสัมพันธ์เป็นการศึกษาเหตุแห่งพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความขัดแย้งและการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีอันตั้งอยู่บนฐานความเข้าใจ การยอมรับนับถือ นำไปสู่ความพึงพอใจ รักใคร่นับถือ สามารถอยู่ร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายของบุคคลและองค์การ

สมพร สุทัศนีย์ (2542: 31) สรุปว่า ความมีมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อที่เกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลในสังคมทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัวและที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้เกิดความรักใคร่ศรัทธาช่วยเหลือ และร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อให้ตนเองมีความสุข ผู้อื่นมีความสุข และสังคมมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของความมีมนุษยสัมพันธ์ สรุปได้ว่า ความมีมนุษยสัมพันธ์ คือ ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างมนุษย์ที่วาดด้วยศาสตร์และศิลป์ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เกิดความร่วมมือและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

7.2 ประโยชน์และความสำคัญของความมีมนุษยสัมพันธ์

วิทยา เทพยา (2527: 3) กล่าวถึงประโยชน์ของความมีมนุษยสัมพันธ์ ดังนี้ ก่อให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคม เกิดความพอใจยินดีและความร่วมมือในการทำงาน ก่อให้เกิดความเชื่อถือรักใคร่ซึ่งกันและกัน เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันและก่อให้เกิดความสำเร็จในกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

วิจิตร อวระกุล (2537: 3) กล่าวว่า การเรียนรู้ในเรื่องความมีมนุษยสัมพันธ์และนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นปกตินิสัยจะช่วยให้การดำเนินชีวิตได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น มนุษยสัมพันธ์ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีมีความสามัคคีในหมู่คณะทำให้บรรยากาศในการทำงานราบรื่น ทำให้การติดต่อสื่อสารทำได้ง่ายมีผลดี ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน ทำให้เกิดพลังร่วมในการทำงานและขัดความขัดแย้งในกลุ่ม

สุภัททา ปิณฑะแพทย์ (2540: 217) กล่าวว่า ผลดีของการมีมนุษยสัมพันธ์ คือ

1. เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
2. ทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้อื่น
3. เกิดความรู้สึกรักชอบและปลอดภัยทางจิตวิทยาแก่บุคคล
4. ทำให้มีกำลังใจที่จะมีชีวิตอยู่

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจะช่วยให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น มนุษย์ทุกคนควรจะพัฒนาปรับปรุงวิธีการมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าของตนเอง

7.3 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความมีมนุษยสัมพันธ์

วิจิตร อวระกุล (2537: 3) กล่าวว่า หลักพื้นฐานของมนุษย์โดยทั่วไปในด้านของความมีมนุษยสัมพันธ์ คือการเข้าใจตนเองและการเข้าใจคนอื่น รวมทั้งการทำให้ผู้อื่นเข้าใจตัวเรา และสิ่งสำคัญต้องเข้าใจธรรมชาติ

สเติ่น (ฮัมพร แต่เกษม. 2539: 25-27; อ้างอิงจาก Stein. 1972) ได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. มนุษย์มีคุณค่าและมีความดีอยู่ในตนมาตั้งแต่กำเนิด
2. มนุษย์สามารถที่จะรับรู้ประสบการณ์ที่ตนได้รับเกี่ยวกับตนเองตามความเป็นจริง
3. ความต้องการเชิงวิทยาศาสตร์ของมนุษย์ อันได้แก่ ความรัก (Love) ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Belongin) ความต้องการสร้างสิ่งใหม่ๆ (Creative) และความต้องการบรรลุถึงสัจการแห่งตน (Self-Actualization) เป็นความต้องการที่มีมากำเนิด

4. ในการทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ควรจะศึกษาโดยใช้มนุษย์มิใช่สัตว์อื่นๆ มาเป็นหลักสำคัญในการศึกษา และควรจะศึกษามนุษย์ในลักษณะส่วนรวมทั้งหมด (As aWhole)
 5. แม้ว่ามนุษย์จะได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ในอดีต และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน แต่มนุษย์ก็มีแหล่งประโยชน์ที่จะใช้สำหรับการตัดสินใจและการเลือกโดยไม่จำเป็นต้องการกระทำเหมือนอดีตที่ผ่านมา การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) จะเป็นสิ่งที่ทำให้เขาใช้ในการตัดสินใจ
 6. ทศนคติ ค่านิยม และเป้าหมาย อันเป็นคุณลักษณะที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ จะเป็นสิ่งที่ร่วมขึ้นเกี่ยวกับการเลือก การตัดสินใจ ซึ่งจะสะท้อนถึงปรัชญาชีวิตของบุคคลนั้น
 7. มนุษย์แต่ละคนมีเอกลักษณ์ของตนเองเป็นพิเศษ
- เดวิส (Davis. 1976: 15-18) ได้กล่าวถึง แนวความคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์เกี่ยวกับความมีมนุษย์สัมพันธ์ไว้ 4 ประการ คือ
1. บุคคลย่อมมีความแตกต่างกันบุคคลแต่ละคนจะมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว (Uniqueness) นั่นคือ แต่ละคนจะแตกต่างไปจากคนอื่นในเรื่องจิตใจ สติปัญญา ร่างกาย หมายถึง รูปร่าง ลักษณะ เชื้อชาติ ความสมบูรณ์ เพศ อารมณ์และสังคม ซึ่งหมายถึง การศึกษา เศรษฐกิจ ครอบครัว วัฒนธรรม เกียรติยศชื่อเสียง ความเชื่อถือ ตลอดจนศาสนาที่ศรัทธา นับถือ
 2. การคำนึงถึงบุคคลในลักษณะส่วนรวมทั้งหมด (A Whole Person) บุคคลจะมีลักษณะหลายๆ ประการประกอบขึ้นเป็นตัวของเขาไม่ว่าจะเป็นเรื่องกายภาพ เรื่องทางจิตใจ เรื่องชีวิตส่วนตัว เรื่องความรัก ประสบการณ์ ทักษะ ฯลฯ แต่ละเรื่องมิได้แยกจากกันและจะมีผลกระทบถึงกันตลอด เพราะทุกเรื่องจะผสมผสานเป็นตัวของเขาเองทั้งหมด ในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลนั้นเราไม่อาจเลือกติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือลักษณะใดลักษณะหนึ่ง แต่เราจะต้องติดต่อกับบุคคลในลักษณะหลายรูปแบบตามสถานการณ์นั้นๆ
 3. พฤติกรรมของบุคคลจะต้องมีสาเหตุ (Caused Behavior) สาเหตุที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นเกิดแรงจูงใจในการค้นหาเป้าหมายที่ทำให้ชีวิตของเขาได้รับความสมปรารถนาและได้รับในสิ่งที่มีความหมายต่อตนเองซึ่งในเรื่องความปรารถนาหรือความต้องการของมนุษย์ มีอยู่ 2 ประเภท คือ ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) และความต้องการภายหลัง (Metaneeds) (กมลรัตน์ หล้าสูงรังษ์. 2545: 175; อ้างอิงจาก Maslow. 1967) โดยความต้องการ ขั้นพื้นฐานจะมีความสำคัญเป็นลำดับก่อนหลังจากขั้นต้นไปถึงขั้นสูงสุด 5 ขั้น ดังต่อไปนี้
- ขั้น 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการที่เกิดจากแรงผลักดันภายใน เพื่อความจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการขับถ่าย ความต้องการทางเพศ ฯลฯ

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เช่น ความต้องการความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ฯลฯ

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love And Belong Needs) เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการเป็นสมาชิกของสังคม

ขั้นที่ 4 ความต้องการมีชื่อเสียง (Esteem Needs) เช่น ความต้องการได้รับการยกย่อง การสรรเสริญ การมีชื่อเสียง ฯลฯ

ขั้นที่ 5 ความต้องการการยอมรับในความสามารถ (Self-Actualization) เป็นความต้องการความเข้าใจ และการยอมรับความสามารถของบุคคล ซึ่งเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

สำหรับความต้องการภายหลัง เช่น ความภาคภูมิใจ ความดี ความสวยงาม ความมีระเบียบวินัย ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นต้น จะไม่มีการแบ่งความสำคัญใดๆ เรื่องจะมีความสำคัญเท่าเทียมกันหมด

4. ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ตามหลักสากล ซึ่งกล่าวถึงสิทธิมนุษยชนข้อที่ 1 กล่าวว่า “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรมซึ่งจะต้องปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ” ดังนั้นในการติดต่อสัมพันธ์กับมนุษย์จึงควรกระทำด้วยความเคารพและความตระหนักในศักดิ์ศรีของเขาไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นมนุษย์ที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลก็ตาม

7.4 ลักษณะและหลักการสร้างความมีมนุษย์สัมพันธ์

ลักษณะและหลักการสร้างความมีมนุษย์สัมพันธ์มีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

ซูซีย์ สมิททิลไกร และสมชาย เตียวกุล (2530: 6-10) กล่าวว่า ความมีมนุษย์สัมพันธ์เป็นคุณลักษณะและเป็นความสามารถที่เรียนรู้และพัฒนาได้โดยการเรียนรู้และพัฒนาดังกล่าวจะต้องครอบคลุมองค์ประกอบพื้นฐาน 2 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านจิตใจ ได้แก่ การมองเห็นและยอมรับในคุณค่าความสามารถ ความดีงามทั้งของตนและผู้อื่น พร้อมที่จะส่งเสริมและพัฒนาไปสู่จุดสูงสุดของแต่ละบุคคล
2. องค์ประกอบทางการแสดงออก ได้แก่ การแสดงออกซึ่งความเข้าใจตนเองและผู้อื่น การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล และการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล

วิจิตร อวะกุล (2537: 76-78) ได้กล่าวถึง ลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีไว้ดังนี้

1. บุคลิกภาพ (Personality) รูปร่างหน้าตา การแต่งตัว การเคลื่อนไหว การพูดจา ทำให้รู้สึกว่าเป็นคนมีเสน่ห์
2. การมีท่าทางดี (Handsome) กิริยามารยาทเรียบร้อย พุดคุยสนุกสนาน

3. ความเป็นเพื่อน (Frienliness) ทำตัวเป็นกันเอง
4. มีความอ่อนน้อม (Modesty)
5. การมีน้ำใจช่วยเหลือ (Helpful)
6. การให้ความร่วมมือดี (Cooperation)
7. การมีความกรุณา (Kindeess) เชื้อเพื่อน้ำใจแก่ผู้ได้รับความทุกข์ยาก และคนทั่วไป
8. เป็นคนมีประโยชน์ (Contribution)
9. มีการสร้างสรรค์ (Constructive) ไม่ถ่วงหรือหน่วงเหนี่ยวความก้าวหน้าของผู้อื่น
10. การมีอารมณ์ดี (Good Emotion) การควบคุมอารมณ์และใช้ได้อย่างเหมาะสม
11. มีความกระตือรือร้น (Enthusiasm) เบิกบาน แจ่มใส ว่องไว กระฉับกระเฉง
12. มีความรับผิดชอบ (Responsibility) ต่อการงาน คำพูด รักษาเวลา
13. มีความอดทน (Patient) ต่อความอยากลำบาก กิริยาท่าทาง การกระทำ
14. มีความขยันขันแข็ง (Diligent) ขยันต่อการทำงานตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ
15. มีความพยายาม (Attempt) ปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ
16. มีปฏิภาณ (Intelligence) มีความแพรวพราวในการสร้างความสัมพันธ์อันดี

สุรพงษ์ อัมพวงษ์ (2537: 7) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างความมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นและบทบาทที่มีความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. รู้จักบทบาทและสภาพภาพของตนเองในปัจจุบัน รับผิดชอบต่องานในหน้าที่
2. พัฒนาตนเองอยู่เสมอ การสนใจใฝ่หาความรู้ในงานที่จะปฏิบัติ
3. ต้องมีการประเมินความสามารถของตนเองได้
4. ต้องช่วยเหลือตนเองหรือทำงานด้วยตนเองก่อนที่จะให้ผู้อื่นช่วย
5. ทำงานด้วยความขยัน อดทน มีไหวพริบ เสียสละและอดทน

แอดเลอร์ (อัมพร แต่เกษม. 2539: 36; อ้างอิงจาก Adler. 1929) ใช้คำว่า “ความสนใจทางสังคม” (Social Interest) แทนคำว่า “ความมีมนุษยสัมพันธ์” เป็นบุคคลที่สนใจในความสนใจของผู้อื่น มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี ชอบสังคม ชอบร่วมมือ คำกล่าวของแอดเลอร์สอดคล้องกับมาสโลว์ว่า ผู้ที่สร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ยาวนาน คือ ผู้ที่บรรลุถึงจุดแห่งตน (Self-Actualization) คือ บุคคลที่ไม่ตกอยู่ในอำนาจของความต้องการที่ตนขาดแคลน แต่จะมุ่งไปข้างหน้าอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (อัมพร แต่เกษม. 2539: 37; อ้างอิงจาก Corsini; & Marsella. 1983)

ชาสซ์ (สายใจ อาจงศ์. 2545: 29; อ้างอิงจาก Sasse. 1978: 115-121) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างความสัมพันธ์ 4 ขั้นตอน คือ

1. เป็นกันเอง
2. เปิดเผยตัวเอง
3. เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน
4. สนองความต้องการ

7.5 การวัดความมีมนุษยสัมพันธ์

จุลจักร โนพันธุ์ (2529: 41) กล่าวว่า วิธีการวัดความมีมนุษยสัมพันธ์เป็นการวัดบุคลิกภาพด้านหนึ่ง ซึ่งการวัดบุคลิกภาพเป็นเรื่องที่วัดได้ยากเมื่อเทียบกับการวัดในสิ่งอื่นๆ นักจิตวิทยาได้พยายามสร้างเครื่องมือขึ้นมาเพื่อวัดความมีมนุษยสัมพันธ์ซึ่งมีอยู่ 5 วิธี คือ

1. วิธีการสังเกต
2. วิธีการทดสอบ
3. วิธีการประมาณค่าโดยการเลือกคุณลักษณะ
4. วิธีการวิเคราะห์ตนเอง
5. วิธีการสัมภาษณ์

นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับการวัดบุคลิกภาพด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ พบว่าพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความมีมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนต่อเพื่อนในขณะดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดนั้น มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ความมีใจกว้าง
2. ความเห็นอกเห็นใจ
3. การติดต่อสื่อสาร

ตามที่กล่าวมาข้างต้น การวัดความมีมนุษยสัมพันธ์ เราสามารถทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับผู้ที่ต้องการวัด ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดความมีมนุษยสัมพันธ์ โดยใช้การรายงานตนเอง (การเขียนตอบ) ด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ ซึ่งได้ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ ของ ละออ แก้วสุวรรณ (2547: 126)

8. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

8.1 ความหมายของลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

สุมนทา พรหมบุญ (2540: 25) กล่าวว่า ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ การที่เด็กแต่ละคนมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมก็คือ การที่เด็กเอาใจใส่ร่วม ทำให้ตัวเขาเองเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ครูอยากจะให้รู้ ไม่โดยทางตรงก็ทางอ้อม

วรลักษณ์ ไชยทัพ (2544: 34) ได้กล่าวถึง ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมว่า ผู้เรียน มีบทบาทในการมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนวางแผน ขั้นตอนดำเนินการ ขั้นตอนติดตามสนับสนุนและ ประเมินผล เพราะหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ที่ดี คือ การได้ลงมือทำเอง ได้สัมผัสในสิ่งที่ เป็น ความสนใจใคร่รู้ จะทำให้ผู้เรียนเปิดหัวใจ เปิดสมองในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

ประทุม ศรีรักษา (2543: 55-56) กล่าวถึง ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมว่า เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน และลักษณะ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นั้น มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมและงานตามความสนใจ และความมุ่งหวังของนักเรียน เน้นให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ในชีวิตจริง และสามารถนำ ความรู้ ทักษะและประสบการณ์อื่นๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้

จำรูญ เรืองขจร (2543: 37) กล่าวถึง รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม ว่าเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักของกระบวนการกลุ่ม โดยอาศัย กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กระบวนการปฏิสัมพันธ์กลุ่มเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้นักเรียน ได้แลกเปลี่ยนความรู้เพื่อสร้างความรู้ มีการโต้ตอบ มีการซักถาม ร่วมปฏิบัติงานกลุ่มตามที่ได้รับ มอบหมายจากใบมอบหมายงาน มีครูเป็นผู้แนะนำ เพื่อให้สามารถทำกิจกรรมร่วมกัน อันจะนำไปสู่ การร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมเรียนรู้ จนกลายเป็นความคิดรวบยอด และสามารถประยุกต์ การเรียนรู้ที่ได้มาเป็นแนวทางปฏิบัติของตนเอง เสริมสร้างการพัฒนาทักษะพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พรดี ลิมปรัตน์กร (2547: 8) ได้ให้ความหมายของ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ของผู้เรียนที่ประกอบด้วยประสบการณ์การเรียน การสะท้อนความคิด และอภิปราย ความคิดรวบยอด ประยุกต์แนวคิด และการจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการกลุ่ม ที่ประกอบด้วย การออกแบบกลุ่ม และการออกแบบงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์และพัฒนาไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่าง ผู้สอนกับผู้สอน โดยเน้นเฉพาะการสอนทักษะแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นรู้ชัดเห็นจริง และลงมือกระทำ

จากที่มีผู้ให้ความหมายของลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไว้นั้น สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนการสอน มีบทบาทต่อการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ และทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนนักเรียน โดยที่ครูมีบทบาทในการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

8.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามรูปแบบยุทธวิธี 4 ดาว

สุมนทนา พรหมบุญ; และคนอื่นๆ (2541: 33) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ว่า ในการฝึกให้เด็กเกิดการเรียนรู้นั้น ผู้ฝึกต้องเข้าใจกลไกของการเรียนรู้เป็นพื้นฐาน และรู้จักกำหนดเงื่อนไขของสิ่งที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งในด้านประเภท ปริมาณ และความถี่ของเงื่อนไขนั้นๆ เพื่อที่จะเข้าถึงจิตใจของผู้เรียนให้ได้ การเรียนรู้ที่มีได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาที่ประสาทรับรู้ทำงานประสานกับจิตใจ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ก็คือการมีเด็กแต่ละคนมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วม ก็คือ การที่เด็กเอาจิตใจร่วมทำให้ตัวเขาเองเกิดการเรียนรู้ ทฤษฎีนี้นำเสนอในรูปแบบสัญลักษณ์ ยุทธวิธี 4 ดาว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ยุทธวิธีที่ 1 : วิธีการสอนแบบดาว 5 แฉก ได้แก่ เทคนิคการสอนของครูในชั้นเรียน โดยกระบวนการ 5 อย่าง ดังนี้

1. การเรียนเป็นกลุ่ม
2. การใช้คำถามเป็นสื่อให้คิด
3. การให้เด็กทำกิจกรรมและสร้างผลงาน
4. การช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการโดยการเสริมด้วยสื่อสายตาต่างๆ
5. การเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

ยุทธวิธีที่ 2 : การสร้างสิ่งแวดล้อม เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการ 5 อย่าง ดังนี้

1. การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เพื่อให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด และสามารถใช้เวลาที่เหลืออยู่ทำกิจกรรมของตนเองในห้องเรียน
2. การจัดบริเวณในโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้ และแหล่งสนับสนุนความรู้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ในโรงเรียน ประโยชน์ของอาหารในโรงอาหาร สวนสมุนไพร ร้านหนังสือ
3. การจัดบริเวณศูนย์วิทยากรให้เป็นแหล่งความรู้ที่หลากหลายนอกเหนือไปจากการเรียนในหลักสูตรปกติ และห้องสมุดยังทำให้เด็กเรียนด้วยตนเอง นักเรียนสามารถเรียนและค้นคว้าได้ด้วยตนเองตามความสนใจ โดยมีครูประจำศูนย์วิทยากร ให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดเมื่อเด็กต้องการ และมีการปรับเปลี่ยนสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ทุก 2-4 สัปดาห์
4. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อช่วยสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมที่บ้าน
5. การร่วมมือกับผู้ปกครองควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกบ้านและนอกโรงเรียน

ยุทธวิธีที่ 3 : การแนะแนวและจิตวิทยา โดยประสานกัลยาณมิตร 5 กลุ่ม ได้แก่ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ครูแนะแนว และนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ ด้วยกระบวนการ 5 อย่าง ดังนี้

1. การปรับโครงสร้างในการแนะแนวและจิตวิทยาโดยการทำงานแบบเป็นทีม ที่มีการแบ่งแยกความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา มีการประสานงานกันอย่างเป็นระบบ (Multidisciplinary Team) ซึ่งจะมีทั้งนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ นักแนะแนว ครู และผู้ปกครองทุกคน รวมทั้งผู้บริหารด้วย

2. การปรับระบบข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กทุกด้านเพื่อให้ครู และผู้ปกครองได้นำข้อมูลที่ได้มาไปใช้ในการพัฒนาเด็กแต่ละคนอย่างมีข้อมูล

3. การให้ความรู้ การปรับทัศนคติ และเทคนิคพื้นฐานของการแนะแนว และจิตวิทยาแก่ครูทุกคน เพื่อให้รู้วิธีสังเกตศักยภาพด้านต่างๆ ของเด็ก ตลอดจนปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขซึ่งครูจะเป็นบุคคลสำคัญในการให้ข้อมูลร่วมกับผู้ปกครอง

4. การให้ความช่วยเหลือทางจิตวิทยาในกรณีที่มีปัญหาเกินกว่าที่ครูจะช่วยเหลือได้

5. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตวิทยาของเด็ก และการส่งเสริมศักยภาพของเด็ก ด้วยวิธีที่ถูกต้องและเหมาะสม

ยุทธวิธีที่ 4 : การประเมินผล โดยกระบวนการ 5 อย่างดังนี้

1. การประเมินผลโดยการทดสอบความรู้พื้นฐานหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังเช่นที่เคยปฏิบัติมา โดยที่ครูมีความรู้และความเข้าใจเรื่องเทคนิคการออกข้อสอบ และการตัดสินผล

2. การประเมินจากแฟ้มผลงานหรือแฟ้มสะสมผลงาน (Port-Folio) ทุกด้านของเด็ก

3. การประเมินจากการติดตามกระบวนการทำงานของเด็ก

4. การประเมินการพัฒนาการลักษณะนิสัยของเด็ก

5. การประเมินจากข้อสอบมาตรฐานเพื่อวัดความสามารถพิเศษของเด็กด้านต่างๆ

เมื่อเด็กได้รับการกระตุ้นให้เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามยุทธวิธีเหล่านี้ เด็กจะสามารถแสดงออกได้อย่างหลากหลาย มีโอกาสได้ศึกษาทดลองสิ่งที่ตนเองอยากเรียนรู้ที่มีการจัดเตรียมให้อย่างเป็นระบบทั้งในและนอกห้องเรียน เด็กก็จะแสดงความสามารถหลายด้านหรือเฉพาะด้านของตนออกมาในเชิงสร้างสรรค์ และเป็นการฝึกลักษณะนิสัยที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมในโอกาสต่อไป

จะเห็นว่าเมื่อประมวลแนวคิด และหลักการตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังที่นำเสนอข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้อย่างมีกระบวนการได้ผลงานที่ดี และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

8.3 ความสำคัญของลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

สุมนทาท พรหมบุญ; และคนอื่นๆ (2541: 38-39) ได้กล่าวว่า ในปัจจุบันการเรียนรู้จากครูซึ่งเน้นเนื้อหาเป็นหลักในการสอน ยังเป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอ สำหรับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้เพราะความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว สิ่งที่เรียนรู้ในโรงเรียนอาจล้าสมัยได้ในเวลาไม่นานนัก และหนทางที่จะนำผู้เรียนไปสู่การศึกษา 100% การศึกษาตลอดชีพ และสังคมแห่งการเรียนรู้นั้นก็ด้วยการสอนให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย และมีความยืดหยุ่น อีกทั้งยังได้เรียนรู้จากครู ผู้ปกครอง ชุมชน และสิ่งต่างๆ รอบตัว และความสำคัญของการนำวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาใช้ในโรงเรียนนั้น สรุปได้ดังนี้

1. ความรู้และความจริงเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในโลกถูกค้นพบใหม่เสมอ ความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในสังคมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ผู้เรียนจึงต้องเรียนรู้วิธีที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเผชิญกับชีวิตจริง เพราะลักษณะของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองได้ลงมือปฏิบัติ ได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ ทักษะการบริหาร การจัดการ การเป็นผู้นำผู้ตาม และที่สำคัญเป็นการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนมากที่สุด การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตย ฝึกการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ต่อครู ต่อสถานศึกษา และต่อสังคม

3. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยลดปัญหาทางวินัยในชั้นเรียน เพราะนักเรียนทุกคนจะได้ฝึกฝนจนกระทั่งเกิดวินัยในตนเอง ผู้เรียนแต่ละคนจะได้รับการยอมรับจากครู จากเพื่อน โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดการยอมรับตนเอง เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อนๆ ปัญหาทางวินัยจึงลดน้อยลงและหมดไปในที่สุด

4. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยให้เกิดสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งชั้นสูงขึ้น การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น

พรประไพ อุทะนุต (2542: 22) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Participatory Learning) จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจเลือก บทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่ม หรือศึกษาด้วยตนเอง ร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกขั้นตอนฝึกปฏิบัติการวางแผนการพบกลุ่ม การทำกิจกรรมกลุ่ม การเรียนรู้ร่วมกัน และการทำรายงานผลการเรียนรู้ ซึ่งความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม นั้น เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของร่างกายให้มากที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝน เกิดการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รวมถึงทักษะการบันทึกความรู้ การคิด การจัดการกับความรู้ การแสดงออก การสร้างความรู้ใหม่ และการทำงานกลุ่ม สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปสู่การเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข

8.4 องค์ประกอบของกระบวนการลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

องค์ประกอบของกระบวนการลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีอยู่ 4 ประการ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2539: 2)

2.1 การจัดประสบการณ์ (Experience) เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์เดิมของตนเองมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติใหม่ๆ

2.2 การสะท้อนความคิดและอภิปรายข้อคิดเห็น (Reflect and discussion) เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออกในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2.3 ความคิดรวบยอดและความเข้าใจ (Understanding and conceptualization) เป็นขั้นตอนการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด

2.4 การทดลองหรือการประยุกต์แนวคิด (Experiment) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้มีโอกาสนำความคิดรวบยอด หรือสิ่งที่เกิดใหม่ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง หรือสถานการณ์ต่างๆ จนเกิดแนวทางปฏิบัติของผู้เรียนเอง

ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้ เป็นการจัดการเรียนการสอนในลักษณะเป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยครูผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนให้มากที่สุด และในการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมให้ได้ผลดีขั้นนั้น ครูจะต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องว่า “แบบมีส่วนร่วม” คืออะไร หรือเป็นอย่างไร ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2542: 2-4) ที่ได้ให้ความหมายของข้อความที่ว่า นักเรียนเป็นศูนย์กลาง หรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การให้นักเรียนเป็นจุดสนใจ (Center of Attention) หรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน และการที่จะรู้ได้ว่า นักเรียนมีบทบาทสำคัญนั้น เราดูได้จากการมีส่วนร่วม (Participation) ของนักเรียน คำว่า “การมีส่วนร่วม” ในที่นี้ ไม่ได้มีความหมายเพียงว่า ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมมากๆ หรือ คำนึงถึง “ปริมาณ” ของการมีส่วนร่วมเท่านั้น แต่จะต้องมีส่วนร่วมอย่าง “Active Participation” ซึ่งหมายถึง การมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ตื่นตัว ตื่นใจ หรือมีใจจดจ่อผูกพันกับสิ่งที่ทำ ไม่ใช่ทำไปให้เสร็จภารกิจเท่านั้น ดังนั้น จึงแบ่งองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมด้านร่างกาย (Physical Participation) คือ การมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของนักเรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูล และการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

2. การมีส่วนร่วมด้านสติปัญญา (Intellectual Participation) คือ การมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นสมองของผู้เรียนให้เกิดการเคลื่อนไหว ทำทลายความคิดของผู้เรียน เกิดการจัดจ่อในการคิดและสนุกกับการคิด

3. การมีส่วนร่วมด้านสังคม (Social Participation) คือ การมีส่วนร่วมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนด้วยกันเอง การมีปฏิสัมพันธ์กับครูหรือผู้สอน และการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ที่ครูหรือผู้สอนจัดหรือกำหนดขึ้น

4. การมีส่วนร่วมด้านอารมณ์ (Emotional Participation) คือ การมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนนั้น เกิดความหมายต่อตนเอง ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ประสบการณ์และความเป็นจริงของผู้เรียน เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนโดยตรง หรือใกล้ตัวผู้เรียน

จะเห็นว่าองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นั้น มีทั้งองค์ประกอบภายใน และองค์ประกอบภายนอก ที่จะช่วยสร้างโอกาสให้กับผู้เรียนได้มีทางเลือกในการเรียนรู้ และมีวิธีการเรียนที่หลากหลาย ซึ่งครูผู้สอนสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้

8.5 แนวทางในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

สุมน อมรวิวัฒน์ (2540: 8) กล่าวว่า ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยควรมีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการเรียนการสอน ดังนี้

1. จากบรรยากาศที่อับเฉาไปสู่บรรยากาศที่แจ่มใสมีชีวิตชีวา
2. จากการที่ผู้เรียนเป็นผู้รับไปสู่ผู้เรียนเป็นผู้ร่วมเรียนรู้และได้เรียนรู้ร่วมกัน
3. จากการจำกัดการเรียนเฉพาะในห้องเรียนไปสู่การขยายวงกว้างสู่แหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้น
4. จากกิจกรรมการเรียนที่เฉื่อยชาซ้ำซากไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
5. จากการใช้สื่อประกอบการบรรยายไปสู่มิติใหม่ของการใช้สื่อที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้
6. จากความสัมพันธ์ที่เป็นปฏิปักษ์ระหว่างครูกับนักเรียนไปสู่ความเป็นกัลยาณมิตร
7. จากการสอบที่มีผลเป็นการตีตราสถานะของนักเรียนไปสู่การสอบเพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ นั้น ควรเปลี่ยนบทบาทผู้เรียนให้เป็นผู้ปฏิสัมพันธ์ โดยผู้สอนและผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้อย่างเสมอภาค เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ และในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ยังถือเป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่มีความสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนมากที่สุดวิธีหนึ่ง

8.6 การวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

นวลจิตต์ ชาวเกียรติพงศ์; และคนอื่นๆ (2545: 40-41) กล่าวว่า การวัดและประเมินผล ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สามารถวัดได้จากการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งเป็นการประเมิน การแสดงออกของผู้เรียนรอบด้านตลอดเวลา ใช้ข้อมูลและวิธีการที่หลากหลาย ดังนี้

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ของการประเมิน เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน ดังนั้น จึงใช้วิธีการที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การทดสอบ การรายงานตนเอง การใช้แฟ้มสะสมผลงาน เป็นต้น

2. กำหนดเครื่องมือในการประเมิน เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ให้เป็นการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนรอบด้านตามสภาพจริงแล้ว การกำหนดเครื่องมือจึงเป็นเครื่องมือที่หลากหลาย เป็นต้นว่า

2.1 การบันทึกข้อมูล ได้แก่ การบันทึกหลักฐานร่องรอย หรือผลงานจาก การร่วมกิจกรรม บันทึกของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2 แบบสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมในสถานการณ์ต่างๆ

2.3 แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ความรู้สึก ความคิดเห็นทั้งผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

2.4 แฟ้มสะสมงาน เป็นสื่อที่รวบรวมผลงานหรือตัวอย่างหรือหลักฐานที่แสดงถึง ผลสัมฤทธิ์ ความสามารถ ความพยายาม หรือประเด็นสำคัญที่ต้องเก็บอย่างเป็นระบบ

2.5 แบบทดสอบ เป็นเครื่องมือวัดความรู้ ความเข้าใจที่ยังคงมีความสำคัญต่อการประเมินเสมอ ซึ่งจะประกอบด้วย ผู้เรียนประเมินตนเอง ครู เพื่อน กลุ่มเพื่อน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน

ตามที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการวัดและประเมินผลลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เราสามารถทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับผู้ที่ต้องการวัด ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดลักษณะ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยใช้การรายงานตนเอง (การเขียนตอบ) ด้วยแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่าชนิด 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามแนวคิดของ สุมณฑา พรหมบุญ; และคนอื่นๆ (2541: 33-38) ซึ่งได้กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยทฤษฎีในรูปแบบสัญลักษณ์

ยุทธวิธี 4 ดาว ซึ่งหากพิจารณาในแต่ละขั้นตอนแล้วจะพบว่าเป็นกระบวนการของลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่นักเรียนแต่ละคนก็จะปฏิบัติได้ไม่เท่ากัน นั่นก็หมายถึง ความสามารถของแต่ละบุคคลในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้แนวคิดของ สุมณฑา พรหมบุญ; และคนอื่นๆ (2541: 33-38) มาเป็นแนวคิดหลักในการวิจัยครั้งนี้

9. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

9.1 การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

ละเมียด ลิมอักษร (2520: 15-16) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการศึกษาของเด็ก สรุปได้ดังนี้

1. ควรส่งเสริมให้เด็กรู้จักจัดตารางการทำงาน การเล่น และการพักผ่อนให้ได้สัดส่วน ถ้างานทางโรงเรียนมีงานหนักอยู่แล้ว ก็ลดงานทางบ้านให้เบาลง และดูแลให้เด็กได้ทำงานที่โรงเรียน มอบหมายความสำเร็จเรียบร้อย ก็จะช่วยให้เด็กได้รับผลสำเร็จอย่างดีในการเรียน
2. อบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักคบเพื่อน และรู้จักการสมาคม
3. ให้โอกาสเด็กได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในกิจการต่างๆ ของบ้านเพื่อเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบ และความร่วมมือกับหมู่คณะ
4. ยินยอมให้เด็กใช้จ่ายเอง และทำบัญชีจ่ายของตนไว้ เพราะในขณะนี้เด็กได้เรียนทำบัญชี รับ-จ่าย มาแล้ว เป็นการช่วยให้การสอนทางโรงเรียนสมบูรณ์ขึ้น
5. ส่งเสริมให้เด็กตัดสินใจได้ถูกต้อง เช่น อบรมให้เด็กเห็นคุณประโยชน์ของการอ่าน เด็กก็จะสามารถให้เหตุผลตัดสินใจใช้เวลาว่างอ่านหนังสือมากขึ้นด้วยความเต็มใจ การปล่อยให้เด็กได้รับผลดีจากการตัดสินใจผิด ก็จะเป็นการช่วยให้เด็กรู้จักตัดสินใจได้ดีขึ้น
6. ยั่วยุให้เด็กสนใจค้นคว้าหาความรู้ โดยการเป็นกำลังใจให้เด็ก ตอบคำถามด้วยความเอาใจใส่และกระตือรือร้น ยั่วยุให้เด็กกล้าแสดงออกตามความคิดเห็นต่างๆ ตามความสนใจ

ธีระ ชัยยุทธขรรค์ (2526: 68-69) ได้ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในปกครอง สรุปได้ดังนี้

1. ให้ความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่การเรียนและเข้าใจนักเรียนอย่างเพียงพอ
2. พยายามสังเกตเด็กที่อยู่ในความปกครองของตนว่า ชอบทำกิจกรรมอะไรบ้าง พยายามหาสิ่งที่มีประโยชน์ให้เด็กได้ทำตามความชอบ
3. ผู้ปกครองควรเลือกรายการในการดูโทรทัศน์ และภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับนักเรียน และแบ่งเวลาในการดูโทรทัศน์ให้เป็นสัดส่วน
4. หาโอกาสพานักเรียนไปเที่ยวพักผ่อน และให้มีโอกาสได้พบเห็นสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ

ซึ่งนอกจากจะเป็นการพักผ่อนแล้ว ยังเป็นการไปทัศนศึกษาอีกด้วย

5. จัดหาหนังสือที่ดีมีประโยชน์เหมาะสำหรับวัยของนักเรียน ให้นักเรียนได้อ่าน

6. จัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้น่าอยู่ มีบรรยากาศที่ดี เพื่อดึงดูดให้เด็กอยู่บ้าน

ปนีตา นิตยาพร (2542: 31-36) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการช่วยแก้ปัญหาในการทำงาน โครงงาน รายงาน การบ้าน หรือการสอบต่าง ๆ ของเด็กให้ประสบความสำเร็จ หรือผู้ปกครองควรรู้วิธีการช่วยเหลือเด็กที่ถูกต้อง เหมาะสม วิธีการหนึ่งซึ่งเป็นแนวทางในการช่วยเหลือเด็กตามกระบวนการแก้ปัญหา และเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย คือ วิธี “Big Six” ตามแนวคิดของ Eisenberg และคนอื่นๆ (ปนีตา นิตยาพร. 2542: 32; อ้างจาก Eisenberg and Berkowitz. 1996. Helping with Homework; A Parent's Guide to Information Problem-Solving) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1. การให้คำจำกัดความของงาน (Task definition) เป็นการช่วยให้เด็กเข้าใจว่าเขากำลังทำอะไร ทำออกมาในรูปแบบใด และข้อมูลอะไรที่จะนำมาใช้

2. การแสวงหาข้อมูล (Information seeking strategies) เป็นขั้นที่ผู้ปกครองพยายามให้เด็กมองภาพในมุมกว้าง และคิดถึงแหล่งข้อมูลทุกชนิดที่สามารถนำมาใช้ได้ และมองให้แคบลงโดยการเลือกแหล่งข้อมูลที่ตรงกับความต้องการด้วยตัวของเด็กเอง

3. การสืบค้นและการเข้าถึงข้อมูล (Location & access) เป็นขั้นที่เข้าถึงแหล่งข้อมูลนั้นๆ ที่เด็กได้เลือกไว้ และดึงเอาข้อมูลออกมา ซึ่งผู้ปกครองอาจช่วยโดยการพาเด็กไปยังแหล่งข้อมูลเหล่านั้น เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์

4. การนำข้อมูลมาใช้ (Use of information) เป็นขั้นตอนที่ต้องการให้เด็กนำสิ่งที่ได้อ่าน ฟัง ทบทวน ตัดสินใจว่าข้อมูลใดมีความสำคัญ และตัดทอนดึงข้อมูลนั้นๆ ออกมา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ยากและใช้เวลามาก ดังนั้นผู้ปกครองอาจช่วยเด็กในการอ่านเฉพาะส่วนที่ค่อนข้างยาก รวมทั้งสอนวิธีการถ่ายสำเนาในหน้าที่สำคัญ หรือใช้ปากกาไฮไลต์ ชีตเส้นใต้ข้อมูลที่สำคัญเอาไว้

5. การสังเคราะห์ข้อมูล (Synthesis) เป็นการรวบรวมนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาเรียบเรียง และนำเสนอออกมาในบ้านหรืองานที่เด็กได้รับมอบหมาย ซึ่งอาจต้องใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการเสนอข้อมูล ดังนั้น ผู้ปกครองอาจช่วยเด็กโดยการสอนวิธีใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่างๆ หากไม่มีก็อาจหาหนทางให้เด็กใช้ที่โรงเรียน หรือบ้านเพื่อนก็ได้

6. การประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นที่让孩子ประเมินผลงานของตนเองว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่อย่างไร เช่น ผลงานที่ออกมาดีหรือไม่ คาดว่าจะได้คะแนนมากน้อยเท่าใด ถ้าต้องทำงานนี้อีกครั้งจะทำอย่างไรที่จะประหยัดเวลาและใช้ความพยายามน้อยลง

จากที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง คือ การที่ผู้ปกครองติดตาม ดูแล เป็นกำลังใจ และเอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียน จัดหาอุปกรณ์การเรียน และหนังสือที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมในการเรียน สอนให้นักเรียนรู้จักคิดและกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง ให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่ตนสนใจ ตลอดจนถึงการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้น่าอยู่ ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองนี้มีส่วนสำคัญยิ่งในการสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนได้ประสบความสำเร็จในการเรียน และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 11 ซึ่งกำหนดไว้ว่า “บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่ จัดให้บุตร หรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว จะเห็นได้ว่า พ่อแม่ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของลูก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง จะส่งผลต่อความสามารถในการจัดการมากน้อยเพียงใด จะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาต่อไป

9.2 การวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง จะทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจ เกิดความพยายามในการเรียน อันจะเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้น ครูจะต้องมีการวัดและการประเมินการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองที่เหมาะสม ซึ่งนักการศึกษาได้พยายามรวบรวมเครื่องมือที่ใช้วัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ไว้ดังนี้ (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์; และคนอื่นๆ. ม.ป.ป.: 39-40)

1. แบบสอบถาม เป็นชุดของคำถามที่ให้ผู้ตอบได้รายงานสิ่งที่ต้องการตรวจสอบความเป็นจริงหรือความรู้สึกรู้สึกของผู้ตอบ
2. แบบสังเกต เป็นชุดของรายการที่ต้องการตรวจสอบพฤติกรรมและลักษณะของการกระทำ ด้วยการใช้นำสารสัมพันธ์ของผู้วัด
3. แบบสัมภาษณ์ เป็นชุดของรายการที่ผู้ถูกวัดใช้สนทนากับผู้วัด เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงความคิดเห็น ความรู้สึกรู้สึกของผู้ถูกวัดตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
4. แบบบันทึกเหตุการณ์และระเบียบสะสม เป็นชุดของรายการบันทึกข้อเท็จจริงของผู้ถูกวัดอย่างต่อเนื่อง
5. แบบการศึกษาเป็นรายกรณี เป็นชุดของรายการในการตรวจสอบรายบุคคลตามสภาพปัญหา เพื่อค้นหาสาเหตุความผิดปกติเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นๆ

ตามที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง เราสามารถทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับผู้ที่ต้องการวัด ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง โดยใช้การรายงานตนเอง (การเขียนตอบ) ด้วยแบบสอบถาม

มาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามแนวคิดของ ปณีตา นิตยาพร (2542: 31-36) ซึ่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองไว้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ การให้คำจำกัดความของงาน การแสวงหาข้อมูล การสืบค้นและการเข้าถึงข้อมูล การนำข้อมูลมาใช้ในการสังเคราะห์ข้อมูล และการประเมินผล ซึ่งหากพิจารณาในแต่ละขั้นตอนแล้ว จะพบว่า เป็นกระบวนการของการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองที่ผู้ปกครองแต่ละคน มีวิธีการหรือแนวทางที่แตกต่างกันและนักเรียนแต่ละคนก็จะปฏิบัติได้ไม่เท่ากัน นั่นก็หมายความว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองทำให้นักเรียนเกิดความสามารถในการจัดการได้แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้แนวคิดของ ปณีตา นิตยาพร (2542: 31-36) มาเป็นแนวคิดหลักในการวิจัยครั้งนี้

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

10.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เกสเนอร์ (Kesner. 1998: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทักษะการจัดการของเด็กปฐมวัยที่มีต่อความปลอดภัย การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการดูแลตนเองให้ปลอดภัยของเด็กก่อนวัยเรียน ระหว่างที่อยู่กับผู้ปกครองและอยู่กับครู และศึกษาถึงความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กก่อนวัยเรียน 66 คน และเป็นเด็กเชื้อสายแอฟริกัน-อเมริกัน โดยร้อยละ 45 มาจากครอบครัวที่มีพ่อแม่ หรือแม่เพียงคนเดียว ผลการศึกษาปรากฏว่า ความสัมพันธ์ของครูกับเด็กไม่มีผลต่อทักษะการจัดการ และความสัมพันธ์ระหว่างเด็กชายกับครู และผู้ปกครองมีผลต่อทักษะการจัดการน้อยกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญ

คลาร์ก (Clarke. 2003: online) ได้ศึกษาการใช้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการที่มีประสิทธิภาพ กล่าวถึง การสำรวจคุณลักษณะของนักเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีผลต่อความสามารถในการจัดการทางความคิดของกระบวนการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยทำการศึกษาเป็นระยะเวลา มากกว่า 9 เดือน ทำให้ทราบถึงการพัฒนาว่า สภาพแวดล้อมภายนอก และความสามารถในการจัดการทำให้มีการจัดการทางความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาการสังเกต คือ ก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกประสบการณ์ ระยะเวลาในการสังเกตให้นักเรียนมีส่วนร่วมสูงและทำให้มีความสามารถจัดการทางความคิดที่ดีขึ้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ 2 ครั้ง ระหว่างเรียน พบว่า การเพิ่มโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ทำให้ทีมมีการพัฒนา ซึ่งการกระตุ้นตลอดเวลาโดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นำไปสู่การพัฒนาความนึกคิด การทำงานอย่างเป็นกระบวนการ และทำให้เกิดความสามารถในการจัดการ

แอปสแตน (Epstein. 2004: online) ได้ทำการศึกษา การวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดการห้องเรียนและระเบียบวินัยการใช้เครื่องมือทางดนตรีของนักศึกษา ในลอสแอนเจลิส (แคลิฟอร์เนีย) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบส่วนประกอบของการจัดการห้องเรียน เช่นเดียวกับระเบียบวินัยการใช้เครื่องมือทางดนตรีที่ชัดเจน โดยใช้เครื่องมือในการศึกษาเป็นโปรแกรมการใช้เครื่องมือทางดนตรีของครู 6 คน ในเมืองลอสแอนเจลิส ได้รับการสัมภาษณ์ถึงความเชื่อและวิธีปฏิบัติการจัดการที่ชัดเจน ครูได้ทำการสังเกตและถ่าย VDO ความประพฤติของนักเรียนไว้ด้วยผลจากที่ครูทำเช่นนี้แสดงให้เห็นพฤติกรรมทั้งหมดซึ่งมีผลกับการสอน มีการสังเกตพฤติกรรมเพิ่มขึ้นในแต่ละปีของการสอนตามขนาดเฉพาะของโรงเรียน ความรักของผู้ปกครอง ความไว้วางใจกันและความสามารถที่เป็นพฤติกรรมที่ยอมรับได้ ตลอดจนเหตุผลสำหรับนักเรียนที่เดือดร้อนในเรื่องการเงิน ดังนั้น บุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันของครูและการพูดคุยเกี่ยวกับระเบียบวินัยที่สังเกตเห็นปรากฏว่ามีเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการจัดการ การศึกษาจะทำทั้ง 2 ภาคเรียน ซึ่งการดำเนินงานจะดำเนินต่อไปรวมถึงการเลือกและใช้รูปแบบที่เห็นว่าดีที่สุดจากหลายๆ แหล่ง โดยการฝึกเลียนแบบและการสอนลักษณะพิเศษที่พบร่วมกับการจัดการ

10.2 งานวิจัยในประเทศ

วันนิภา เลิศล้ำศรีเทียน (2535: บทคัดย่อ) ได้สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการจัดการทางธุรกิจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการจัดการทางธุรกิจตามโครงสร้างของแบบทดสอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ ประกอบด้วยความสามารถ 6 ด้าน คือ ความสามารถในการประเมินสถานการณ์ ความสามารถในการวางแผนการทำงาน ความสามารถในการจัดระบบงาน ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ความสามารถในการตรวจสอบผลการทำงาน และความสามารถในการปรับปรุงการทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาบริหารธุรกิจและพาณิชยกรรม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลและกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,012 คน เครื่องมือที่สร้างขึ้นเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ มี 5 ตัวเลือก การตรวจให้คะแนนเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ จำนวน 43 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า ข้อสอบทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .663 แบบทดสอบมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเกณฑ์ปกติมีพิสัยคะแนนตั้งแต่ 108 ถึง 188 และ 115 ถึง 190 คะแนนตามลำดับ

กรมสามัญศึกษา (2537: 1-5) ได้ทำการวิจัยและพัฒนารายวิชา “การคิดเป็น” เน้นการพัฒนาความสามารถในการคิด เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ในการพัฒนาความสามารถในการคิด และความสามารถในการจัดการ ได้ดำเนินการพัฒนาโดยให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมดังนี้ (1) พัฒนาระบบการคิดที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม เน้นการสอนโดยให้นักเรียนใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล โดยการฝึกใช้ข้อมูล 3 ด้าน คือ ด้านตนเอง ด้านวิชาการ และด้านสภาพแวดล้อม (2) ปฏิบัติการพัฒนารากฐานความคิด (3) ปฏิบัติการแก้ปัญหาในชีวิตจริงหรือสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง และ (4) พัฒนาทักษะการประเมินผลเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพชีวิตและผลงาน ทั้งนี้ในการพัฒนาความสามารถในการคิดดังกล่าวข้างต้นมุ่งหวังเพื่อให้นักเรียนคิดเป็น ซึ่งมีกระบวนการที่สำคัญ 5 ประการ คือ การสืบค้นปัญหา การรวบรวมข้อมูล 3 ด้าน การตัดสินใจอย่างมีเป้าหมาย การปฏิบัติและตรวจสอบผลงาน และการประเมินผลเพื่อวางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สุพจน์ ดวงเนตร (2542: บทคัดย่อ) ได้สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการจัดการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2541 จำนวน 830 คน มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการจัดการ 6 ด้าน คือ ความสามารถในการประเมินสถานการณ์ ความสามารถในการวางแผนการทำงาน ความสามารถในการจัดระบบงาน ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ความสามารถในการตรวจสอบผลการทำงาน และความสามารถในการปรับปรุงการทำงาน เครื่องมือที่สร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบประเภทสถานการณ์ แบบเลือกตอบ มี 3 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ การตรวจให้คะแนนเป็น 3, 2 และ 1 ตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่ามีความน่าเชื่อถืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความเชื่อมั่นในแต่ละด้านเท่ากับ .67-.79 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดที่หาโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า แบบวัดทั้ง 6 ด้าน วัดองค์ประกอบร่วมกันได้ 1 องค์ประกอบ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตั้งแต่ 0.85-.89 เกณฑ์ปกติของแบบวัดรวมทั้งฉบับมีคะแนน T ปกติ ตั้งแต่ T 17 ถึง T 80

กรมวิชาการ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพของเด็กไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาแบบวัดศักยภาพของเด็กไทยและจัดทำค่าปกติวิสัย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยจำแนกตามระดับชั้น เพศ ที่ตั้ง ขนาด และสังกัดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9,067 คน มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8,053 คน และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6,357 คน แบบวัดศักยภาพของเด็กไทยที่พัฒนานี้ มีเนื้อหาประกอบด้วย 1) ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต 2) ทักษะพื้นฐานที่จำเป็น

ต่อการทำงาน และ 3) ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งแบบวัดมีลักษณะเป็น สถานการณ์ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยมีค่าทุกตัวเลือกจาก 1-4 แยกเป็น 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 45 ข้อ และฉบับที่ 2 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 63 ข้อ ผลการวิจัย พบว่า ฉบับที่ 1 สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา แบบวัดมีความเชื่อมั่น 0.69 และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างคะแนนเต็ม 180 คะแนน และเมื่อ วิเคราะห์แยกแต่ละองค์ประกอบมีคะแนนเต็ม 60 คะแนน พบว่ามีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 140.34 และมีการกระจายของคะแนน เท่ากับ 11.63 มีศักยภาพสูงสุดในด้านทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ในอนาคต รองลงมา คือ ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม และต่ำสุด คือ ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน ส่วนฉบับที่ 2 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่าแบบวัด มีความเชื่อมั่น 0.80 และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างคะแนนเต็ม 252 คะแนน และเมื่อ วิเคราะห์แยกแต่ละองค์ประกอบมีคะแนนเต็ม 84 คะแนน พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 203.09 และมีการกระจายของคะแนน เท่ากับ 15.99 และพบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 208.05 และมีการกระจายของคะแนน เท่ากับ 14.73 และในระดับมัศึกษามีศักยภาพสูงสุดในด้านทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม รองลงมา คือ ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน และต่ำสุด คือ ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต

กรมวิชาการ (2543: 58-63) ได้ศึกษาทักษะการจัดการของเด็กไทย : คุณลักษณะ พฤติกรรม และการส่งเสริม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา ด้านทักษะการจัดการของเด็กไทย โดยเน้นในด้านความหมายของทักษะการจัดการ คุณลักษณะของ เด็กที่มีทักษะการจัดการที่ดี พฤติกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการจัดการที่ดี และการส่งเสริมทักษะ การจัดการให้แก่เด็กไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 คน โดยได้มา จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเทปและม้วนเทป บันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ และแบบบันทึกสรุปผลการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า

1. ทักษะการจัดการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนดำเนินงานตามหน้าที่ด้วยความคิดสร้างสรรค์ที่ดีกว่าเดิมอย่างราบรื่นและมี ประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการเลือกใช้ทรัพยากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนควบคุมติดตามและประเมินผล ให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

2. องค์ประกอบคุณลักษณะเด็กไทยที่มีทักษะการจัดการที่ดี ได้แก่ ลักษณะเป็นผู้ นำ รู้จักหน้าที่ มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักประสานงานและทำงานร่วมกัน

มีความคิดวิเคราะห์สร้างทางเลือกที่หลากหลาย ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ควบคุมตนเองได้ ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ มีเหตุผล มีความสามารถสูง มีความคล่องตัว ทำงานอย่างเป็นระบบ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะกระบวนการ รู้จักตนเอง มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความกระตือรือร้น และมีความอยากรู้อยากเห็น

3. ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่า เด็กไทยที่มีทักษะการจัดการที่ดี ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มีคุณลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากทักษะการจัดการ จำเป็นต้องใช้คุณลักษณะพื้นฐานที่เหมือนกัน แต่คุณลักษณะเหล่านั้นจะแตกต่างกันในเรื่อง ความเข้มข้นและรายละเอียดที่เพิ่มมากขึ้นตามวุฒิภาวะสติปัญญาพัฒนาการ และสภาพแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิที่เห็นว่าเด็กไทยแต่ละระดับการศึกษาที่มีทักษะการจัดการที่ดี มีคุณลักษณะที่แตกต่างกันนั้น เนื่องจากมีความแตกต่างกันในเรื่องของวัย ความคิดประสบการณ์ และลักษณะในการเรียนแต่ละระดับการศึกษา

4. ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่า เด็กไทยระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ที่มีทักษะการจัดการไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการจัดการเกิดจากการใช้ประสบการณ์ของเด็กในการคิดวางแผน ลงมือปฏิบัติ ประเมินผลงานและปรับปรุงงานอยู่เสมอ ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เห็นว่าเด็กไทยแต่ละระดับการศึกษาที่มีทักษะการจัดการแตกต่างกัน เนื่องจากวัย ประสบการณ์ สติปัญญา วุฒิภาวะ พัฒนาการ สภาพแวดล้อม ความต้องการพึ่งพา และความมีอิสระในแต่ละระดับการศึกษาที่ต่างกัน ดังนั้น การใช้ทักษะการจัดการจึงต้องแตกต่างกันตามไปด้วย

5. พฤติกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กไทยที่มีทักษะการจัดการที่ดี ประกอบด้วย ความสามารถในการจัดกิจกรรม การศึกษาด้วยตนเอง การเป็นผู้นำและผู้ตาม การคิดวางแผน การลงมือปฏิบัติ การนำเสนอแนวทางการปฏิบัติงาน การคิดและแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบ การจัดหมวดหมู่ระบบงาน ด้วยมุมมองที่หลากหลาย การวิจารณ์ การอยู่ร่วมกันในสังคม การวางระบบงานอย่างมีเหตุผล การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกล้าแสดงความคิดเห็น การเป็นผู้มีเหตุผล มีความคิดเชิงระบบ และมีรูปแบบการคิด การแสดงความกระตือรือร้นสนใจในสิ่งใหม่ๆ และพัฒนาในเชิงสร้างสรรค์

6. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เด็กไทยดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านบริบท ได้แก่ สภาพแวดล้อม การส่งเสริมและสนับสนุนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) ปัจจัยด้านกระบวนการ ได้แก่ ข้อมูล สื่อ ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ที่เอื้อต่อการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ 3) ปัจจัยด้านผลผลิต ได้แก่ การจัดการผลิตสิ่งที่ตนปรารถนาได้สำเร็จ และ 4) ปัจจัยด้านอื่นๆ ได้แก่ มีครูที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนร่วมงานที่ดี และสื่อที่ส่งเสริมให้จัดการและสร้างโครงการได้ดี

7. ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กไทยจัดการไม่เป็น ได้แก่ การสอนแบบท่องจำ ครูไม่ฝึกให้เด็กจัดการด้วยตนเอง เด็กทำตามคำสั่ง ไม่มีความเป็นผู้นำ ไม่มีโอกาสได้ใช้กระบวนการ ไม่มีโอกาส

วิเคราะห์เหตุผล ไม่มีโอกาสวางแผน ไม่มีโอกาสสร้างทางเลือกที่หลากหลาย ไม่เข้าใจหน้าที่ ไม่มี ความรับผิดชอบและความเชื่อมั่น ผู้ปกครองส่วนใหญ่ตัดสินใจแทนเด็ก ไม่เน้นให้เด็กได้พึ่งตนเอง ครูหรือผู้ปกครองไม่เปิดโอกาสให้เด็กจัดการสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

8. แนวทางที่โรงเรียนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องดำเนินการ เพื่อช่วยให้ เด็กไทยมีพัฒนาการที่ดีด้านทักษะการจัดการ ได้แก่ ต้องให้ทักษะกระบวนการแก่เด็กในทุกสาระวิชา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้เด็กเป็นศูนย์กลาง ให้เรียนรู้จากของจริง เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดงาน ปฏิบัติงาน ประเมินผลงาน และแก้ไขปรับปรุงงาน โดยใช้การทำงานแบบกระบวนการกลุ่ม และจะต้องประสานงานกับผู้ปกครองให้ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการจัดการที่บ้านด้วย

นภาพร สุทธิกุล (2546: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาเครื่องมือประเมินความสามารถในการจัดการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการจัดการ แบบสถานการณ์ 3 ตัวเลือก จำนวน 35 ข้อ และแบบประเมินตนเองด้านความสามารถใน การจัดการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 35 ข้อ ผลการศึกษา พบว่า แบบทดสอบวัดความสามารถในการจัดการ และแบบประเมินตนเองด้านความสามารถในการจัดการ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.60-1.00 ค่าอำนาจจำแนกมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความเชื่อมั่นมีค่า เท่ากับ .877 และ .933 ความเที่ยงตามสภาพและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ทั้งสองฉบับมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดความสามารถใน การจัดการ มีคะแนน T ปกติ ตั้งแต่ T 27 ถึง T 64 และแบบประเมินตนเองด้านความสามารถใน การจัดการ มีคะแนน T ปกติ ตั้งแต่ T 27 ถึง T 71

ปิยาพร ถาวรเศรษฐ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ การทำโครงการ ได้แก่ จำนวนโครงการ ขนาดของกลุ่มในการทำโครงการ บทบาทของอาจารย์ ที่ปรึกษา บทบาทของผู้ปกครอง และเจตคติต่อการทำโครงการกับทักษะการทำงานกลุ่ม มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และหาค่าน้ำหนักของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำโครงการ วิทยาศาสตร์ที่ส่งผลต่อทักษะการทำงานกลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 452 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 4 ฉบับ ซึ่งวัดทักษะการทำงานกลุ่ม บทบาทของ อาจารย์ที่ปรึกษา บทบาทของผู้ปกครอง และเจตคติต่อการทำโครงการ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .892, .816, .775 และ .845 ตามลำดับ ส่วนจำนวนโครงการ และขนาดของกลุ่มในการทำ โครงการ ซึ่งวัดด้วยแบบสอบถามแบบเดิมค่า ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านจำนวนโครงการ ขนาดของกลุ่มในการทำโครงการ บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา บทบาทของผู้ปกครอง และเจตคติ ต่อการทำโครงการ มีความสัมพันธ์กับทักษะการทำงานกลุ่มอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนปัจจัยด้านบทบาทของผู้ปกครอง บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา เจตคติต่อการทำโครงการ และ จำนวนโครงการ ส่งผลทางบวกต่อทักษะการทำงานกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยด้านบทบาทของผู้ปกครองส่งผลทางบวกต่อทักษะการทำงานกลุ่มสูงสุด มีค่าน้ำหนัก ความสำคัญเท่ากับ .447 รองลงมา คือ ปัจจัยด้านบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา เจตคติต่อการทำโครงการ และจำนวนโครงการ มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .232, .184 และ .158 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านขนาดของกลุ่มในการทำโครงการส่งผลต่อทักษะการทำงานกลุ่มอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อัสฎาฐ ปาลินทร (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการละเล่น ด้วยการระดมสมองที่มีต่อทักษะการจัดการของเด็กปฐมวัย เพื่อศึกษาทักษะการจัดการของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการละเล่นด้วยการระดมสมอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 สถาบันราชภัฏเลย จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการละเล่นด้วยการระดมสมองและแบบสังเกตทักษะการจัดการ ผลการศึกษา ปรากฏว่า ทักษะการจัดการของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการละเล่นด้วยการระดมสมอง ก่อนและขณะจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่างก่อนการจัดกิจกรรมและขณะจัดกิจกรรมมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้นเป็น 0.55–1047 เท่า

อนุรักษ์ ขาติเชยแดง (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ ความสามารถทางการจัดการทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยวิธีสอน แบบโครงการที่ใช้เทคนิคคิดชี้และวิธีสอนแบบแก้ปัญหาที่ใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถทางการจัดการทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบโครงการที่ใช้เทคนิคคิดชี้และวิธีสอนแบบแก้ปัญหาที่ใช้เทคนิคศึกษากรณี ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 60 คน ผลการศึกษา ปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบโครงการที่ใช้ เทคนิคคิดชี้และวิธีสอนแบบแก้ปัญหาที่ใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ ความสามารถทางการจัดการทางการเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่า ความสามารถในการจัดการนั้น เป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่มีส่วนช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งจากการศึกษา สรุปได้ว่า ผู้ที่มีความสามารถในการจัดการจะต้องมีพฤติกรรม คือ มีการคิดวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน และการปรับปรุงงาน นอกจากนั้นยังพบว่า มีคุณลักษณะ บางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการ จำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ ปัจจัยภายใน

ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ และความมีมนุษยสัมพันธ์ ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ซึ่งการส่งเสริมความสามารถในการจัดการให้เกิดขึ้นนั้นมีวิธีการที่หลากหลาย แต่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ โกวิท ประวาลพุกษ์ (2535: 7) ได้กล่าวถึงวิธีการฝึกความสามารถในการจัดการให้เกิดขึ้นว่าจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ ด้านความคิด ความรู้สึก และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งคุณลักษณะด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องนั้นมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการจัดการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผลจากการศึกษาในครั้งนี้ จะทำให้ทราบว่า คุณลักษณะด้านใดบ้างที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียน ซึ่งจะได้นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการร่วมกันพัฒนา และส่งเสริมกระบวนการในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 214 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 278 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 6,358 คน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการแบ่งขนาดของโรงเรียน โดยใช้เกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนโรงเรียน จำนวนห้องเรียน และจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
1	43	43	467
2	115	125	2,806
3	45	74	1,975
4	11	36	1,110
รวม	214	278	6,358

หมายเหตุ	โรงเรียนขนาดที่ 1 : โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวนนักเรียนน้อยกว่า 121 คน
	โรงเรียนขนาดที่ 2 : โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวนนักเรียน 121 - 300 คน
	โรงเรียนขนาดที่ 3 : โรงเรียนขนาดใหญ่	จำนวนนักเรียน 301 - 600 คน
	โรงเรียนขนาดที่ 4 : โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	จำนวนนักเรียนมากกว่า 600 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 20 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 21 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 487 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ทำการสำรวจข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากแหล่งทุติยภูมิ คือ ฝ่ายบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4
2. ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) จำนวนร้อยละ 10 ของจำนวนโรงเรียนในแต่ละขนาด ได้โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 11 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 1 โรงเรียน ได้จำนวนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 20 โรงเรียน ซึ่งได้จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 487 คน ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ที่	ขนาดโรงเรียน	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน (ห้องเรียน)		
			ชาย	หญิง	รวม
1	1	บ้านไร่เจริญ	2	6	8 (1)
2	1	บ้านหนองทา	9	7	16 (1)
3	1	บ้านนาไพรงาม	10	3	13 (1)
4	1	บ้านมหาธาตุ 2 (ภูคำ)	8	5	13 (1)
5	2	บ้านโคกวิทยา	7	15	22 (1)
6	2	บ้านกะมอล (กรป.กลางประชาอุทิศ)	8	5	13 (1)
7	2	บ้านชำโพธิ์ตาเกษ	8	7	15 (1)
8	2	บ้านน้ำอ้อม	10	20	30 (1)
9	2	บ้านม่วง	11	10	21 (1)
10	2	บ้านศรีอุดมชำตาธรรมย์	12	12	24 (1)
11	2	บ้านเตียงตะวันตก	10	14	24 (1)
12	2	บ้านไฮ (วันครู 2503)	14	7	21 (1)
13	2	บ้านกระบี่	10	12	22 (1)
14	2	บ้านจานเลี้ยว	17	11	28 (1)
15	2	บ้านฝ่อ	6	20	26 (1)

ตาราง 4 (ต่อ)

ที่	ขนาดโรงเรียน	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน (ห้องเรียน)		
			ชาย	หญิง	รวม
16	3	บ้านตาลอยหนองคัน	18	19	37 (1)
17	3	บ้านเตียง (พลีศึกษา)	15	16	31 (1)
18	3	บ้านสว่าง	15	17	32 (1)
19	3	บ้านจำนนสายเจริญ	15	19	36 (1)
20	4	บ้านจันทองกวาววิทยา	23	34	57 (2)
รวม			228	259	487 (21)

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น และดำเนินการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน (Limit of Error) และระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence: $1-\alpha$) ที่ 95 % ($\alpha = .05$) ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ขนาดของความคลาดเคลื่อน ($e = Z_{.05/2} S_x$) เท่ากับ 1 คะแนน จากคะแนนเต็มของแบบวัดความสามารถในการจัดการ ซึ่งผู้วิจัยถือว่าขนาดของความคลาดเคลื่อนที่กำหนดนั้นเป็นขนาดที่เพียงพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในการตัดสินใจในกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้

2. ค่าประมาณความแปรปรวนของกลุ่มประชากรของกลุ่มโรงเรียนขนาดต่างๆ ซึ่งได้จากการนำแบบวัดความสามารถในการจัดการไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 100 คน ได้แก่ โรงเรียนบ้านรุ้ง โรงเรียนบ้านหนองหญ้าลาด โรงเรียนบ้านกระแซง และโรงเรียนดำรงราชานุสรณ์ โดยแบบวัดที่ใช้เป็นแบบวัดชนิดสถานการณ์ 3 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ซึ่งพบว่าคะแนนความแปรปรวนที่ได้มีค่า เท่ากับ 63.13, 51.43, 96.43 และ 82.81 ตามลำดับ

3. จากข้อมูลตามข้อ 1 และ 2 ผู้วิจัยนำไปคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (มยุรี ศรีชัย. 2538: 105) ได้จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 424 คน แต่เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มมาทั้งห้องเรียนจึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 487 คน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 50 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 246 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 134 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 57 คน

การตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง

ภายหลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 487 คน ผู้วิจัยพบว่า ค่าความแปรปรวนของความสามารถในการจัดการ (S^2) ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีค่าเท่ากับ 62.17, 59.13, 55.12 และ 78.85 ตามลำดับ ซึ่งพบว่าค่าความแปรปรวนที่ใช้ในการประมาณค่าดังกล่าว มีค่าไม่แตกต่างกันมากกับค่าประมาณความแปรปรวนที่ใช้ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนการวางแผน และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคลาดเคลื่อนที่ผู้วิจัยกำหนดไว้เป็นเกณฑ์ในการประมาณค่าที่ยอมรับได้ ด้วยระดับความเชื่อมั่นของการประมาณค่าเฉลี่ยร้อยละ 95 ในขั้นตอนการวางแผนการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เท่ากับ 1.5 คะแนน นั้น ผลปรากฏว่าการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรของตัวแปรความสามารถในการจัดการพบว่า มีค่าความคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าเฉลี่ย (S_x) ในภาพรวม เท่ากับ .43 ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงมีความคลาดเคลื่อน ($e = Z_{.05/2} S_x$) เท่ากับ .84 คะแนน ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณที่วางแผนไว้ในเบื้องต้น คือ 1 คะแนน

จึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีขนาดใหญ่ ทำให้มีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรต่ำกว่าค่าประมาณที่ได้กำหนดไว้ จึงทำให้การประมาณค่ามีความน่าเชื่อถือได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่

1.1 แบบวัดความสามารถในการจัดการ มีลักษณะเป็นแบบวัดชนิดสถานการณ์

3 ตัวเลือก คือ ก, ข. และ ค. จำนวน 40 ข้อ

1.2 แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

1.3 แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

2. เครื่องมือที่ผู้วิจัยปรับปรุงขึ้น ได้แก่

2.1 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงขึ้นจากแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต ของ ละออ แก้วสุวรรณ (2547: 130) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

2.2 แบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงขึ้นจากแบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ ของ สุภิญญา เถียรวานิชย์ (2545: 81-82) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

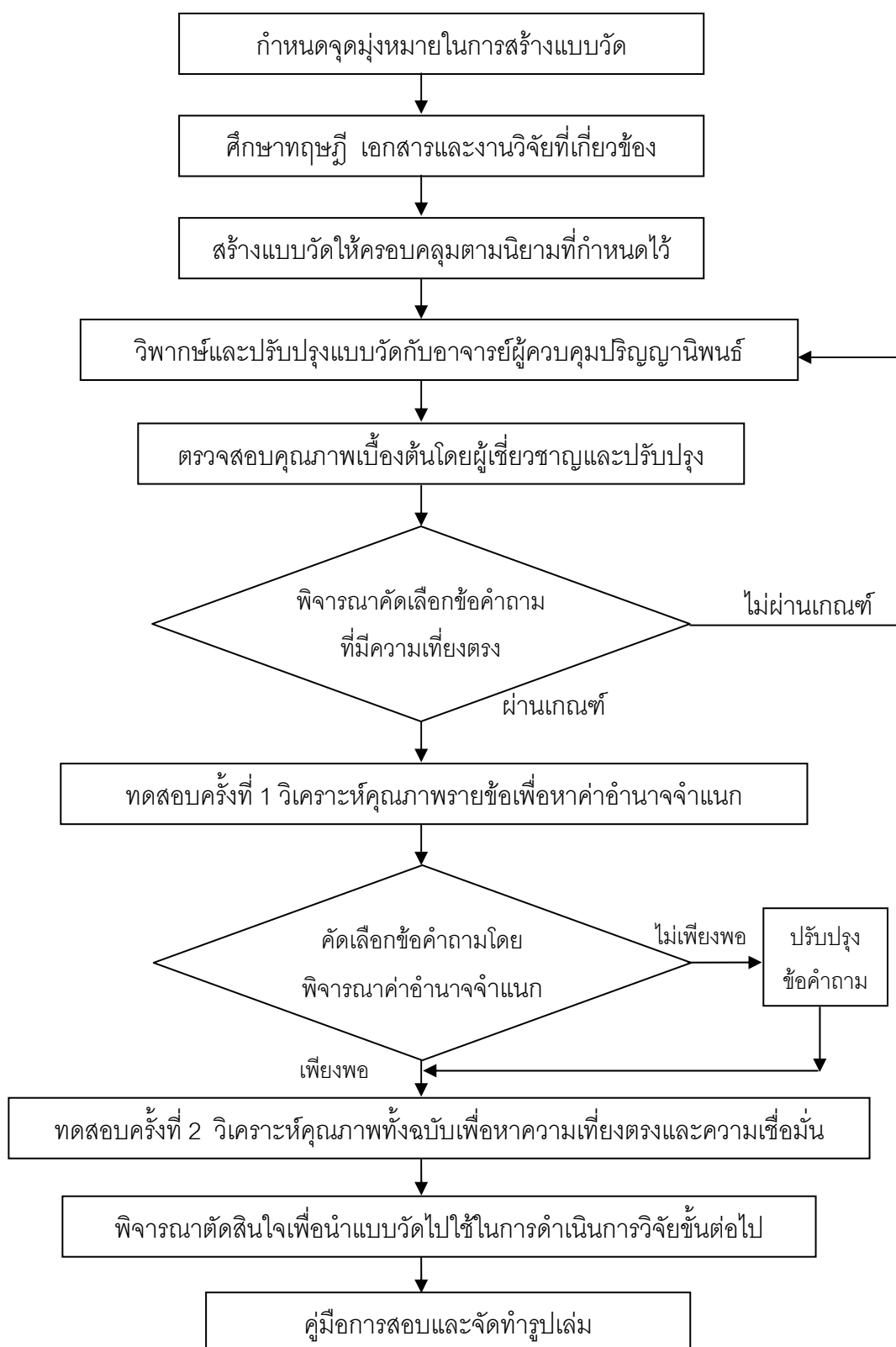
2.3 แบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงขึ้นจากแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ ของ ละออ แก้วสุวรรณ (2547: 126) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเครื่องมือออกเป็น 2 ชุด ได้แก่

1. แบบวัดความสามารถในการจัดการ	จำนวน 40 ข้อ
2. แบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ ประกอบด้วย	
ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง	จำนวน 20 ข้อ

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถในการจัดการ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 วิธีการดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถในการจัดการ

จากภาพประกอบ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถในการจัดการ โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบวัดความสามารถในการจัดการ
2. ศึกษานิยาม ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัด ความสามารถในการจัดการ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบวัด
3. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามลักษณะที่วัดความสามารถในการจัดการ
4. สร้างข้อคำถามของแบบวัดความสามารถในการจัดการให้ครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบวัดความสามารถในการจัดการตามแนวคิดของกรมวิชาการ (2543: 20-21) โดยมีคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน และการปรับปรุงงาน ประมาณ 40-60 ข้อ
5. นำแบบวัดที่สร้างขึ้นในข้อ 4 ให้ประธานและกรรมการควบคุมปริญญาบัณฑิตตรวจสอบข้อคำถาม เพื่อให้มีความเที่ยงตรงและครอบคลุมโครงสร้างทฤษฎี และคัดเลือกข้อคำถาม
6. นำแบบวัดในข้อ 5 ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการวัดผลการศึกษา จำนวน 1 คน และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ จำนวน 2 คน เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาตลอดจนการใช้ภาษา และใช้เกณฑ์คัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งแบบวัดความสามารถในการจัดการ จำนวน 56 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 1.00 คัดเลือกไว้ 40 ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00
7. นำแบบวัดจากข้อ 6 ไปทดสอบครั้งที่ 1 (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน นำผลมาวิเคราะห์คุณภาพรายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-total Correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ โดยพิจารณาข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ซึ่งแบบวัดความสามารถในการจัดการ จำนวน 56 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .04 ถึง .44 คัดเลือกไว้ 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .21 ถึง .44
8. นำแบบวัดจากข้อ 7 ไปทดสอบครั้งที่ 2 (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบวัดด้านความเที่ยงตรงเชิงสภาพของความสามารถในการจัดการ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนของแบบวัดความสามารถในการจัดการและคะแนนจากการสังเกตของครู ซึ่งมี

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .52 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .79

9. จัดทำคู่มือดำเนินการสอบของแบบวัดความสามารถในการจัดการ และจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำแบบวัดไปใช้ในการดำเนินการวิจัยในขั้นต่อไป

ตัวอย่าง แบบวัดความสามารถในการจัดการ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำถามหรือเหตุการณ์ที่กำหนดให้ แล้วพิจารณาว่าถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ นักเรียนจะเลือกปฏิบัติอย่างไร โดยแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้ 3 ตัวเลือก คือ ก. ข. และ ค. ซึ่งทั้ง 3 ตัวเลือกเป็นแนวคิดที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการการทำงานได้ ให้นักเรียนพิจารณาว่าคำตอบใดเป็นผลปฏิบัติที่มีโอกาสจะประสบความสำเร็จมากที่สุด โดยเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวเท่านั้น

อ่านสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม

ในช่วงโมเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ครูมอบหมายให้นักเรียนสำรวจระบบนิเวศของสระน้ำในบริเวณโรงเรียน อย่างน้อย 1 แห่ง ซึ่งโรงเรียนมีสระน้ำอยู่เป็นจำนวนมาก แต่นักเรียนมีเวลาในการสำรวจเพียง 4 ชั่วโมง และไม่มียงบประมาณในการสำรวจในครั้งนี้

1. การวางแผน

(0). ถ้านักเรียนได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม ก่อนการทำงานนักเรียนควรคำนึงถึงสิ่งใดเป็นอันดับแรก

ก. แหล่งของระบบนิเวศที่จะสำรวจ	(3)
ข. การแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม	(2)
ค. ผลการสำรวจที่จะนำมาเสนอในชั้นเรียน	(1)

2. การปฏิบัติงาน

(0). ก่อนออกไปสำรวจระบบนิเวศ นักเรียนควรแบ่งหน้าที่กันอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด

ก. ช่วยกันทำทุกขั้นตอน (2)

ข. แบ่งหน้าที่กันทำคนละขั้นตอน (3)

ค. มอบหมายให้เฉพาะคนที่มีความสามารถทำ (1)

3. การประเมินผลงาน

(0). สิ่งใดที่ยืนยันได้ว่าการสำรวจระบบนิเวศเป็นไปตามจุดมุ่งหมายมากที่สุด

ก. ได้รับคำชมเชยจากครู (1)

ข. เสร็จตามกำหนดเวลา (2)

ค. ผลการสำรวจครบถ้วน (3)

4. การปรับปรุงงาน

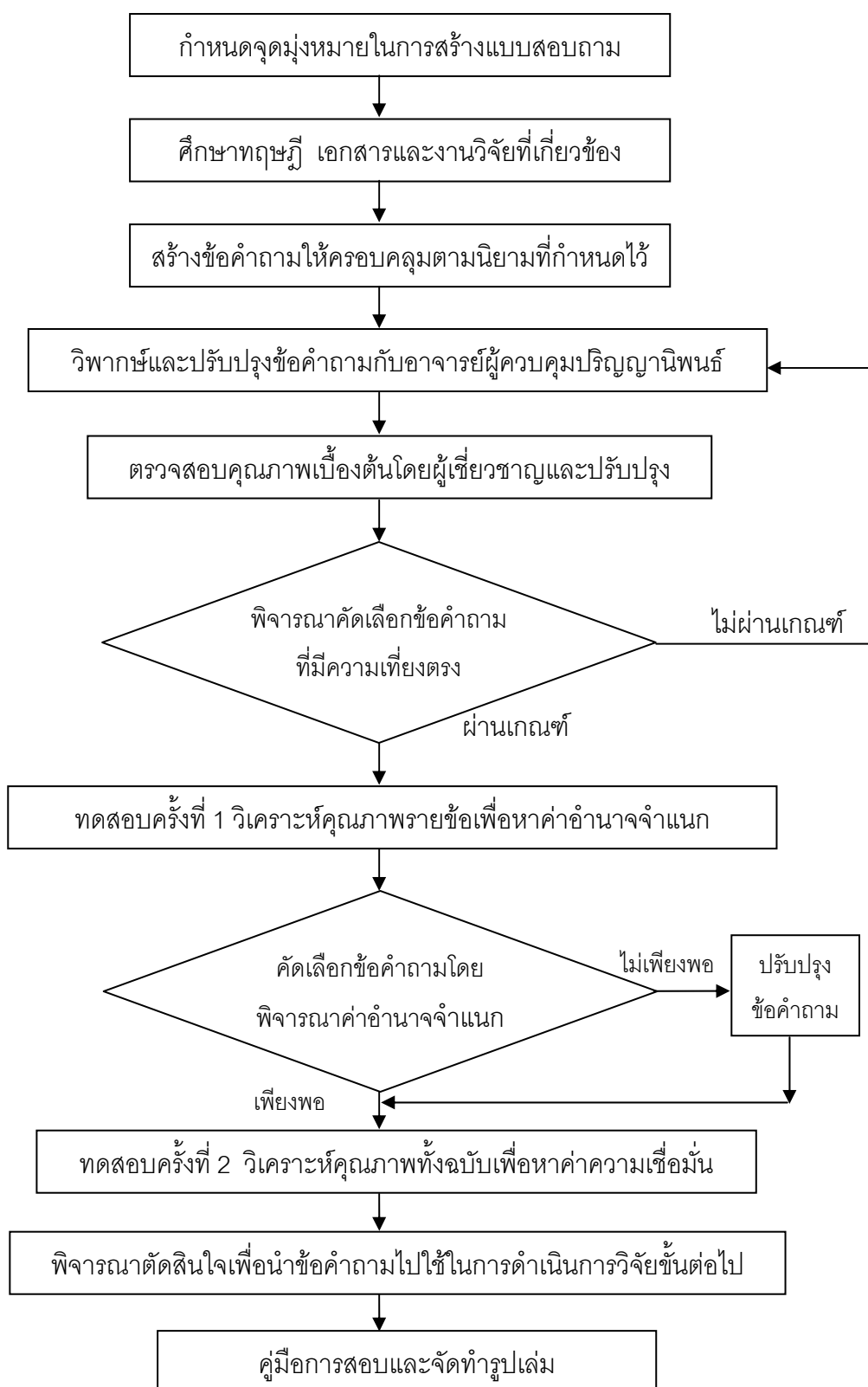
(0). ถ้ากลุ่มของนักเรียนทำการสำรวจระบบนิเวศเสร็จแล้วแต่ผลการสำรวจไม่ครบตามที่ครูมอบหมาย นักเรียนควรทำอย่างไร

ก. ดูผลการสำรวจของกลุ่มอื่นแล้วทำตาม (2)

ข. ไม่ต้องทำอะไรเลยเพราะทำดีที่สุดแล้ว (1)

ค. สำรวจระบบนิเวศใหม่แต่ให้มีขนาดเล็กลง (3)

3.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ ได้แก่ แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และแบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 วิธีการดำเนินการสร้างแบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ

จากภาพประกอบ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษา นิยาม ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ ได้แก่ แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และแบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามลักษณะที่วัด
4. สร้างข้อคำถามของแบบสอบถามให้ครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของสุมนทาท พรหมบุญ และคณะ (2541: 33-43) และแบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ตามแนวคิดของ ปณีตา นิตยาพร (2542: 31-36) ฉบับละประมาณ 30-40 ข้อ
5. วิพากษ์ และปรับแก้ข้อคำถามกับอาจารย์ควบคุมปริญญาโท เพื่อให้ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมโครงสร้างทฤษฎี และคัดเลือกข้อคำถาม
6. นำแบบสอบถามในข้อ 5 ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการวัดผลการศึกษา จำนวน 2 คน และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านจิตวิทยา จำนวน 1 คน เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาตลอดจนการใช้ภาษา และใช้เกณฑ์คัดเลือกที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ดังนี้
 - 6.1 แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำนวน 32 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 1.00 คัดเลือกไว้ 32 ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00
 - 6.2 แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง จำนวน 30 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 1.00 คัดเลือกไว้ 30 ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00
7. นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วจากข้อ 6 ไปทดลองครั้งที่ 1 (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน นำผลมาวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ โดยพิจารณาข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ดังนี้
 - 7.1 แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำนวน 32 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .13 ถึง .61 คัดเลือกไว้ 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .35 ถึง .61

7.2 แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .33 ถึง .62 คัดเลือกไว้ 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .37 ถึง .62

9. นำแบบสอบถามไปทดลองครั้งที่ 2 (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ดังนี้

9.1 แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .85

9.2 แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .79

10. จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อและพิจารณาข้อความในแต่ละข้อว่าตรงกับการปฏิบัติความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่มีต่อการทำโครงการวิทยาศาสตร์ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียว

ข้อ	ข้อความ	จริงมาก	จริงค่อนข้างมาก	จริงปานกลาง	จริงค่อนข้างน้อย	จริงน้อยหรือไม่จริงเลย
0	แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม					
00	ข้าพเจ้าได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆ ในระหว่างเรียน.....					
00	ข้าพเจ้าได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียน กับครูผู้สอน.....					
0	แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง					
00	ผู้ปกครองคอยดูแลเรื่องการเรียนของข้าพเจ้า.....					
00	ผู้ปกครองช่วยให้คำแนะนำในเรื่องการเรียนเมื่อ ข้าพเจ้ามีปัญหา.....					

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงมาก	5 คะแนน	1 คะแนน
จริงค่อนข้างมาก	4 คะแนน	2 คะแนน
จริงปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงค่อนข้างน้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
จริงน้อยหรือไม่จริงเลย	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538: 8)

1. แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

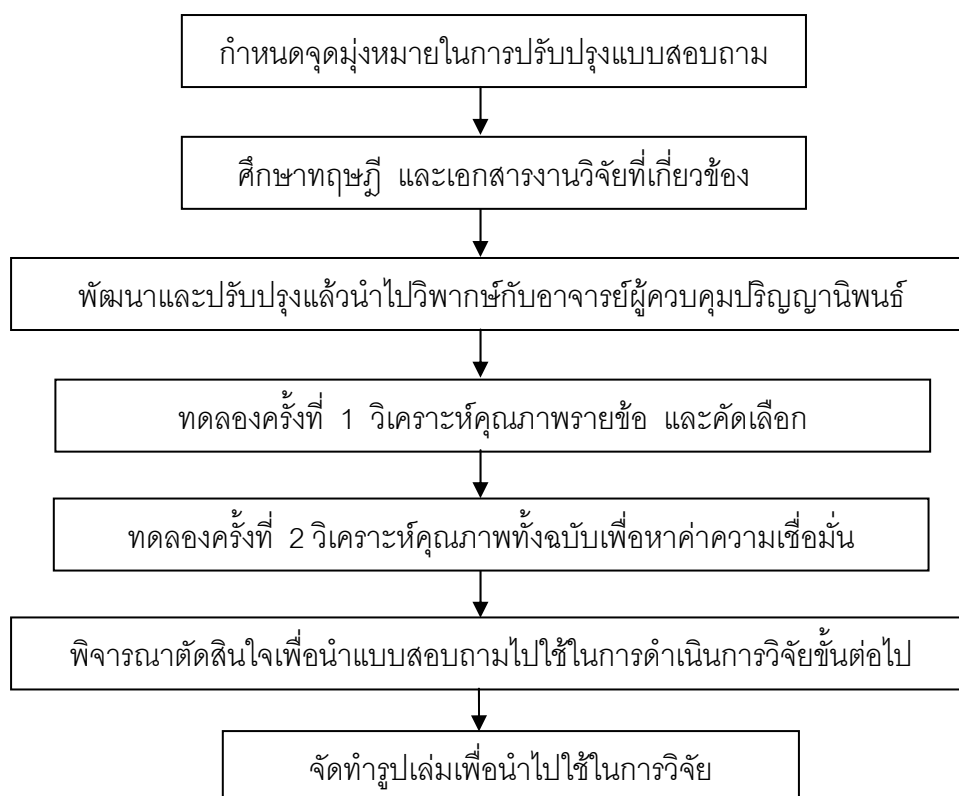
คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
90.01 – 100	ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับสูงที่สุด
70.01 – 90.00	ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับสูง
50.01 – 70.00	ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
30.01 – 50.00	ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับต่ำ
20.00 – 30.00	ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับต่ำที่สุด

2. แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
90.01 – 100	ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครองในระดับสูงที่สุด
70.01 – 90.00	ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครองในระดับสูง
50.01 – 70.00	ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครองในระดับปานกลาง
30.01 – 50.00	ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครองในระดับต่ำ
20.00 – 30.00	ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครองในระดับต่ำที่สุด

3.3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ ได้แก่

แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต แบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ และแบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์ โดยแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับ มีวิธีการปรับปรุงและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนการปรับปรุงและการหาคุณภาพของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ

จากภาพประกอบ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ ได้แก่ แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต แบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ และแบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนา ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงแบบสอบถาม
2. ศึกษานิยาม แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถาม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาปรับปรุงในเรื่องของภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างและเหมาะสมกับรายวิชาที่ต้องการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

3.1 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต ได้ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต ของ ละออ แก้วสุวรรณ (2547: 130) ซึ่งใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 4.78 ถึง 12.33 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .85 ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงให้มีข้อคำถาม จำนวน 25 ข้อ และปรับให้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ คือ จริงมาก จริงค่อนข้างมาก จริงปานกลาง จริงค่อนข้างน้อย และจริงน้อยหรือไม่จริงเลย แล้วนำไปทดลองใช้ เพื่อหาคุณภาพรายข้อและคุณภาพด้านความเชื่อมั่น

3.2 แบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ ได้ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ ของ สุภิญญ์ เลี้ยววานิชย์ (2545: 81-82) ซึ่งใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 9.07 ถึง 16.05 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93 ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงให้มีข้อคำถามเป็น 30 ข้อ และปรับให้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ คือ จริงมาก จริงค่อนข้างมาก จริงปานกลาง จริงค่อนข้างน้อย และจริงน้อยหรือไม่จริงเลย แล้วนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพรายข้อและคุณภาพด้านความเชื่อมั่น

3.3 แบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์ ได้ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ ของ ละออ แก้วสุวรรณ (2547: 126) ซึ่งใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 3.55 ถึง 10.04 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .79 ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงให้มีข้อคำถามเป็น 30 ข้อ และปรับให้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ คือ จริงมาก จริงค่อนข้างมาก จริงปานกลาง จริงค่อนข้างน้อย และจริงน้อยหรือไม่จริงเลย แล้วนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพรายข้อและคุณภาพด้านความเชื่อมั่น

4. วิพากษ์และปรับแก้ข้อคำถามกับอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท เพื่อให้ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมตามโครงสร้างทฤษฎี

5. นำแบบสอบถามจากข้อ 4 ไปทดลองครั้งที่ 1 (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อหาคุณภาพรายข้อ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ โดยพิจารณาข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ดังนี้

5.1 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .04 ถึง .63 คัดเลือกไว้ 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .33 ถึง .63

5.2 แบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .14 ถึง .58 คัดเลือกไว้ 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .37 ถึง .58

5.3 แบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .01 ถึง .57 คัดเลือกไว้ 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .22 ถึง .57

6. นำแบบสอบถามจากข้อ 5 ไปทดลองครั้งที่ 2 (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ดังนี้

6.1 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .83

6.2 แบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .89

6.3 แบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .77

7. จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อและพิจารณาข้อความในแต่ละข้อว่าตรงกับการปฏิบัติ ความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่มีต่อการทำโครงการวิทยาศาสตร์ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียว

ข้อ	ข้อความ	จริงมาก	จริงค่อนข้างมาก	จริงปานกลาง	จริงค่อนข้างน้อย	จริงน้อยหรือไม่จริงเลย
0	แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต					
	ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนเพื่อสามารถสอบเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียงได้.....					
00	ข้าพเจ้าชอบเรียนวิชายากๆ เพื่อจะได้ฝึกแก้ปัญหา.....					
0	แบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ					
	ข้าพเจ้ายอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น.....					
00	เมื่อแบ่งกลุ่มทำงาน ข้าพเจ้าจะได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม.....					
0	แบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์					
	ข้าพเจ้าสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย.....					
00	ข้าพเจ้าจะยืมทักทายผู้อื่นก่อนเสมอ.....					

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงมาก	5 คะแนน	1 คะแนน
จริงค่อนข้างมาก	4 คะแนน	2 คะแนน
จริงปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงค่อนข้างน้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
จริงน้อยหรือไม่จริงเลย	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538: 8)

1. แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
90.01 – 100	มีลักษณะมุ่งอนาคตในระดับสูงที่สุด
70.01 – 90.00	มีลักษณะมุ่งอนาคตในระดับสูง
50.01 – 70.00	มีลักษณะมุ่งอนาคตในระดับปานกลาง
30.01 – 50.00	มีลักษณะมุ่งอนาคตในระดับต่ำ
20.00 – 30.00	มีลักษณะมุ่งอนาคตในระดับต่ำที่สุด

2. แบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
90.01 – 100	มีลักษณะความเป็นผู้นำในระดับสูงที่สุด
70.01 – 90.00	มีลักษณะความเป็นผู้นำในระดับสูง
50.01 – 70.00	มีลักษณะความเป็นผู้นำในระดับปานกลาง
30.01 – 50.00	มีลักษณะความเป็นผู้นำในระดับต่ำ
20.00 – 30.00	มีลักษณะความเป็นผู้นำในระดับต่ำที่สุด

3. แบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์ จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
90.01 – 100	มีความมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับสูงที่สุด
70.01 – 90.00	มีความมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับสูง
50.01 – 70.00	มีความมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
30.01 – 50.00	มีความมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับต่ำ
20.00 – 30.00	มีความมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับต่ำที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้บริหารสถานศึกษาต่างๆ ที่จะทำการเก็บข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปพบผู้บริหารสถานศึกษาต่างๆ ที่จะทำการเก็บข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2549
3. จัดเตรียมเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการจัดการ 1 ชุด และแบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ 1 ชุด ประกอบด้วย แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ให้มีจำนวนมากกว่าจำนวนนักเรียนที่ใช้เป็น กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 25 เพื่อป้องกันการตอบข้อมูลไม่สมบูรณ์ของกลุ่มตัวอย่าง
4. วางแผนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเอง ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ข้างต้น
5. ก่อนเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้อธิบายให้ผู้ตอบเข้าใจวัตถุประสงค์ และให้เริ่มทำแบบวัดแล้วตามด้วยแบบสอบถามตามลำดับ
6. นำแบบสอบถามและแบบวัดที่เก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานและรายงานผลการวิจัยต่อไป

5. การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระเบียบวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows version 11.5 โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์หาค่าทางสถิติพื้นฐานของคะแนน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างคุณลักษณะบางประการ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการจัดการ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการจัดการ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) ตามลำดับ

3. วิเคราะห์ค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta-Weight) ของตัวแปรด้านคุณลักษณะบางประการ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และทดสอบนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญ โดยการทดสอบค่าที (t-test)

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (มยุรี ศรีชัย. 2538: 105)

$$n = \frac{\sum_{g=1}^k \frac{N_g^2 S_g^2}{W_g}}{\frac{N^2 e^2}{Z^2 \alpha/2} + \sum_{g=1}^k N_g S_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด
	k	แทน	จำนวนระดับขนาดโรงเรียน (4 ขนาด)
	S_g^2	แทน	ค่าความแปรปรวนในแต่ละขนาดโรงเรียน
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า
	N_g	แทน	จำนวนนักเรียนในแต่ละขนาดของโรงเรียน
	W_g	แทน	$\frac{N_g}{N}$

4.2 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

4.2.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ โดยการพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543: 249).

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

4.2.2 วิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบและแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Person Product-Moment Correlation Coefficient) (บุญเชิด ภิญญโณอนันต์พงษ์. 2545: 165-166)

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X\sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนตัวแปร X กับตัวแปร Y
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	X	แทน	คะแนนของข้อคำถามรายข้อ
	Y	แทน	คะแนนผลรวมของข้อที่เหลือทั้งหมด

4.2.3 ค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบวัดความสามารถในการจัดการ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 252)

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X\sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	ค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพ
	N	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำแบบวัด
	$\sum X$	แทน	ผลรวมคะแนนของแบบวัดที่หาความเที่ยงตรงตามสภาพ
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมคะแนนจากการสังเกตของครูผู้สอน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแบบวัดของนักเรียนแต่ละคน ยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนจากการสังเกตของครูผู้สอนของนักเรียนแต่ละคนยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนนแบบวัดกับคะแนนจากการสังเกตของครูผู้สอน

4.2.4 หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบและแบบสอบถาม โดยใช้สูตรวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบัค Cronbach (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543: 218)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อ
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของทั้งฉบับ

4.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

4.3.1 ค่าสถิติพื้นฐานของการวิจัย ได้แก่

1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
2. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)

4.3.2 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยใช้สูตร (Person Product-Moment Correlation Coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546: 314)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนตัวแปร X กับตัวแปร Y
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของ X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของ Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่าง X กับ Y ทุกคู่

4.3.3 การทดสอบความมีนัยสำคัญสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546: 317)

$$t = r \sqrt{\frac{N-2}{1-r^2}} \quad df = N-2$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าการแจกแจงแบบที
	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

4.3.4 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Regression) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546: 337)

$$R_{y.12...k} = \sqrt{\beta_1 r_{y1} + \beta_2 r_{y2} + \dots + \beta_k r_{yk}}$$

เมื่อ	$R_{y.12...k}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่าง ตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k กับตัวแปรตาม
	$\beta_1, \beta_2 \dots \beta_k$	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k กับตัวแปรตามในรูปคะแนนมาตรฐาน
	$r_{y1}, r_{y2} \dots r_{yk}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Y) กับตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k

4.3.5 ทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546: 337)

$$F = \frac{R^2}{1-R^2} \cdot \frac{N-k-1}{k} \quad df = k, df = N-k-1$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกแจงแบบ F (F-distribution)
	R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

4.3.6 การหาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (Score weight: b)

โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540: 332)

$$b_i = \beta_j \cdot \frac{S_y}{S_j}$$

เมื่อ	b_i	แทน	ค่า Score weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนดิบ
	β_j	แทน	ค่า Beta weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนมาตรฐาน
	S_j	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ j
	S_y	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตาม

4.3.7 การทดสอบนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญ โดยใช้สูตร t-test

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540: 344)

$$t = \frac{b_j}{SE_{bj}} \quad df = N - k - 1$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าการแจกแจงแบบทีของค่าน้ำหนักความสำคัญ ในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระแต่ละตัว
	b_j	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระ
	SE_{bj}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนักความสำคัญ ในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระแต่ละตัว
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

X_1	แทน	ลักษณะมุ่งอนาคต
X_2	แทน	ลักษณะความเป็นผู้นำ
X_3	แทน	ความมีมนุษยสัมพันธ์
X_4	แทน	ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
X_5	แทน	การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
Y	แทน	ความสามารถในการจัดการ
n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถามและแบบวัด
k	แทน	คะแนนเต็มทั้งฉบับของแบบสอบถามและแบบวัด
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามและแบบวัด
SE_{meas}	แทน	ค่าความความคลื่อนมาตรฐานของการวัด
r_{xy}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
df	แทน	ระดับขั้นความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
SS	แทน	ค่าความแปรปรวน (Sum of Square)
SE	แทน	ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวน (Mean Square)
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
b	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรคุณลักษณะในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรคุณลักษณะในรูปคะแนนมาตรฐาน
SE_b	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
t	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงของที
F	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงของเอฟ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรคุณลักษณะแต่ละด้านกับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และคุณภาพของเครื่องมือวัด
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรคุณลักษณะ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณลักษณะกับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรคุณลักษณะกับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
4. คำนำนักความสำคัญของตัวแปรคุณลักษณะที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และการทดสอบนัยสำคัญของคำนำนักความสำคัญโดยใช้ค่าที่ (t)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรคุณลักษณะแต่ละด้านกับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และคุณภาพของเครื่องมือวัด ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรคุณลักษณะแต่ละด้านและความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และคุณภาพของเครื่องมือวัด

ตัวแปร	n	k	$\bar{X}$	S	r_{tt}	SE_{meas}	แปลความหมาย
X_1	20	100	67.74	14.03	.83	5.75	ปานกลาง
X_2	20	100	59.55	13.65	.89	4.52	ปานกลาง
X_3	20	100	66.68	12.18	.77	5.84	ปานกลาง
X_4	20	100	66.99	12.38	.85	4.79	ปานกลาง
X_5	20	100	66.75	16.03	.79	7.35	ปานกลาง
Y	40	120	88.37	9.66	.79	4.43	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และความสามารถในการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสามารถในการจัดการ เท่ากับ 9.66 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรคุณลักษณะ มีค่าอยู่ระหว่าง 12.18 ถึง 16.03

เมื่อพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือวัด พบว่า เครื่องมือวัดทั้ง 6 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าอยู่ระหว่าง .77 ถึง .89 ส่วนค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความสามารถในการจัดการ เท่ากับ 4.43 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของตัวแปรคุณลักษณะ มีค่าอยู่ระหว่าง 4.52 ถึง 7.35

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรคุณลักษณะ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณลักษณะกับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรคุณลักษณะ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณลักษณะกับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	Y
ลักษณะมุ่งอนาคต (X ₁)	1.000	.622**	.624**	.694**	.572**	.408**
ลักษณะความเป็นผู้นำ (X ₂)		1.000	.602**	.741**	.589**	.213**
ความมีมนุษยสัมพันธ์ (X ₃)			1.000	.747**	.638**	.403**
ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (X ₄)				1.000	.743**	.415**
การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (X ₅)					1.000	.369**
ความสามารถในการจัดการ (Y)						1.000

** p < .01

จากตาราง 6 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองกับความสามารถในการจัดการ มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .213 ถึง .415 นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรคุณลักษณะแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับตัวแปรคุณลักษณะด้านอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรคุณลักษณะ พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับตัวแปรคุณลักษณะหลายตัว ได้แก่ ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ส่วนลักษณะความเป็นผู้นำ มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับตัวแปรคุณลักษณะหลายตัว ได้แก่ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สำหรับความมีมนุษยสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับตัวแปรคุณลักษณะหลายตัว ได้แก่ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังพบว่า ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

นอกจากนี้ ถ้าพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรคุณลักษณะ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .572 ถึง .747 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง ซึ่งวิรัชพานิชวงศ์ (2546: 165-169) ได้เสนอไว้ว่า ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณนั้น เพื่อไม่ให้เกิด Multicollinearity ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาต้องไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือหากสัมพันธ์กันก็ต้องมีความสัมพันธ์กันไม่สูงมากนัก หรือมีค่าความสัมพันธ์ไม่เกิน 0.8 ซึ่งสอดคล้องกับ อุทัยวรรณ สายพัฒนา และฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2547: 55-56) ที่กล่าวว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยที่เป็นไปได้ต้องมีค่าน้อยกว่า 0.8 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อ เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์ของการวิจัยนี้ ไม่เกิน 0.8

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรคุณลักษณะกับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรคุณลักษณะกับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
Regression	5	11391.38	2278.27	32.23**
Residual	481	33999.56	70.68	
Total	486	45390.94		
R = .501		R ² = .251		

** p < .01

จากตาราง 7 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรคุณลักษณะด้านลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองกับความสามารถในการจัดการ มีค่าเท่ากับ .501 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรคุณลักษณะกับความสามารถในการจัดการ มีค่าเท่ากับ .251 ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรคุณลักษณะทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการจัดการได้ ร้อยละ 25.10

4. คำนำนัยสำคัญของตัวแปรคุณลักษณะที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และการทดสอบนัยสำคัญของค่านำนัยสำคัญของค่าที่ (t) ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 คำนำนัยสำคัญของตัวแปรคุณลักษณะที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และการทดสอบนัยสำคัญของค่านำนัยสำคัญของค่าที่ (t)

ตัวแปร	b	β	SE _b	t	p
ลักษณะมุ่งอนาคต (X_1)	.17	.25	.04	4.32**	.000
ลักษณะความเป็นผู้นำ (X_2)	.21	.29	.04	4.86**	.000
ความมีมนุษยสัมพันธ์ (X_3)	.13	.16	.05	2.64**	.008
ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (X_4)	.21	.26	.06	3.26**	.001
การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (X_5)	.06	.10	.04	1.64	.100

** $p < .01$

a = 62.69

จากตาราง 8 พบว่า คำนำนัยสำคัญของตัวแปรคุณลักษณะด้านลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ และลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการจัดการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองส่งผลต่อความสามารถในการจัดการ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาคำนำนัยสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรคุณลักษณะที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการสูงสุด คือ ลักษณะความเป็นผู้นำ มีค่านำนัยสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .29 รองลงมา คือ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ลักษณะมุ่งอนาคต และความมีมนุษยสัมพันธ์ มีค่านำนัยสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .26, .25 และ

.16 ตามลำดับ ส่วนการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ไม่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการ นั่นคือ นักเรียนที่มีลักษณะความเป็นผู้นำ มีลักษณะมุ่งมั่นอนาคต มีมนุษยสัมพันธ์สูง และได้รับการจัดการเรียนการสอนในลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาก จะส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปวัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานและวิธีการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการจัดการและเพื่อศึกษาปัจจัยคุณลักษณะบางประการที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณลักษณะแต่ละด้านกับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง กับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
4. เพื่อศึกษาคำแนะนำนักความสำคัญของคุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานการวิจัย

1. ตัวแปรคุณลักษณะแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. คุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. คำแนะนำนักความสำคัญของตัวแปรคุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 214 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 278 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 6,358 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 20 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 21 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 487 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 2 ชุด ได้แก่

1. แบบวัดความสามารถในการจัดการ จำนวน 40 ข้อ
2. แบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง	จำนวน 20 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปพบผู้อำนวยการสถานศึกษาแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกฉบับ ประกอบด้วย แบบวัดความสามารถในการจัดการ แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต แบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ แบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์ แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และแบบสอบถามวัด

การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง รวมทั้งสิ้น 487 ฉบับ ผู้วิจัยได้รับแบบวัดและแบบสอบถามที่มีการตอบอย่างสมบูรณ์ จำนวน 487 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่าง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2549

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรคุณลักษณะด้านลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และความสามารถในการจัดการ
2. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรคุณลักษณะ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณลักษณะกับความสามารถในการจัดการ
3. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรคุณลักษณะกับความสามารถในการจัดการ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยการทดสอบค่าที (t) และการทดสอบค่าเอฟ (F)
4. หาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรคุณลักษณะและการทดสอบนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญโดยใช้ค่าที (t)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 มีลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง และความสามารถในการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง
2. คุณลักษณะทุกด้านมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .501 และมีกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .251 แสดงว่าตัวแปรคุณลักษณะทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการจัดการได้ ร้อยละ 25.10
3. ตัวแปรคุณลักษณะด้านลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและความมีมนุษยสัมพันธ์ส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการจัดการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองส่งผลต่อความสามารถในการจัดการ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรคุณลักษณะที่ส่งผลต่อความสามารถในการ

จัดการมากที่สุด คือ ลักษณะความเป็นผู้นำ มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .29 รองลงมา คือ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ลักษณะมุ่งอนาคต และความมีมนุษยสัมพันธ์ มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .26, .25 และ .16 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะด้านลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และความสามารถในการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า การแสดงคุณลักษณะต่างๆ และความสามารถในการจัดการออกมายังไม่ชัดเจน เนื่องจากนักเรียนในวัยนี้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นจากวัย วุฒิภาวะ สติปัญญา ประสบการณ์ ลักษณะการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ในแต่ละระดับที่มีความเข้ม ความซับซ้อน และรายละเอียดแตกต่างกัน จึงส่งผลให้นักเรียนในระดับนี้มีคุณลักษณะและความสามารถในการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรเลือกกิจกรรมที่นักเรียนจะต้องใช้ความสามารถในการจัดการด้วยตัวเอง เพื่อแสวงหา ค้นพบ และเกิดประสบการณ์ความรู้และการจัดการด้วยตนเอง โดยเน้นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางและให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของกรมวิชาการ (2543: 59) ที่ศึกษาพบว่า นักเรียนในทุกระดับมีคุณลักษณะและความสามารถที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีความแตกต่างในเรื่องของวัย ความคิด ประสบการณ์ และลักษณะการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษา เช่นเดียวกับวิชัย วงศ์ใหญ่ (กรมวิชาการ. 2543: 96; อ้างอิงจาก วิชัย วงศ์ใหญ่. 2543) กล่าวว่า คุณลักษณะและความสามารถในการจัดการของเด็กแต่ละระดับจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสติปัญญา วุฒิภาวะและสภาพแวดล้อมทางสังคม

2. มีคุณลักษณะบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 และ ข้อ 2 โดยพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองกับความสามารถในการจัดการ มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อภิปรายได้ว่า ความสามารถในการจัดการซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะทำให้ นักเรียนประสบผลสำเร็จในการทำงานรวมถึงการเรียนรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตาม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในจุดหมายข้อ 3 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 2) นั้น มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง กล่าวคือ การพัฒนา นักเรียนให้มีความสามารถในการจัดการได้นั้น จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคต มีลักษณะความเป็นผู้นำ มีความมีมนุษยสัมพันธ์ นอกจากนี้ ครูควรจัดการเรียนการสอนในลักษณะ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้ปกครองควรให้ความสนใจและส่งเสริม การเรียนของนักเรียนให้มากที่สุด ซึ่งจะทำให้การพัฒนาความสามารถในการจัดการของนักเรียน ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่วางไว้

3. คุณลักษณะด้านลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ และ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการจัดการ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 โดยที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการ สูงสุด คือ ลักษณะความเป็นผู้นำ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ลักษณะมุ่งอนาคต และความมีมนุษยสัมพันธ์ ตามลำดับ นั่นคือ นักเรียนที่มีลักษณะความเป็น ผู้นำ ลักษณะมุ่งอนาคต และมีความมีมนุษยสัมพันธ์สูง ได้รับการจัดการเรียนการสอนในลักษณะการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมมาก จะส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการ

การที่คุณลักษณะด้านลักษณะความเป็นผู้นำส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของ นักเรียนสูงสุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการได้เป็นผู้นำกลุ่ม กล่าวแสดงความคิดเห็น มีความสามารถในการ แนะนำและถ่ายทอดวิธีการ มีความเชี่ยวชาญในงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นพฤติกรรมที่ แสดงให้เห็นว่านักเรียนจะเป็นผู้นำในการจัดการ นอกจากนี้การควบคุมอารมณ์ของตนเองให้อยู่ใน ภาวะที่เป็นปกติก็มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการจัดการที่ดี ซึ่งผลการวิจัยมี ความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ สุภิญญา เลี้ยววนิชย์ (2545: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า เขาวนัญญา ทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับลักษณะความเป็นผู้นำอันจะนำไปสู่ความสามารถในการจัดการ ทั้งนี้ การเป็นผู้นำกลุ่มนั้น นอกเหนือจากที่นักเรียนจะมีพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นแล้ว นักเรียนยังต้องมี การควบคุมอารมณ์ของตนเอง ไม่ตัดสินใจโดยใช้อารมณ์เป็นใหญ่ คิดอย่างรอบคอบ มีเหตุผล จึงจะทำให้การเป็นผู้นำกลุ่มมีความสมบูรณ์ และทำงานสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ เช่นเดียวกับ พิศิษฐา ตัณฑวนิช; และคนอื่นๆ (2542: 13) ที่กล่าวว่า ผู้นำมีหน้าที่หลักสำคัญ คือ การจัดการ ภายใน เพื่อประสานตัวคน ตลอดจนวัตถุประสงค์ และการทำงานอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันต้องมีการจัดการภายนอก เพื่อเป็นผู้นำและปรับตัวให้เหมาะสมกับลักษณะ สภาพแวดล้อมภายนอก โดยประสาธ สอ้านวงษ์ (กรมวิชาการ. 2543: 84; อ้างอิงจาก ประสาธ สอ้านวงษ์. 2543) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การฝึกนักเรียนให้เป็นผู้นำเป็นผู้ตามถือเป็นเรื่องสำคัญ

เพราะว่าลักษณะการเป็นผู้นำ อยากเป็นคนจัดการ ลักษณะการเป็นหัวหน้าคนทำให้เป็นคนที่ดีจัดการอะไรได้ดี ซึ่งก็จะทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมวิชาการ (2543: 59) ที่พบว่า ลักษณะความเป็นผู้นำ การรู้จักหน้าที่ มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของเด็กไทยที่จะส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการจัดการที่ดีได้

การที่คุณลักษณะด้านลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝน เกิดการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รวมถึงทักษะการคิด การจัดการกับความรู้ การแสดงออก การสร้างองค์ความรู้ใหม่และการทำงานกลุ่ม สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปสู่ความสามารถในการจัดการที่ดีได้ สอดคล้องกับทฤษฎี ยุทธวิธี 4 ดาว (สุมนทนา พรหมบุญ; และคนอื่น ๆ. 2541: 33) ซึ่งอธิบายไว้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ก็คือ การมีเด็กแต่ละคนมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วม ก็คือ การที่เด็กเอาใจจดใจจ่อร่วมทำให้ตัวเขาเองเกิดการเรียนรู้ ไม่โดยทางตรงก็ทางอ้อม และคล้ายคลึงกับงานวิจัยของอัสฎาฐ ปาลินทร (2546: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า ทักษะการจัดการของเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นด้วยการระดมสมอง ก่อนและขณะจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความแตกต่างกัน เช่นเดียวกับกรมสามัญศึกษา (2537: 1-5) ที่ศึกษาพบว่า ในการพัฒนาความสามารถในการคิด และความสามารถในการจัดการ มุ่งหวังเพื่อให้นักเรียนคิดเป็น และจัดการเป็น ซึ่งมีกระบวนการที่สำคัญ 5 ประการ คือ การสืบค้นปัญหา การรวบรวมข้อมูล 3 ด้าน การตัดสินใจอย่างมีเป้าหมาย การปฏิบัติและตรวจสอบผลงาน และการประเมินผลเพื่อวางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการสอนแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับประสบการณ์ในการสอนของผู้วิจัย ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมีส่วนร่วม จะมีความสามารถในการจัดการสูงด้วย

การที่คุณลักษณะด้านลักษณะมุ่งอนาคตส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากคนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจะเป็นคนที่มีกำลังเห็นถึงผลดี ผลเสีย ของการกระทำที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การแสดงออกถึงพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนการคาดการณ์ไกล และการวางแผนเพื่อรอรับผลดี หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยไม่ต้องพึ่งพาการควบคุมจากคนอื่น และสามารถกระทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความเสียสละหรืออดทนเป็นเวลานาน จึงทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักในการที่จะกระทำพฤติกรรมและสามารถควบคุมตนเองไปสู่การจัดการที่ดีได้อย่างเหมาะสม จึงดำเนินการวางแผนเพื่อปฏิบัติ ต่อจากนั้นจะควบคุมตนเองให้ปฏิบัติเป็นขั้นตอนตามแผนที่วางไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคต ซึ่งผลการวิจัยมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ (2541: 166) ที่ศึกษาพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต

ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนอันจะนำไปสู่ความสามารถในการจัดการ กล่าวคือ นักเรียนที่มีการคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถวางแผนปฏิบัติตนทางการเรียนได้ เห็นความสำคัญของการเรียน เห็นประโยชน์ของการเรียน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ สามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพที่ดีได้ จะเป็นผู้ที่ ประสบความสำเร็จในชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของกรมวิชาการ (2543: 59) ที่พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของเด็กไทยที่จะส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการจัดการที่ดี นอกจากนี้ จันทนา นนทิกกร (2533: 32-33) กล่าวว่า บุคคลใดมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง มีเป้าหมายหรือการกำหนดสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้าชัดเจน ย่อมมีความตั้งใจและใช้ความพยายามอย่างจริงจัง ในการกระทำพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต เช่น ขยันเรียนหนังสือในปัจจุบัน เพื่อจะได้งานดีมีชีวิตก้าวหน้าและสุขสบายในอนาคต

สำหรับคุณลักษณะด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีจะพยายามทำให้คนซึ่งต้องติดต่อเกี่ยวข้องกันเข้าใจกัน เกิดการยอมรับ และพึงพอใจ มีความพยายามที่จะแสดงออก หรือแสดงการกระทำที่ดีต่อกัน เกิดการร่วมมือในการทำงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของบุคคลและกลุ่ม ซึ่งการแสดงออกเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลและกลุ่ม จะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เกิดความรัก ความเชื่อถือ การยอมรับซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การจัดการที่ดีและความสำเร็จในการทำงาน ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของกรมวิชาการ (2543: 59) ที่พบว่า ความมีมนุษยสัมพันธ์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของเด็กไทยที่จะส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการจัดการที่ดี โดยการประสานงานและทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อเลือกใช้ทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่นเดียวกับ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2540: 3) กล่าวว่า บุคคลที่มีความพยายามที่จะจัดระบบงานและจัดระบบคน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์สูง เพื่อให้เพื่อนร่วมงานพึงพอใจที่จะทำงานด้วย นอกจากนี้ สุชาดา วัชรุณ (กรมวิชาการ. 2543: 106; อ้างอิงจาก สุชาดา วัชรุณ. 2543) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การจัดการที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วย จึงจะทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ตัวแปรคุณลักษณะที่พบว่าไม่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการของนักเรียน คือ คุณลักษณะด้านการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง ทั้งนี้เนื่องจาก ในอดีตที่ผ่านมาสังคมไทย ไม่เน้นปลูกฝังเรื่องการจัดการ การอบรมเลี้ยงดู มักเน้นให้เด็กต้องเชื่อฟังและทำตามผู้ปกครอง มีโอกาสวิเคราะห์เหตุผลน้อย ไม่มีโอกาสวิเคราะห์ทางเลือก แต่ถูกกำหนดให้ทำตามผู้ปกครอง กำหนดไว้จนกลายเป็นคำสั่ง สำหรับครอบครัวยุคใหม่ ผู้ปกครองก็จะตัดสินใจเอง ทำแทนทุกอย่าง

ไม่ได้เน้นให้นักเรียนได้พึ่งพาตนเอง และไม่ฝึกให้นักเรียนรับผิดชอบ จึงทำให้นักเรียนจัดการงานไม่เป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมวิชาการ (2543: 67) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กจัดการไม่เป็นเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคม และครอบครัว ทำให้เด็กไม่กล้าทำในสิ่งที่ต้องการเป็นการทำตามคำสั่งของผู้ปกครอง จนไม่ได้แสดงความสามารถที่ตนเองมีอยู่ออกมาตลอดเวลา เช่นเดียวกับโกวิท ประวาลพุกษ์ (กรมวิชาการ. 2543: 89) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กจัดการไม่เป็น คือ ผู้ใหญ่ตัดสินใจแทนเด็ก พุดในลักษณะที่ไม่ไว้ใจ พอเด็กจะทำผู้ใหญ่กลับพูดว่าจะทำเอง

จากหลักการและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาครั้งนี้ คือ คุณลักษณะด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองไม่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการ

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะเป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ดังนั้นการนำผลการวิจัยไปใช้ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างด้วย

1.2 การวิจัยทำให้ทราบว่า ตัวแปรคุณลักษณะ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต

ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ และลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อความสามารถในการจัดการ ดังนั้น ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการมากยิ่งขึ้น ดังนี้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรแบ่งเป็นภาคความรู้ที่รวมถึงประสบการณ์จากการเรียนรู้ส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งเป็นภาคปฏิบัติให้นักเรียนสามารถเลือกกิจกรรมที่ต้องใช้ความสามารถในการจัดการด้วยตัวเอง เพื่อแสวงหา ค้นพบ และเกิดประสบการณ์ความรู้และการจัดการด้วยตนเอง โดยเน้นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางและให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตมากขึ้น คือ การวางแผนเพื่อรอรับผลดีที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในอนาคต ทำให้นักเรียนมีลักษณะความเป็นผู้นำมากขึ้น คือ การเป็นผู้นำกลุ่มในการทำงาน และทำให้นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันมากขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เกิดความเชื่อถือ การยอมรับซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ควรประสานกับผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถในการจัดการ ตั้งแต่ที่บ้านไปจนถึงโรงเรียน และสังคม เพื่อฝึกการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงควบคู่ไปด้วย ซึ่งจะช่วยให้การส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ และลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมประสบผลสำเร็จ

ตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรคุณลักษณะด้านอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการของนักเรียน เช่น รูปแบบการสอน วิธีการอบรมเลี้ยงดู และบุคลิกภาพ ซึ่งอาจเป็นการทำวิจัยเชิงทดลอง โดยเน้นตัวแปรลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการพัฒนาบุคลิกภาพตามตัวแปรคุณลักษณะที่ศึกษา

2.2 เนื่องจากตัวแปรคุณลักษณะที่นำมาศึกษา ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการจัดการได้ ร้อยละ 25.10 ดังนั้น จึงควรศึกษาค้นหาตัวแปรคุณลักษณะอื่นที่คาดว่าจะส่งผลต่อความสามารถในการจัดการ

2.3 การทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อตัวแปรใดตัวแปรหนึ่ง ควรมีการศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้กว้างขวาง ลึกซึ้ง และพิจารณาคัดเลือกตัวแปรปัจจัยที่ไม่มีความซ้ำซ้อนกัน หรือซ้ำซ้อนกันน้อยที่สุด เพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหา Multicollinearity.

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงรัง. (2545). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กรมวิชาการ. (2540). *แนวทางการสร้างและการพัฒนาเครื่องมือวัดความสามารถในการจัดการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมฯ.
- (2540). *การพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย (ระยะ 1 พ.ศ. 2540)*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา กรมฯ.
- (2542). *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ด้านทักษะการจัดการ*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา กรมฯ.
- (2542). *การพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ด้านทักษะการจัดการ*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา กรมฯ.
- (2543). *รายงานการวิจัย เรื่อง ทักษะการจัดการของเด็กไทย คุณลักษณะ พฤติกรรม และการส่งเสริม*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา กรมฯ.
- กรมสามัญศึกษา. (2537). *การสร้างรายวิชาคิดเป็น*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฯ.
- (2539). *นักเรียนเป็นศูนย์กลางนั้นอย่างไร*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์. กรมฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ (2536). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์ ว 107 โครงการวิทยาศาสตร์กับคุณภาพชีวิตระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.
- (2539). *คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์ การค้าประเวณี การติดยาและสารเสพติด*. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.
- (2544, 2 พฤศจิกายน). คำสั่งที่ วก 1166/2544 เรื่องให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.
- (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 3*. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.
- (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สารและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.
- (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สารและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.
- (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการจัดเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.

- โกวิท ประวาลพุกษ์. (2535). *การพัฒนาศักยภาพมนุษย์สำหรับอนาคต ตามแนวหลักสูตร ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- โกศล มีคุณ. (2534). “มนุษย์สัมพันธ์,” *เอกสารคำสอนวิชามนุษย์สัมพันธ์ในองค์การ*.
ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึงราชบุรี.
- ไชศรี คนจริง. (2537). “ความหมายและความสำคัญของการจัดการ,” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการและการดำเนินการสหกรณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. นครบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จันทนา นนทิก. (2533). *การทดลองใช้ชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการทำงาน โดยวางเป้าหมายสำหรับเยาวชน*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จุลจักร โนพันธุ์. (2529). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์และ มนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จำรูญ เรืองขจร. (2543, กุมภาพันธ์). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม*.
วารสารวิชาการ. 3(2): 35-48.
- ชุติญา แสนละมุน. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในโรงเรียนประจำของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูชัย สมितिไกร และสมชาย เตียวกุล. (2530). *รายงานการวิจัยเรื่องผลของประสบการณ์กลุ่มฝึก มนุษย์สัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลตามการรับรู้ของผู้รับการฝึก*. เชียงใหม่:
ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2546). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: เทพนรมิตรการพิมพ์.
- ญาดาพนิต พิณกุล. (2545). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: ธีระวิทยานิพนธ์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิน. (2520). *รายงานการวิจัย เรื่อง จริยธรรมของ เยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เดโช สวานานนท์. (2510). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์.
- ทิสนา เขมมณี. (2542, มีนาคม-มิถุนายน). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง :*
โมเดลชิปปา. *วารสารครุศาสตร์*. 27(3): 1-17.

- ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี*. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ธีระ ชัยยุทธยรรยง. (2526, เมษายน-พฤษภาคม). “อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการกระทำผิดของ
เด็กวัยรุ่น,” *วารสารแนะแนว*. 18(12): 9-14.
- ธีระชัย ปุณณโชติ. (2531). *การสอนกิจกรรมโครงการวิทยาศาสตร์: คู่มือสำหรับครู*. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจิตต์ ชาวเกียรติพงศ์; และคนอื่นๆ. (2545). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- นภาพร สุทธิกุล. (2546). *การพัฒนาเครื่องมือประเมินความสามารถในการจัดการของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดพัทลุง*. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
(การวัดผลการศึกษา). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญญโญอนันต์พงษ์. (2545). *ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับ
การประเมินผลการศึกษา (หน่วยที่ 3)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุรชัย ศิริมหาสาร. (2547). *การออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ*.
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.
- ปณิดา นิตยาพร. (2542, พฤษภาคม) “การบ้าน:วิธีการเรียนรู้ที่สำคัญ,” *วารสารวิชาการ*.
2(5): 31-36.
- ประทุม ศรีรักษา. (2543). “ การเรียนแบบมีส่วนร่วม,” *วารสารทางวิชาการครูสารเทพสตรี*.
4(1): 50-57.
- ปิยาพร ถาวรเศรษฐ. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำโครงการกับ
ทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษา
กรุงเทพมหานคร*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรดี ลิมปรัตน์กร. (2547). *ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วย
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดดุสิตาราม*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พรประไพ อุทะนุต. (2542). รายงานผลการนิเทศเชิงวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบามอก อ.ลอง จ.แพร่. รายงานผลการวิจัยปฏิบัติการ.
- พนิดา สิ้นสุวรรณ. (2527). การเปรียบเทียบลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวิชาสังคมศึกษา เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยการสอนโดยใช้เทคนิคการพยากรณ์กับการสอนแบบบรรยาย. ปรินูญานิพนธ์ ศศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2545). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เฮาส์ ออฟ เคอร์รี่ส์.
- พิศิษฐ ตันทวนิช; และคนอื่นๆ. (2542). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ด้านทักษะการจัดการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา 2542.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉก. (2526) “ลักษณะมุ่งอนาคต,” เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่น และการอบรม หน่วยที่ 9-15. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพรัตน์ ไหลไผ่ทอง. (2539). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการ โดยใช้เทคนิคคิวิซี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ โตเทศ. (2531, มีนาคม). “อนาคตกลุ่มประสบการณ์ที่ควรมีหลักสูตรประถมศึกษา,” วารสารการศึกษา. 11(6):18-21.
- ผลสัมฤทธิ์ขั้นพื้นฐานปี 47 ต่ำกว่า 50% ยกชุด. (2548, 30 มิถุนายน) ไทยรัฐ. หน้า 15.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Techinques). กรุงเทพฯ: วิ.เจ.พรินติ้ง.
- ยงยุทธ ดลกุล. (2528, มกราคม). “คุณสมบัติที่ผู้นำที่ดีควรมี,” ประชากรศึกษา. 35(4): 28-32.
- เยี่ยม ศรีทอง. (2542). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน. กรุงเทพฯ: เอิร์ดเวฟ เอ็ดดูชั่น.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2540). สถิติวิทยาทางการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ละเมียด ลิมอักษร. (2520, พฤษภาคม). “ที่พึ่งของเด็ก,” ประชาศึกษา. 28(10): 14-21.
- ละออ แก้วสุวรรณ. (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ลัดดา ภูเกียรติ. (2543). "กิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบโครงงาน," *ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2544). *โครงงานเพื่อการเรียนรู้ หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรลักษณ์ ไชยทัพ. (2544). *การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เชียงใหม่ บี.เอส. การพิมพ์.
- วัชรารมณ์ แก้วดี. (2544). *การเรียนรู้จากการทำโครงงาน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันนิภา เลิศล้ำศรีเทียน. (2535). *การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการจัดการทางธุรกิจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจิตร อวະกุล. (2537). *เทคนิคมนุษย์สัมพันธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์-มีนาคม). *ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย: เรื่องง่ายๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้*. ข่าวสารการวิจัย. 18(3): 8-11.
- วิทยา เทพยา. (2527). *เทคนิคมนุษย์สัมพันธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- วิทยากร เชียงกุล. (2536). *ศัพท์การบริหารจัดการ*. กรุงเทพฯ: เบียร์ฟ้า.
- วิรัช พานิชวงศ์. (2546). *การวิเคราะห์การถดถอย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ศรีสมร พุ่มสะอาด; และคนอื่นๆ. (2543) *รายงานการวิจัย เรื่อง ทักษะการจัดการของเด็กไทย คุณลักษณะ พฤติกรรม และการส่งเสริม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สมพร สุทัศน์ย์. (2542). *มนุษย์สัมพันธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ภูวภาดาวรรณ. (2544). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: The Knowledge Center.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2543). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชัยศิริการพิมพ์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2527). *รายงานการวิจัยและประเมินผล วิชาวิทยาศาสตร์ร่วมกับนานาชาติชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. กรุงเทพฯ: สถาบันฯ.
- (2531). *คู่มือการทำงานและการจัดแสดงโครงงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. กรุงเทพฯ: สถาบันฯ.
- เสถียร เหลืองอร่าม. (2525). *วิทยาการจัดการ*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.

- สายใจ อาจองค์. (2545). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับบุคลิกภาพ การเข้าสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2543*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2545). *แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. (2540). *แนวทางการสร้างและการพัฒนาเครื่องมือวัด ความสามารถในการจัดการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำเริง บุญเรืองรัตน์; และคนอื่นๆ (ม.ป.ป.). *การวัดผลและประเมินผลการศึกษา สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับรวมเล่ม อันดับ 3*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- สุมนทรา พรหมบุญ. (2540). *การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. นนทบุรี: เอส อาร์ พรินติ้ง ลิมิตเตดพาร์ทเนอร์ชิป.
- สุมนทรา พรหมบุญ; และคนอื่นๆ. (2541). *โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน: การปฏิรูป การเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: ไอเดีย สแควร์.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2540, กันยายน). *ทำไมต้องปฏิรูปการเรียนรู้*. วารสารการศึกษา (กทม.). 20(12): 2-10.
- สุพจน์ ดวงเนตร (2542). *การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการจัดการ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุภัททา ปิณฑะแพทย์. (2540). *จิตวิทยาทั่วไป แนวคิดและทฤษฎีขั้นมูลฐานและการประยุกต์*. ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุภิญญา เลี้ยววานิชย์. (2545). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเขาวนปัญญาทางอารมณ์กับลักษณะ ความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผล การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพิน ดิษฐสกุล. (2545). *“การเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคชันนิสต์ด้วยการทำโครงการที่เน้นการ ร่วมมือร่วมพลัง,” ประมวลบทความทักษะของครูวิทยาศาสตร์มีอาชีพในยุคปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุรพงศ์ อัมพวงษ์. (2537, ตุลาคม). *วิธีสร้างความประทับใจ*. เดลินิวส์. 7(156): 15.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2527, ตุลาคม). “เขาสอนเด็กให้มองอนาคต,” *สารพัฒนาหลักสูตร*. 31: 14-15.
- สุจิต เพียรชอบ. (2530, เมษายน-มิถุนายน). “มองหลักสูตรมัธยมศึกษา : ปัจจุบันและอนาคต,” *วารสารครุศาสตร์*. 15(4): 27-36.
- (2539). *นักเรียนเป็นศูนย์กลางนั้นอย่างไร*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อนุรักษ์ ขาติเชยแดง. (2547). *การศึกษาค้นคว้าเพื่อการเรียนและความสามารถในการจัดการ*
การเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบโครงการที่ใช้เทคนิค
ควิซีและวิธีสอนแบบแก้ปัญหาที่ใช้เทคนิคศึกษาค้นคว้าตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัมพร ปาลินทร. (2546). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่นด้วยการเล่นตามสมมติที่มีต่อทักษะ*
การจัดการของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัมพร แต่เกษม. (2539). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์*.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุดมศักดิ์ ธนะกิจรุ่งเรือง; และคนอื่นๆ. (2543, มิถุนายน). “โครงการ,” *วารสารวิชาการ*. 3(6): 17-24.
- อุทัย หิรัญโต. (2526). *สารานุกรมศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์ (การบริหารรัฐกิจ)*. กรุงเทพฯ: ทิพย์อักษร
- อุทัยวรรณ สายพัฒนา และฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. (2547). “Collinearity,” *วารสารปาริชาติ*. 17(1): 55-62.
- อุบลรัตน์ เต็งไตรลักษณ์. (2520). “การศึกษาในอนาคต,” *วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ*. 11(2): 28-40.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2543). *ปัญหาการเรียนและเทคนิคช่วยให้ลูกเรียนดี*. กรุงเทพฯ: ชันดำ. 6(4): 11-12.
- Clarke, Jennifer Lee. (2003). *Experiential as an enable to improving conflict management in a work team*. (Online). Available: <http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/MQ78495>. Retrieved May 7, 2005.

- Cohen, Jacob and Cohen, Patricia. (1983). *Applied Multiple Regression/Correlation Analysis for the Behavioral Sciences*. Second Edition. U.S.A. : Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Davis, Keith. (1976). *Human Relation at Work*. 3rd ed. Tokyo: Kogasha.
- Epstein, Philip Poe. (2004). *An analysis of classroom management and discipline techniques of effective instrument music education in Los Angeles County (California)*. (Online). Available: <http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/1414876>. Retrieved May 7, 2005.
- Fulton, P.J. (1982). *Exploring Human Relation*. Boston: Houghton Mifflin Co.
- Kesner, J. (1998). *The effect of secure attachment on president children's conflict management skill*. Washington D.C: National Head Start Research Conference.
- Mischel, W. (1974). "Processes in Delay of Gratification," in L. Berkowitz (ed). *Advances in Experimental Social Psychology*. Vol.7.249-293. New York: Academic Press.
- Pedhazur Elazar J. (1997). *Multiple Regression in Behavioral Research*. Explanation and Prediction. Harcourt Brace College Publishers.
- Raynor. (1982). *Motivation Career Striving and Aging*. Washington: Hemisphere Publishing Corporation.
- Sullivan, Jame Patrick. (1990). *Characteristics and impact of effective practice in continuation high school on at-risk*. Dissertation Ph.D. California: Graduate school The University of Southern California. Photocopied. (Online). Available: from <http://wwwlib.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>. Retrieved July 25, 2005.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

ตาราง 9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความสามารถในการจัดการ

ข้อ	การประเมิน	ผู้ประเมินที่			IOC	การพิจารณา	ข้อ	การประเมิน	ผู้ประเมินที่			IOC	การพิจารณา
		1	2	3					1	2	3		
1	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	29	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
2	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	30	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
3	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	31	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
4	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	32	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
5	ข้อสอบ	-1	1	1	0.33	ปรับปรุง	33	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
6	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	34	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
7	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	35	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
8	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	36	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
9	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	37	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
10	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	38	ข้อสอบ	1	0	1	0.67	คัดเลือก
11	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	39	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
12	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	40	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
13	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	41	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
14	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	42	ข้อสอบ	1	0	1	0.67	คัดเลือก
15	ข้อสอบ	1	0	1	0.67	คัดเลือก	43	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
16	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	44	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
17	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	45	ข้อสอบ	1	0	1	0.67	คัดเลือก
18	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	46	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
19	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	47	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
20	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	48	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
21	ข้อสอบ	1	0	1	0.67	คัดเลือก	49	ข้อสอบ	1	0	1	0.67	คัดเลือก
22	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	50	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
23	ข้อสอบ	1	0	1	0.67	คัดเลือก	51	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
24	ข้อสอบ	1	1	0	0.67	คัดเลือก	52	ข้อสอบ	1	0	1	0.67	คัดเลือก
25	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	53	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
26	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	54	ข้อสอบ	1	1	0	0.67	คัดเลือก
27	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	55	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก
28	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก	56	ข้อสอบ	1	1	1	1.00	คัดเลือก

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต

ข้อ	ผู้ประเมินคนที่			IOC	การพิจารณา	ข้อ	ผู้ประเมินคนที่			IOC	การพิจารณา
	1	2	3				1	2	3		
1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	14	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
2	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	15	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
3	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	16	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
4	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	17	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
5	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	18	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
6	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	19	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
7	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	20	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
8	1	1	0	0.67	คัดเลือกไว้	21	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
9	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	22	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
10	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	23	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
11	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	24	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
12	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	25	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
13	1	1	1	1	คัดเลือกไว้						

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ

ข้อ	ผู้ประเมินคนที่			IOC	การพิจารณา	ข้อ	ผู้ประเมินคนที่			IOC	การพิจารณา
	1	2	3				1	2	3		
1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	16	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
2	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	17	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
3	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	18	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
4	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	19	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
5	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	20	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
6	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	21	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
7	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	22	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
8	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	23	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
9	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	24	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
10	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	25	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
11	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	26	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
12	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	27	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
13	1	1	0	0.67	คัดเลือกไว้	28	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
14	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	29	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
15	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	30	1	1	0	0.67	คัดเลือกไว้

ตาราง 12 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์

ข้อ	ผู้ประเมินคนที่			การ พิจารณา	หมายเหตุ	ข้อ	ผู้ประเมินคนที่			IOC	การ พิจารณา
	1	2	3				1	2	3		
1	1	1	1	1	คัดลอกไว้	16	1	1	1	1	คัดลอกไว้
2	1	1	1	1	คัดลอกไว้	17	1	1	1	1	คัดลอกไว้
3	1	1	1	1	คัดลอกไว้	18	1	1	1	1	คัดลอกไว้
4	1	1	1	1	คัดลอกไว้	19	1	1	1	1	คัดลอกไว้
5	1	1	1	1	คัดลอกไว้	20	1	1	1	1	คัดลอกไว้
6	1	1	1	1	คัดลอกไว้	21	1	1	1	1	คัดลอกไว้
7	1	1	1	1	คัดลอกไว้	22	1	1	1	1	คัดลอกไว้
8	1	1	1	1	คัดลอกไว้	23	1	1	1	1	คัดลอกไว้
9	1	1	1	1	คัดลอกไว้	24	1	1	1	1	คัดลอกไว้
10	1	1	1	1	คัดลอกไว้	25	1	1	1	1	คัดลอกไว้
11	1	1	1	1	คัดลอกไว้	26	1	1	1	1	คัดลอกไว้
12	1	1	1	1	คัดลอกไว้	27	1	1	1	1	คัดลอกไว้
13	1	1	1	1	คัดลอกไว้	28	1	1	1	1	คัดลอกไว้
14	1	1	1	1	คัดลอกไว้	29	1	1	1	1	คัดลอกไว้
15	1	1	1	1	คัดลอกไว้	30	1	1	1	1	คัดลอกไว้

ตาราง 13 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ข้อ	ผู้ประเมินคนที่			IOC	การพิจารณา	ข้อ	ผู้ประเมินคนที่			IOC	การพิจารณา
	1	2	3				1	2	3		
1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	17	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
2	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	18	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
3	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	19	1	1	0	0.67	คัดเลือกไว้
4	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	20	1	1	0	0.67	คัดเลือกไว้
5	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	21	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
6	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	22	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
7	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	23	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
8	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	24	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
9	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	25	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
10	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	26	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
11	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	27	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
12	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	28	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
13	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	29	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
14	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	30	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
15	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	31	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
16	1	1	1	1	คัดเลือกไว้	32	1	1	1	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 14 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

ข้อ	ผู้ประเมินคนที่			IOC	การพิจารณา	ข้อ	ผู้ประเมินคนที่			IOC	การพิจารณา
	1	2	3				1	2	3		
1	1	1	1	1	คัดลอกไว้	16	1	1	1	1	คัดลอกไว้
2	1	1	1	1	คัดลอกไว้	17	1	1	1	1	คัดลอกไว้
3	1	1	1	1	คัดลอกไว้	18	1	1	1	1	คัดลอกไว้
4	1	1	1	1	คัดลอกไว้	19	1	1	1	1	คัดลอกไว้
5	1	1	1	1	คัดลอกไว้	20	1	1	1	1	คัดลอกไว้
6	1	1	1	1	คัดลอกไว้	21	1	1	1	1	คัดลอกไว้
7	1	1	1	1	คัดลอกไว้	22	1	1	1	1	คัดลอกไว้
8	1	1	1	1	คัดลอกไว้	23	1	1	1	1	คัดลอกไว้
9	1	1	1	1	คัดลอกไว้	24	1	1	1	1	คัดลอกไว้
10	1	1	1	1	คัดลอกไว้	25	1	1	1	1	คัดลอกไว้
11	1	1	1	1	คัดลอกไว้	26	1	1	1	1	คัดลอกไว้
12	1	1	1	1	คัดลอกไว้	27	1	1	1	1	คัดลอกไว้
13	1	1	1	1	คัดลอกไว้	28	1	1	1	1	คัดลอกไว้
14	1	1	1	1	คัดลอกไว้	29	1	1	1	1	คัดลอกไว้
15	1	1	1	1	คัดลอกไว้	30	1	1	1	1	คัดลอกไว้

ภาคผนวก ข
ค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 15 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความสามารถในการจัดการ

ข้อ	r	การพิจารณา	ข้อ	r	การพิจารณา
1	.23	คัดเลือกไว้	26	.37	คัดเลือกไว้
2	.25	คัดเลือกไว้	27	.21	คัดเลือกไว้
3	.29	คัดเลือกไว้	28	.26	คัดเลือกไว้
4	.22	คัดเลือกไว้	29	.29	คัดเลือกไว้
5	.26	คัดเลือกไว้	30	.27	คัดเลือกไว้
6	.35	คัดเลือกไว้	31	.27	คัดเลือกไว้
7	.34	คัดเลือกไว้	32	.21	คัดเลือกไว้
8	.35	คัดเลือกไว้	33	.25	คัดเลือกไว้
9	.23	คัดเลือกไว้	34	.24	คัดเลือกไว้
10	.27	คัดเลือกไว้	35	.34	คัดเลือกไว้
11	.05	ตัดทิ้ง	36	.27	คัดเลือกไว้
12	.04	ตัดทิ้ง	37	.29	คัดเลือกไว้
13	.28	คัดเลือกไว้	38	.23	คัดเลือกไว้
14	.32	คัดเลือกไว้	39	.44	คัดเลือกไว้
15	.25	คัดเลือกไว้	40	.31	คัดเลือกไว้
16	.43	คัดเลือกไว้	41	.32	คัดเลือกไว้
17	.04	ตัดทิ้ง	42	.26	คัดเลือกไว้
18	.33	คัดเลือกไว้	43	.22	คัดเลือกไว้
19	.04	ตัดทิ้ง	44	.25	คัดเลือกไว้
20	.29	คัดเลือกไว้	45	.04	ปรับปรุง
21	.35	คัดเลือกไว้	46	.38	คัดเลือกไว้
22	.26	คัดเลือกไว้	47	.31	คัดเลือกไว้
23	.28	คัดเลือกไว้	48	.07	ปรับปรุง
24	.38	คัดเลือกไว้	49	.11	ตัดทิ้ง
25	.21	คัดเลือกไว้	50	.22	คัดเลือกไว้

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อ	r	การพิจารณา	ข้อ	r	การพิจารณา
51	.04	ตัดทิ้ง	54	.30	คัดเลือกไว้
52	.10	ตัดทิ้ง	55	.06	ตัดทิ้ง
53	.08	ตัดทิ้ง	56	.05	ตัดทิ้ง

ตาราง 16 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต

ข้อ	r	การพิจารณา	ข้อ	r	การพิจารณา
1	.3๓	คัดเลือกไว้	14	.53	คัดเลือกไว้
2	.58	คัดเลือกไว้	15	.57	คัดเลือกไว้
3	.04	ตัดทิ้ง	16	.58	คัดเลือกไว้
4	.63	คัดเลือกไว้	17	.45	คัดเลือกไว้
5	.47	คัดเลือกไว้	18	.52	คัดเลือกไว้
6	.44	คัดเลือกไว้	19	.44	คัดเลือกไว้
7	.45	คัดเลือกไว้	20	.48	คัดเลือกไว้
8	.06	ตัดทิ้ง	21	.05	ตัดทิ้ง
9	.32	ตัดทิ้ง	22	.23	ตัดทิ้ง
10	.43	คัดเลือกไว้	23	.33	คัดเลือกไว้
11	.47	คัดเลือกไว้	24	.59	คัดเลือกไว้
12	.50	คัดเลือกไว้	25	.46	คัดเลือกไว้
13	.64	คัดเลือกไว้			

ตาราง 17 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ

ข้อ	r	การพิจารณา	ข้อ	r	การพิจารณา
1	.40	คัดเลือกไว้	16	.57	คัดเลือกไว้
2	.41	คัดเลือกไว้	17	.44	คัดเลือกไว้
3	.14	ตัดทิ้ง	18	.42	คัดเลือกไว้
4	.42	คัดเลือกไว้	19	.43	คัดเลือกไว้
5	.44	คัดเลือกไว้	20	.38	คัดเลือกไว้
6	.33	ตัดทิ้ง	21	.55	คัดเลือกไว้
7	.38	คัดเลือกไว้	22	.59	คัดเลือกไว้
8	.29	ตัดทิ้ง	23	.48	คัดเลือกไว้
9	.33	ตัดทิ้ง	24	.44	คัดเลือกไว้
10	.45	คัดเลือกไว้	25	.45	คัดเลือกไว้
11	.17	ตัดทิ้ง	26	.41	คัดเลือกไว้
12	.45	คัดเลือกไว้	27	.35	ตัดทิ้ง
13	.47	คัดเลือกไว้	28	.37	ตัดทิ้ง
14	.34	ตัดทิ้ง	29	.33	ตัดทิ้ง
15	.45	คัดเลือกไว้	30	.22	ตัดทิ้ง

ตาราง 18 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์

ข้อ	r	การพิจารณา	ข้อ	r	การพิจารณา
1	.32	คัดเลือกไว้	16	.29	คัดเลือกไว้
2	.35	คัดเลือกไว้	17	.04	ตัดทิ้ง
3	.26	คัดเลือกไว้	18	.11	ตัดทิ้ง
4	.15	ตัดทิ้ง	19	.12	ตัดทิ้ง
5	.30	คัดเลือกไว้	20	.16	ตัดทิ้ง
6	.43	คัดเลือกไว้	21	.36	คัดเลือกไว้
7	.45	คัดเลือกไว้	22	.37	คัดเลือกไว้
8	.45	คัดเลือกไว้	23	.10	ตัดทิ้ง
9	.24	คัดเลือกไว้	24	.29	คัดเลือกไว้
10	.31	คัดเลือกไว้	25	.43	คัดเลือกไว้
11	.29	คัดเลือกไว้	26	.26	คัดเลือกไว้
12	.31	คัดเลือกไว้	27	.57	คัดเลือกไว้
13	.39	คัดเลือกไว้	28	.24	ตัดทิ้ง
14	.04	ตัดทิ้ง	29	.13	ตัดทิ้ง
15	.01	ตัดทิ้ง	30	.22	คัดเลือกไว้

ตาราง 19 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ข้อ	r	การพิจารณา	ข้อ	r	การพิจารณา
1	.35	คัดเลือกไว้	17	.47	คัดเลือกไว้
2	.17	ตัดทิ้ง	18	.38	ตัดทิ้ง
3	.17	ตัดทิ้ง	19	.47	คัดเลือกไว้
4	.13	ตัดทิ้ง	20	.43	คัดเลือกไว้
5	.20	ตัดทิ้ง	21	.39	คัดเลือกไว้
6	.47	คัดเลือกไว้	22	.48	คัดเลือกไว้
7	.47	คัดเลือกไว้	23	.52	คัดเลือกไว้
8	.52	คัดเลือกไว้	24	.39	คัดเลือกไว้
9	.35	ตัดทิ้ง	25	.23	ตัดทิ้ง
10	.51	คัดเลือกไว้	26	.35	ตัดทิ้ง
11	.29	ตัดทิ้ง	27	.33	ตัดทิ้ง
12	.58	คัดเลือกไว้	28	.45	คัดเลือกไว้
13	.36	ตัดทิ้ง	29	.47	คัดเลือกไว้
14	.61	คัดเลือกไว้	30	.24	ตัดทิ้ง
15	.43	คัดเลือกไว้	31	.44	คัดเลือกไว้
16	.43	คัดเลือกไว้	32	.39	คัดเลือกไว้

ตาราง 20 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

ข้อ	r	การพิจารณา	ข้อ	r	การพิจารณา
1	.52	คัดเลือกไว้	16	.41	ตัดทิ้ง
2	.62	คัดเลือกไว้	17	.52	คัดเลือกไว้
3	.46	คัดเลือกไว้	18	.60	คัดเลือกไว้
4	.42	คัดเลือกไว้	19	.54	คัดเลือกไว้
5	.39	ตัดทิ้ง	20	.49	คัดเลือกไว้
6	.59	คัดเลือกไว้	21	.53	คัดเลือกไว้
7	.43	คัดเลือกไว้	22	.44	ตัดทิ้ง
8	.37	คัดเลือกไว้	23	.48	คัดเลือกไว้
9	.33	ตัดทิ้ง	24	.43	ตัดทิ้ง
10	.36	ตัดทิ้ง	25	.43	คัดเลือกไว้
11	.49	คัดเลือกไว้	26	.59	คัดเลือกไว้
12	.45	คัดเลือกไว้	27	.39	ตัดทิ้ง
13	.53	คัดเลือกไว้	28	.47	คัดเลือกไว้
14	.47	ตัดทิ้ง	29	.35	ตัดทิ้ง
15	.51	คัดเลือกไว้	30	.46	ตัดทิ้ง

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดความสามารถในการจัดการ

คำชี้แจง

1. แบบวัดฉบับนี้เป็นแบบวัดความสามารถในการจัดการ จำนวน 40 ข้อ
2. เวลาที่ใช้สอบ 40 นาที
3. ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้ แล้วพิจารณาว่าถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์นั้น นักเรียนจะมีวิธีปฏิบัติหรือจัดการกับปัญหานั้นอย่างไร โดยแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้ 3 ตัวเลือก คือ ก. ข. และ ค. ซึ่งทั้ง 3 ตัวเลือกเป็นแนวคิดที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการการทำงานได้ ให้นักเรียนพิจารณาว่าคำตอบใดเป็นผลปฏิบัติที่มีโอกาสจะประสบความสำเร็จมากที่สุดหรือสามารถจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีที่สุด โดยเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวเท่านั้น
4. การตอบ ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่องว่างของกระดาษคำตอบ ให้ตรงกับอักษร ก. ข. หรือ ค.

ตัวอย่าง

(0) ครูมอบหมายให้นักเรียนประดิษฐ์รถแข่งสำหรับเด็กเล่น ข้อใดเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่ารถแข่งเล่นได้จริง

- ก. เคลื่อนที่ได้
- ข. มีความแข็งแรง
- ค. มีส่วนประกอบครบถ้วน

การตอบ

เมื่อนักเรียนต้องการตอบข้อ ก. ให้เลือก ดังตัวอย่าง

ก	ข	ค
☒	☐	☐

แต่ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบให้ขีดเส้นขวางทับรอยขีดเดิม จากข้อ ก. เป็นข้อ ค. ดังตัวอย่าง

ก	ข	ค
☒	☐	☒

สถานการณ์ที่ 1 นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ 1 - 4

กิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ ครูแบ่งกลุ่มพานักเรียนไปศึกษา
แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เช่น ศึกษาสภาพชุมชน แหล่งน้ำ ป่าไม้ เป็นต้น
โดยครูให้แต่ละกลุ่มนำเสนอโครงงานแหล่งการเรียนรู้ที่สนใจกลุ่มละ 1 เรื่อง

1. ก่อนดำเนินการศึกษาแหล่งเรียนรู้ นักเรียนจะหาสิ่งใดเป็นอันดับแรก
 - ก. ประชุมกลุ่ม
 - ข. เลือกแหล่งเรียนรู้ที่สนใจ
 - ค. มอบหมายหน้าที่ในการทำงาน
2. ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนนักเรียนจะแบ่งหน้าที่อย่างไร จึงจะมีความเหมาะสมมากที่สุด
 - ก. ต่างคนต่างทำ
 - ข. แบ่งหน้าที่กันทำ
 - ค. หัวหน้ากลุ่มมอบหมายให้เพื่อนทำ
3. ถ้าสมาชิกในกลุ่มจดบันทึกข้อมูลการสำรวจได้ตรงกัน จะมีผลต่อข้อมูลอย่างไร
 - ก. ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง
 - ข. ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ
 - ค. ได้ข้อมูลที่หลากหลาย
4. ถ้าผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของนักเรียน พบว่า สภาพชุมชนขาดความอุดมสมบูรณ์ นักเรียนควรจะทำอย่างไร
 - ก. รายงานผลการสำรวจให้ชุมชนทราบ
 - ข. รณรงค์ให้ชุมชนช่วยกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อม
 - ค. นำผลการสำรวจมาเป็นหัวข้อโครงงานที่จะศึกษาต่อไป

สถานการณ์ที่ 2 นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ 5 - 8

โรงเรียนจัดสัปดาห์รณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก พร้อมทั้งเชิญชวนนักเรียนร่วมส่งโครงงานเข้าประกวดเพื่อหาวิธีป้องกันโรคไข้เลือดออก ก้องและเพื่อนๆ ในกลุ่มได้ร่วมกันทำโครงงาน "ยากันยุงจากพืชสมุนไพร"

5. ข้อใดเป็นจุดมุ่งหมายในการทำโครงงาน "ยากันยุงจากพืชสมุนไพร"
 - ก. วิธีกำจัดยุงลาย
 - ข. วิธีรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก
 - ค. วิธีทำยากันยุงจากพืชสมุนไพร
6. ก้องไม่มีเวลาทำโครงงานกับเพื่อนอย่างเต็มที่ จึงไม่เข้าใจงานดีพอ แต่ก้องเป็นคนที่มีความสามารถด้านศิลปะ นักเรียนคิดว่า งานใดที่มีความเหมาะสมกับก้อง
 - ก. นำเสนอผลงาน
 - ข. เขียนรายงานโครงงาน
 - ค. ตกแต่งป้ายนิเทศโครงงาน
7. สิ่งใดสามารถยืนยันได้ว่าโครงงาน "ยากันยุงจากพืชสมุนไพร" ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย
 - ก. ได้รางวัลจากการแข่งขัน
 - ข. ได้ยากันยุงจากพืชสมุนไพร
 - ค. ได้รับความสนใจจากเพื่อนในโรงเรียน
8. ถ้า "ยากันยุงจากพืชสมุนไพร" ของนักเรียนไม่ได้รับความสนใจ นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ตั้งชื่อยากันยุงให้น่าสนใจ
 - ข. แจกของที่ระลึกให้คนที่มาเยี่ยมชม
 - ค. ทำยากันยุงที่มีลักษณะไม่เหมือนใคร

สถานการณ์ที่ 3 นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ 9 - 12

นักเรียนชั้นป.6/1 ได้ร่วมกันศึกษาโครงการสำรวจปริมาณขยะของรุ่นพี่ที่ทำไว้ในปีที่แล้ว พบว่า ในแต่ละวันมีขยะมูลฝอยเป็นจำนวนมากส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน คุณครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำโครงการหาวิธีการลดปริมาณขยะในโรงเรียน

9. ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม อะไรคือสิ่งแรกที่นักเรียนควรปฏิบัติ
 - ก. ให้สมาชิกในกลุ่มอภิปรายหาแนวทางในการแก้ปัญหา
 - ข. เลือกวิธีการแก้ปัญหาของตนเองในฐานะเป็นหัวหน้ากลุ่ม
 - ค. เลือกวิธีการแก้ปัญหาของเพื่อนที่เก่งเพราะมั่นใจว่าถูกต้อง
10. ถ้านักเรียนจะทำโครงการปฎิบัติเพื่อลดปริมาณขยะ แต่นักเรียนไม่มีความรู้ นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ทำแบบลองผิดลองถูก
 - ข. ขอคำแนะนำจากเพื่อนๆ
 - ค. ค้นหาความรู้จากหนังสือ
11. ข้อใดสามารถยืนยันได้ว่าโครงการปฎิบัติของนักเรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย
 - ก. ขยะในโรงเรียนลดลง
 - ข. มีนักเรียนร่วมทำโครงการจำนวนมาก
 - ค. มีปฎิบัติไว้ในโรงเรียนและไม่เป็นมลพิษ
12. ในขั้นตอนของการทดลอง ถ้าไม่สามารถทำปฎิบัติได้สำเร็จ นักเรียนควรทำอย่างไร
 - ก. เปลี่ยนวิธีการทดลอง
 - ข. ทำการทดลองใหม่อีกครั้ง
 - ค. ขอคำแนะนำจากคุณครูที่ปรึกษา

สถานการณ์ที่ 4 นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ 13 - 16

ปราณี ปรีดา และปรีชา มีความสนใจที่จะศึกษาโครงการ”การงอกของเมล็ดถั่วเขียว” โดยทำการเพาะเมล็ดถั่วเขียวลงในกระบะ ก. และกระบะ ข. ที่บรรจุดินผสมซึ่งได้แก่กลบ ซึ่งกระบะ ก. รดน้ำทุกวันตามปกติ และกระบะ ข. รดน้ำผสมปุ๋ย

13. จากข้อมูลดังกล่าว ถ้าเลือกทำเป็นโครงการทดลอง นักเรียนควรตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้างนี้ว่าอย่างไร
 - ก. ศึกษาการงอกของเมล็ดถั่วเขียวที่รดน้ำกับไม่รดน้ำ
 - ข. ศึกษาการงอกของเมล็ดถั่วเขียวที่ใส่ปุ๋ยกับไม่ใส่ปุ๋ย
 - ค. ศึกษาการงอกของเมล็ดถั่วเขียวที่ใส่ดินกับไม่ใส่กลบ
14. บุคคลใดน่าจะมีความเหมาะสมในการบันทึกการเจริญเติบโตของถั่วเขียว
 - ก. ปราณีมีความละเอียดรอบคอบ
 - ข. ปรีชามีความคล่องแคล่วว่องไว
 - ค. ปรีดามีความชำนาญในการเลือกเครื่องมือการวัด
15. สิ่งใดยืนยันได้ว่า “โครงการการงอกของเมล็ดถั่วเขียว” บรรลุเป้าหมาย
 - ก. ได้คะแนนจากการทำงาน
 - ข. ถูกเชิญไปอธิบายให้เพื่อนๆ ฟัง
 - ค. เป็นผู้นำพาเพื่อนกลุ่มอื่นทำจนสำเร็จ
16. ในการนำเสนอผลงาน หากติดขัดในการอธิบายนักเรียนควรทำอย่างไร
 - ก. เริ่มต้นอธิบายใหม่อีกครั้ง
 - ข. กล่าวขอโทษแล้วอธิบายต่อ
 - ค. หยุดพูดหนึ่งแล้วอธิบายต่อ

สถานการณ์ที่ 5 นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ 17 - 20

คุณครูเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้เรื่องวิธีการปลูกและดูแลพืชสมุนไพร นิด หนึ่ง และตั๋ย มีความสนใจที่จะทำโครงการรวบรวมพืชสมุนไพรในท้องถิ่นให้ได้จำนวนมากที่สุด

17. เพื่อให้การศึกษาโครงการบรรลุเป้าหมาย ควรคำนึงถึงสิ่งใดเป็นอันดับแรก
 - ก. ค่าใช้จ่ายในการสำรวจ
 - ข. สถานที่ที่จะทำการสำรวจ
 - ค. วัสดุอุปกรณ์ในการสำรวจ
18. เมื่อมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น ใครมีความเหมาะสมมากที่สุด
 - ก. ตั๋ยพูดเก่ง
 - ข. หนึ่งพูดได้ใจความ
 - ค. นิดพูดภาษาถิ่นได้ดี
19. สิ่งใดยืนยันได้ว่าโครงการสำรวจพืชสมุนไพรในท้องถิ่นบรรลุเป้าหมาย
 - ก. สมาชิกในกลุ่มรู้จักผู้รู้ในท้องถิ่น
 - ข. สมาชิกในกลุ่มรู้จักพืชสมุนไพรในท้องถิ่น
 - ค. สมาชิกในกลุ่มรวบรวมชื่อพืชสมุนไพรในท้องถิ่น
20. พืชสมุนไพรในท้องถิ่นของนักเรียนมีเป็นจำนวนมาก แต่สมาชิกในกลุ่มมีไม่เพียงพอในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เสร็จทันตามที่กำหนด นักเรียนควรทำอย่างไร
 - ก. รายงานข้อมูลตามที่รวบรวมได้
 - ข. จำกัดขอบเขตในการสำรวจให้เล็กลง
 - ค. จ้างเพื่อนในห้องช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล

สถานการณ์ที่ 6 นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ 21 – 24

คุณแม่ของกุลธิดาเปิดร้านรับซักรีด วันหนึ่งกุลธิดาช่วยคุณแม่นำผ้าห่มที่ซักแล้วไปตากแดด ขณะที่เก็บผ้าห่ม กุลธิดาสังเกตพบว่าผ้าห่มสีดำนั่นสกปรกกว่าผ้าห่มสีอื่นๆ กุลธิดาจึงนำไปเล่าให้เพื่อนในกลุ่มฟัง เพื่อนๆ สนใจจึงได้คิดทำเป็นโครงการ "การแห้งของผ้าสี"

21. จากสถานการณ์นี้ ถ้านักเรียนเลือกทำโครงการทดลอง นักเรียนจะทำการทดลองอย่างไร
 - ก. นำผ้าสีตากแดดและผ้าดำตากที่ร่ม
 - ข. นำผ้าสีต่างๆซักและผึ่งลมบริเวณเดียวกัน
 - ค. นำผ้าสีต่างๆซักและตากแดดบริเวณเดียวกัน
22. ในขั้นตอนการทดลองมีการดำเนินการหลายขั้นตอนนักเรียนควรทำอย่างไร
 - ก. ต่างคนต่างทำ
 - ข. แบ่งกันทำคนละขั้นตอน
 - ค. ช่วยกันทุกคนในทุกขั้นตอน
23. ข้อใดสรุปผลการทดลองตรงตามจุดมุ่งหมายมากที่สุด
 - ก. ลมมีคุณสมบัติในการทำให้ผ้าแห้ง
 - ข. แดดมีคุณสมบัติในการทำให้ผ้าแห้ง
 - ค. สีของผ้ามีคุณสมบัติในการดูดความร้อนได้
24. ขณะทำการทดลองฝนเกิดตกลงมา นักเรียนควรทำอย่างไร
 - ก. ยกเลิกการทดลองชั่วคราวจนกว่าจะมีแดด
 - ข. ปล่อยให้ฝนตกใส่ผ้าห่มพร้อมกับบันทึกข้อมูล
 - ค. เก็บผ้าห่มเข้าไปตากในที่ร่มพร้อมกับบันทึกข้อมูล

สถานการณ์ที่ 7 นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ 25 - 28

ขนมเป็นสิ่งเป็นสิ่งที่ได้ๆ ทุกคนชอบรับประทานมาก ผึ้งและน้อยเป็นสมาชิกชุมชน อาหารและยา มีความสนใจที่จะศึกษาโครงการสำรวจ”ขนมที่นักเรียนนิยมซื้อรับประทานในโรงเรียน”

25. จากสถานการณ์นี้ ข้อใดเป็นจุดมุ่งหมายในการทำโครงการสำรวจ “ขนมที่นักเรียนนิยมซื้อรับประทาน”

- ก. จำนวนแม่ค้าขายขนม
- ข. โทษของการรับประทานขนม
- ค. ประเภทขนมที่นักเรียนซื้อรับประทาน

26. ในการสำรวจครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ นักเรียนควรทำอย่างไร

- ก. สอบถามจากครู
- ข. สอบถามจากร้านค้า
- ค. สอบถามจากผู้ปกครอง

27. สิ่งใดยืนยันได้ว่าโครงการสำรวจ “ขนมที่นักเรียนนิยมซื้อรับประทานในโรงเรียน” บรรลุเป้าหมาย

- ก. จัดลำดับขนมที่นักเรียนนิยมซื้อรับประทาน
- ข. รายงานชื่อขนมที่นักเรียนนิยมซื้อรับประทาน
- ค. บอกลักษณะรูปร่างขนมที่นักเรียนซื้อรับประทาน

28. ถ้าต้องการให้นิทรรศการโครงการที่สมาชิกของชุมชนอาหารและยาจัดขึ้นมีความน่าสนใจ นักเรียนควรทำอย่างไร

- ก. แจกขนมแก่ผู้เข้าชม
- ข. นำนิทรรศการไปจัดบริเวณที่มีคนผ่านไปมา
- ค. นำหีบห่อถุงขนมตกแต่งป้ายนิทรรศการให้น่าสนใจ

สถานการณ์ที่ 8 นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ 29 - 32

ด.ช. ขนมห้วย เป็นเด็กที่กล้าหาญ ด.ช. ขนมผิง เป็นเด็กที่กล้าแสดงออก และเด็กชายขนมแข่งเป็นเด็กช่างสังเกต ทั้ง 3 คน เป็นนักเรียนชั้น ป.6 ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ชั่วโม่งวิทยาศาสตร์คุณครูพานักเรียนไปชมสวนดอกไม้หลังโรงเรียน และพบผีเสื้อจำนวนมากกำลังดอมดมดอกไม้ ทั้ง 3 คนอยากรู้เรื่องการเจริญเติบโตของผีเสื้อ จากความสนใจดังกล่าวจึงคิดทำเป็นโครงงานขึ้น

29. จากความสนใจเรื่องการเจริญเติบโตของผีเสื้อ นักเรียนคิดว่าขนมห้วยและเพื่อนๆ ควรนำไปทำโครงงานเรื่องใด

- ก. ชนิดของผีเสื้อ
- ข. วงจรชีวิตของผีเสื้อ
- ค. การผสมพันธุ์ของผีเสื้อ

30. ถ้านักเรียนเป็นหัวหน้ากลุ่ม ควรแบ่งหน้าที่อย่างไรจึงจะมีความเหมาะสมมากที่สุด

- ก. ช่วยกันทุกคนในทุกขั้นตอน
- ข. ขนมผิงหาตัวหนอน/ขนมแข่งบันทึก/ขนมห้วยรายงาน
- ค. ขนมห้วยหาตัวหนอน/ขนมแข่งบันทึกข้อมูล/ขนมผิงรายงาน

31. ข้อใดสรุปผลการทดลองได้ตรงจุดมุ่งหมายมากที่สุด

- ก. บอกอาหารของผีเสื้อได้
- ข. บอกประโยชน์ของผีเสื้อได้
- ค. บอกวงจรชีวิตของผีเสื้อได้

32. ถ้าไม่สามารถหาตัวหนอนจากใบกล้วยมาทำการทดลองได้ นักเรียนควรทำอย่างไร

- ก. ศึกษาสัตว์ชนิดอื่น
- ข. เพาะเลี้ยงตัวหนอนเอง
- ค. ศึกษาตัวหนอนชนิดอื่น

สถานการณ์ที่ 9 นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ 33 - 36

ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนศึกษาโครงงาน"ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต" โดยทำการสำรวจบริเวณโรงเรียน ให้แต่ละกลุ่มเลือกบริเวณที่จะสำรวจ 1 บริเวณ พร้อมกับสังเกตความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกัน พร้อมกับนำเสนอผลงาน

33. จากสถานการณ์นี้ นักเรียนคิดว่า สถานที่ใดมีความเหมาะสมในการสำรวจมากที่สุด
 - ก. ห้องเรียน
 - ข. กลางสนามหญ้า
 - ค. ป่าบริเวณโรงเรียน
34. ในการสังเกตความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต นักเรียนไม่ควรจดบันทึกข้อมูลประเภทใดลงไป
 - ก. สิ่งที่พบเห็น
 - ข. ปัญหาที่พบ
 - ค. ความรู้สึกส่วนตัว
35. นักเรียนมีหลักในการสรุปผลการสำรวจอย่างไร
 - ก. กระดาษรัดเข้าใจง่าย
 - ข. ข้อความละเอียดและยาว
 - ค. ข้อความแสดงความคิดและฝัน
36. นักเรียนควรทำอย่างไรให้การนำเสนอผลงานน่าสนใจมากขึ้น
 - ก. รายงานแบบท่องจำ
 - ข. รายงานแบบถามตอบ
 - ค. ทำเอกสารประกอบการรายงาน

สถานการณ์ที่ 10 นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ 37 - 40

โอม อาร์ต เอก เป็นสมาชิกกลุ่มหินกลิ้ง อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งหนึ่งที่มีการปล่อยน้ำทิ้งมารวมกันในคลอง เมื่อน้ำทิ้งมีมากเข้าเกิดเป็นน้ำเสียและส่งกลิ่นเหม็น สมาชิกกลุ่มหินกลิ้งมีแนวคิดที่จะทำน้ำเสียให้เป็นน้ำใส จึงคิดทำโครงการ “น้ำเสียเป็นน้ำใส” ขึ้น

37. ข้อใดกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาโครงการ “น้ำเสียเป็นน้ำใส”
- น้ำในลำคลองสะอาด
 - เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน
 - ปรับปรุงน้ำเสียให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้
38. บุคคลใดมีความเหมาะสมในการรายงานมากที่สุด
- โอมเป็นผู้เสนอให้ทำโครงการ
 - อาร์ตเป็นคนจดบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด
 - เอกมีความรู้ความเข้าใจในทุกขั้นตอนการทำโครงการ
39. ข้อใดสามารถบ่งชี้ได้ว่าสมาชิกกลุ่มหินกลิ้ง มีความรู้ความเข้าใจในการศึกษาโครงการ “น้ำเสียเป็นน้ำใส” ได้อย่างดี
- ตอบข้อซักถามได้รวดเร็ว
 - ตอบข้อซักถามได้ชัดเจนถูกต้อง
 - ตอบข้อซักถามละเอียดครอบคลุม
40. ข้อใดต่อไปนี้สามารถนำความรู้จากการศึกษา “โครงการน้ำเสียน้ำใส” ไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด
- นำไปปฏิบัติในชุมชนที่อาศัยอยู่
 - นำผลงานเสนอในชุมชนที่อยู่อาศัย
 - ประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการจัดการ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ ได้แก่

ฉบับที่ 1	แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 2	แบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 3	แบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 4	แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 5	แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง	จำนวน 20 ข้อ

2. การตอบแบบสอบถาม ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่านักเรียนมี
การปฏิบัติตามข้อความนั้นมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องทางขวามือของ
ข้อความแต่ละข้อเพียงช่องเดียว โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

จริงมาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนเป็นประจำ
จริงค่อนข้างมาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่
จริงปานกลาง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนปานกลาง
จริงค่อนข้างน้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนบ้างในบางครั้ง
จริงน้อยหรือไม่จริงเลย	หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนเท่าใดนัก หรือไม่ตรงเลย

3. แบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการชุดนี้ ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเท่านั้น
จะไม่มีผลกระทบต่อการเรียนใดๆ ของนักเรียนทั้งสิ้น ขอให้นักเรียนตอบให้ครบทุกข้อและตรงกับ
ความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม

เพศ () ชาย () หญิง

โรงเรียน.....ห้อง.....เลขที่.....

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดคุณลักษณะบางประการ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต

ข้อ	ข้อความ	จริงมาก	จริงค่อนข้างมาก	จริงปานกลาง	จริงค่อนข้างน้อย	จริงน้อยหรือ ไม่จริงเลย
1	ถึงแม้อยากจะออกไปเล่นกับเพื่อน ข้าพเจ้าก็จะทำการบ้านให้เสร็จ					
2	ข้าพเจ้ารู้สึกอดอัดใจ เมื่อต้องใช้ความ พยายามและความอดทนในการทำงาน เป็นเวลานาน					
3	ข้าพเจ้าอยากเรียนเก่ง จึงตั้งใจเรียน ให้มาก					
4	ข้าพเจ้ามาเรียนทุกวัน เพื่อฝึกนิสัย ความรับผิดชอบ					
5	ข้าพเจ้าจัดตารางอ่านหนังสือล่วงหน้า ก่อนถึงวันสอบ เพื่อให้สอบได้คะแนนดี					
6	ข้าพเจ้าทำการบ้านให้เสร็จโดยเร็ว เพื่อไม่ให้มีงานค้าง					
7	ข้าพเจ้าทำแบบฝึกหัดมากๆ เพื่อให้เกิด ความเข้าใจแล้วสามารถเรียนต่อ ในระดับที่สูงขึ้นได้					
8	ข้าพเจ้ารับฟังความคิดเห็นของเพื่อน เพื่อประโยชน์ในการทำงานร่วมกัน					
9	ข้าพเจ้าคิดว่าความพยายามในการเรียน เป็นหนทางสู่ความสำเร็จ					
10	ข้าพเจ้ายอมเหน็ดเหนื่อยจากการเรียน เพื่อจะได้มีงานทำที่ดีในอนาคต					

ข้อ	ข้อความ	จริงมาก	จริงค่อนข้างมาก	จริงปานกลาง	จริงค่อนข้างน้อย	จริงน้อยหรือไม่จริงเลย
11	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อสะสมประสบการณ์					
12	ข้าพเจ้าใช้ความพยายามอย่างสูงในการทำงาน เพื่อให้งานสำเร็จด้วยดี					
13	ข้าพเจ้าคิดว่าจะเรียนต่อให้สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้					
14	ข้าพเจ้าชอบช่วยเหลือผู้อื่น จะได้มีเพื่อนมากมาย					
15	ในการทำงานกลุ่มหากแบ่งงานไม่ลงตัว ข้าพเจ้าจะอาสาทำงานส่วนที่เหลือเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม					
16	ข้าพเจ้าไม่ใช้คำพูดที่รุนแรงกับเพื่อน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหากับเพื่อนๆ					
17	ในกรณีที่ต้องทำงานร่วมกับเพื่อนที่ไม่ชอบ ข้าพเจ้าก็จะทำอย่างเต็มที่เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง					
18	ข้าพเจ้ายินดีให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน					
19	ข้าพเจ้าขยันดูหนังสือดู แม้จะต้องงดดูรายการโทรทัศน์ที่ตนเองชอบ เพื่อให้ผลการสอบออกมาดี					
20	ข้าพเจ้าพยายามเรียนให้สูงที่สุด เพื่อชื่อเสียงและเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูล					

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำ

ข้อ	ข้อความ	จริงมาก	จริงค่อนข้างมาก	จริงปานกลาง	จริงค่อนข้างน้อย	จริงน้อยหรือ ไม่จริงเลย
1	ในการทำกิจกรรมกลุ่มข้าพเจ้ามักเสนอความคิดใหม่ๆ ให้เพื่อนๆ ช่วยกันพิจารณา					
2	ข้าพเจ้าชอบคิดและทำในสิ่งที่แปลกใหม่					
3	ข้าพเจ้าพยายามหาวิธีการแก้ปัญหาใหม่ๆ มาใช้ในการเรียน					
4	ข้าพเจ้าชอบดัดแปลงวัสดุที่เหลือใช้ให้เป็นสิ่งแปลกใหม่และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้					
5	ข้าพเจ้าคิดว่าในการทำงาน หากเรามีความมั่นใจก็มีชัยไปครึ่งหนึ่งแล้ว					
6	เมื่อมีความคิดเห็นไม่ตรงกับเพื่อน ข้าพเจ้าสามารถอธิบายเหตุผลเพื่อให้เพื่อนยอมรับได้					
7	ถ้าครูไม่อยู่ ข้าพเจ้ามักได้รับการคัดเลือกจากครูให้ดูแลความเรียบร้อยในชั้นเรียน					
8	ในการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ข้าพเจ้าจะคำนึงถึงหลักการและเหตุผลเป็นสำคัญ					
9	ข้าพเจ้าสามารถตัดสินความขัดแย้งของเพื่อนในห้องให้ยุติได้					
10	ข้าพเจ้าสามารถแสดงความคิดเห็นตามหลักเหตุผล จนเพื่อนๆ ในกลุ่มยอมรับ					
11	ข้าพเจ้าสามารถพูดให้เพื่อนในกลุ่มเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกัน					

ข้อ	ข้อความ	จริงมาก	จริงค่อนข้างมาก	จริงปานกลาง	จริงค่อนข้างน้อย	จริงน้อยหรือไม่จริงเลย
12	ถ้าในกลุ่มมีความคิดเห็นที่หลากหลาย ข้าพเจ้าสามารถพูดให้เพื่อนๆ เห็นด้วยกับ ข้อสรุปของข้าพเจ้า					
13	ข้าพเจ้าสามารถพูดให้เพื่อนตระหนักถึง ความสำคัญของความรับผิดชอบใน การทำงานร่วมกัน					
14	ข้าพเจ้าสามารถพูดให้เพื่อนๆ เห็น ความสำคัญของการทำโครงการ					
15	ข้าพเจ้าสามารถกระตุ้นให้เพื่อนๆ ช่วยกัน หาวิธีในการแก้ปัญหาในกลุ่มได้					
16	เมื่อข้าพเจ้าเสนอแนวทางแก้ปัญหาใน การทำงาน เพื่อนๆ มักทำตาม					
17	ข้าพเจ้ามีสิ่งแปลกใหม่มาใช้ในการจัด ตกแต่งห้องเรียน					
18	ข้าพเจ้านำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรม ใหม่ๆ ของห้องเรียน					
19	ข้าพเจ้าสามารถนำเสนอหน้าชั้นเรียนด้วย รูปแบบที่แปลกใหม่					
20	ข้าพเจ้าสามารถตั้งชื่อโครงการให้ทันสมัย และแปลกใหม่					

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดความมีมนุษยสัมพันธ์

ข้อ	ข้อความ	จริงมาก	จริงค่อนข้างมาก	จริงปานกลาง	จริงค่อนข้างน้อย	จริงน้อยหรือ ไม่จริงเลย
1	ข้าพเจ้าชอบทำงานร่วมกับเพื่อนๆ มากกว่าที่จะทำงานคนเดียว					
2	ข้าพเจ้าคิดถึงความรู้สึกของคนอื่นก่อนที่จะทำอะไรลงไป					
3	ข้าพเจ้าทักทายเพื่อนๆ ทุกครั้งที่พบกัน					
4	ข้าพเจ้าจะเดินไปทักทายเพื่อนก่อน แม้ว่าเพื่อนจะมองไม่เห็นก็ตาม					
5	ข้าพเจ้าพยายามรักษาน้ำใจของเพื่อนๆ					
6	ข้าพเจ้าชอบให้ความช่วยเหลือเพื่อนทุกคน					
7	ข้าพเจ้าสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนๆ ได้					
8	ข้าพเจ้าสามารถสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนในกลุ่มได้อย่างรวดเร็ว					
9	ข้าพเจ้าชอบอาสาช่วยเหลือเพื่อนๆ ทั้งเพื่อนในกลุ่มและเพื่อนต่างกลุ่ม					
10	ข้าพเจ้าให้ความสนใจกับเพื่อนๆ ในการทำงานกลุ่ม					
11	เมื่อสัญญาอะไรไว้กับเพื่อนๆ ข้าพเจ้าจะทำตามสัญญา					
12	ข้าพเจ้าเป็นมิตรกับเพื่อนทุกคน โดยไม่คำนึงถึงฐานะ					
13	เมื่อมีนัดกับเพื่อน ข้าพเจ้าจะไปตรงเวลาเสมอ					

ข้อ	ข้อความ	จริงมาก	จริงค่อนข้างมาก	จริงปานกลาง	จริงค่อนข้างน้อย	จริงน้อยหรือ ไม่จริงเลย
14	ข้าพเจ้าเล่าเรื่องราวต่างๆ ในโรงเรียนให้ บุคคลในครอบครัวฟังเสมอ					
15	เมื่อมีเวลารว่าง ข้าพเจ้าและสมาชิกใน ครอบครัวทำกิจกรรมร่วมกัน					
16	ข้าพเจ้าและสมาชิกในครอบครัว รับประทานอาหารเย็นพร้อมกันทุกวัน					
17	เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน ข้าพเจ้าจะ ปรึกษาพ่อแม่					
18	ข้าพเจ้ามักปรึกษาเพื่อน					
19	ข้าพเจ้าจะรู้สึกหงุดหงิด เมื่อมีเพื่อน โต้แย้ง					
20	ข้าพเจ้าจะไว้วางใจเฉพาะคนที่เก่งกว่า ข้าพเจ้า					

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ข้อ	ข้อความ	จริงมาก	จริงค่อนข้างมาก	จริงปานกลาง	จริงค่อนข้างน้อย	จริงน้อยหรือ ไม่จริงเลย
1	ครูให้นักเรียนช่วยกันพิจารณาเนื้อหาที่จะเรียนตามลำดับก่อนหลัง					
2	ครูตั้งคำถามแล้วให้นักเรียนช่วยกันสรุปเป็นประเด็นความรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาในการเรียนร่วมกัน					
3	ในขณะที่เรียน ครูให้นักเรียนทำงานร่วมกันและเสนอผลงานเป็นกลุ่ม					
4	ในการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ ข้าพเจ้าและเพื่อนๆ ได้ลงมือปฏิบัติและค้นหาคำตอบร่วมกัน					
5	ครูให้นักเรียนช่วยกันเสนอกิจกรรมที่จะทำร่วมกัน					
6	ข้าพเจ้าและเพื่อนๆ ช่วยกันกำหนดเกณฑ์ในการทำงานกลุ่ม					
7	หลังการทำงาน ข้าพเจ้าและเพื่อนๆ มักช่วยกันประเมินผลงาน					
8	ข้าพเจ้าจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อติดตามผลงานของตนเอง					
9	หลังจากการทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้าและสมาชิกในกลุ่มมักร่วมกันอภิปรายถึงปัญหาที่พบในการทำงาน					
10	ข้าพเจ้าและเพื่อนร่วมกันอภิปรายเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการทำงานร่วมกัน					

ข้อ	ข้อความ	จริงมาก	จริงค่อนข้างมาก	จริงปานกลาง	จริงค่อนข้างน้อย	จริงน้อยหรือไม่จริงเลย
11	ในการทำโครงการ ข้าพเจ้าจะพยายามค้นหาคำตอบในส่วนที่ต้องรับผิดชอบ					
12	ข้าพเจ้ามีความพยายามในการฝึกคิดหาคำตอบในปัญหาต่างๆ					
13	ในการทำโครงการ ครูให้โอกาสนักเรียนเลือกทำตามที่ตนเองถนัดและสนใจ					
14	ข้าพเจ้าได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด ห้องโสต ห้องวิชาการ					
15	ข้าพเจ้าเรียนรู้โดยการท่องจำจากสิ่งที่ครูสอน					
16	ครูมักเสนอข่าวให้นักเรียนในห้องได้คิดวิเคราะห์ เพื่อหาสาเหตุของปัญหา					
17	ข้าพเจ้าและเพื่อนในกลุ่มมักแบ่งงานกันทำและคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
18	ข้าพเจ้าทำการทดลองร่วมกับเพื่อนๆ จนประสบความสำเร็จ					
19	ในการทำงานกลุ่มข้าพเจ้าได้เป็นทั้งผู้นำและผู้ตาม					
20	ข้าพเจ้าได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆ ในระหว่างทำงาน					

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

ข้อ	ข้อความ	จริงมาก	จริงค่อนข้างมาก	จริงปานกลาง	จริงค่อนข้างน้อย	จริงน้อยหรือ ไม่จริงเลย
1	ผู้ปกครองวางแผนการเรียนรู้ร่วมกับ ข้าพเจ้า					
2	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาเรื่องการเรียนรู้ ผู้ปกครองจะช่วยเหลือหาวิธีการแก้ไข					
3	ผู้ปกครองจะสอบถามข้าพเจ้าว่า ชอบเรียนวิชาอะไร					
4	เมื่อถึงเวลาใกล้สอบ ผู้ปกครองจะเตือนให้ ข้าพเจ้าตั้งใจอ่านหนังสือ					
5	วิชาใดที่ได้คะแนนไม่ดี ผู้ปกครองจะให้ กำลังใจ และแนะนำให้ข้าพเจ้าขยันเรียน มากขึ้น					
6	เมื่อเห็นเหนื่อยจากการเรียน ผู้ปกครอง จะให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้า					
7	ผู้ปกครองแนะนำให้ข้าพเจ้าใช้เวลาว่าง ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความรู้ด้านต่างๆ					
8	ผู้ปกครองแนะนำให้ข้าพเจ้าแก้ปัญหา ด้วยการคิดอย่างมีระบบ					
9	ผู้ปกครองแนะนำการจัดตารางกิจกรรม ประจำวันในการอ่านหนังสือ และทำกิจกรรมอื่นๆ					
10	ผู้ปกครองเข้าร่วมชมและให้กำลังใจ เมื่อข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน					

ข้อ	ข้อความ	จริงมาก	จริงค่อนข้างมาก	จริงปานกลาง	จริงค่อนข้างน้อย	จริงน้อยหรือไม่จริงเลย
11	ผู้ปกครองให้การสนับสนุนในกิจกรรมที่ข้าพเจ้าชอบ					
12	ผู้ปกครองส่งเสริมให้ข้าพเจ้ากล้าแสดงออกในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ตอบปัญหา ประกวดเรียงความ จัดแสดงโครงงาน					
13	ผู้ปกครองแนะนำให้ข้าพเจ้ารู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์					
14	ผู้ปกครองส่งเสริมให้ข้าพเจ้าทำงานอดิเรกที่ตนเองชอบ					
15	ผู้ปกครองแนะนำให้ข้าพเจ้าดูรายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้					
16	ผู้ปกครองตั้งคำถามให้ข้าพเจ้าได้คิดวิเคราะห์					
17	ผู้ปกครองกระตุ้นให้ข้าพเจ้าพัฒนาความสามารถที่ตนเองมีอยู่					
18	ข้าพเจ้าสามารถพูดคุยกับผู้ปกครองได้ทุกเรื่อง					
19	เมื่อมีปัญหาในการทำงานร่วมกันกับเพื่อน ข้าพเจ้ามักจะเล่าให้ผู้ปกครองฟัง					
20	ผู้ปกครองจัดสถานที่ในบ้าน สำหรับอ่านหนังสือและทำการบ้านให้แก่ข้าพเจ้า					

ภาคผนวก ง
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ณสรวงศ์ ผลโกศ ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร. พาสณา จุลรัตน์ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ชวลิต รวยอาจิน ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์จรรยา สิงห์ทอง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1
กรุงเทพมหานคร
6. อาจารย์อดุลย์ ไบกุหลาบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
จังหวัดพิษณุโลก

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายสิทธิพงษ์ สุพรม
วันเดือนปีเกิด	6 กันยายน พ.ศ. 2518
สถานที่เกิด	จังหวัดศรีสะเกษ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	20 หมู่ 11 ตำบลเสียว อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านจานทองกวาววิทยา ตำบลจานใหญ่ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531	ประถมศึกษา จากโรงเรียนบ้านแดง (รัฐราษฎร์พัฒนา) อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
พ.ศ. 2534	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนเบญจลักษ์พิทยา อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนกันทรลักษ์วิทยา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
พ.ศ. 2541	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกการประถมศึกษา จากสถาบันราชภัฏสุรินทร์
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ